פר' **תרומה-שקלים** תשפ"ה לפ"ק | גליון תתתקפ"ו שנה כ"ט

קול התאחדותינו

יו"ל ע"י התאחדות האברכים דחסידי סאטמאר

בנשיאות כ"ק פרן רבינו הגה"ק שליט"א

בני ברק יצ"ו

אור פניך עלינו אדון נשא

בלבבות מלאים התפעמות ואהבה, מעורב בעצב ודאגה נתיישבו שני הידידים למסיבת פרידה, כל אחד מביט בחבירו ומתבונן בדומיה, הנה כבר עשרות בשנים הם קשורים א' לחבירו בקשר אמיץ וחזק, ימים ולילות העבירו בצוותא ובידידות עמוקה, ועתה אחד מהם נאלץ לנדוד למרחקים, והנה ההכרח לא יגונה ולא ישובח ואת הנעשה אין להשיב, אמנם שניהם מוטרדים מלהמציא איזה רעיון איך ששניהם ישארו קשורים ואגודים אחד באחד לנצח, והמים הרבים אשר יפסיק ביניהם לא יוכלו לכבות את האהבה, א' העלה הצעה שכל אחד יתן לחבירו את תמונתו, וכך יישאר חקוק בזכרונו, וכשירצה להיזכר מצורת ידידו הוותיק יעיין בתמונה המונחת בחיקו.

נענה חבירו בחכמתו – לא ולא, אין בזה די כדי להנציח ידידותינו כמאז ומקדם, אלא עצתי היא איפוא – שניקח את שני התמונות שלנו, ונקרע אותם לחציים, וכל אחד יקבל רק חצי מכל תמונה, ובניח אותם בגנזי אוצרותינו וכך יעמוד למשמרת, וכל חיינו נזכור ולא נשכח שהחצי השני של התמונה נשאר אצל ידידי, ומבלעדו אני רק כחצי תמונה.

משל זה מתאמרא משמי' דהרה"ק רבי מנחם מענדל מרימינוב זי"ע שביאר בזה ענין היחין בליל פסח, דהנה הקב"ה הגלה אותנו בין האומות ונתפזרנו בכל קצווי תבל, אבל היחין בא לרמז כלשונו הק' "אז מיר בלייבן אנעקניפט אין בורא כל עולמים, און ער בלייבט אנגעקניפט אין אונז", עכתודה"ק.

ובבחינה זו איתא בספה"ק לבאר ענין מחצית השקל, שהוא כמים קרים על נפש ישראל עייפה, על שעם ישראל נודדים מגלות לגלות דווים ומחופים כשקללה רודפת חברתה רח"ל, וגלו מעל שולחן אביהם ונתקיים מאמה"כ ואנכי הסתר אסתיר פני, אעפ"כ ימצא נוחם לנפשו ע"י שיחשוב שאנו נתקשרנו בקשר אמיץ וחזק אשר לא במהרה ינתק, וזה הרמז בנתינת מחצית השקל להורות שחציו השני יושלם על ידי כביכול ית"ש בבוא הגואל.

אמנם דברים אלו אמורים רק בזמן הגלות כאשר כלל ישראל נתגרשו כבן שגלה מעל שולחן אביו על כן צריכים המה להתחזק ולמצוא רווחה, אך לעתיד לבוא כאשר נשיב לציון ברינה ושוב לא יפרדו איש מעל אחיו לעולם אז יתנו שקל שלם, ועל כן אנו אומרים אור פניך עלינו אדון נשא – ושקל אשא בבית נכון ונשא – כי אז יבואו האובדים מארץ אשור ונשתחווה לה' בהר הקודש, ואז יושלם התמונה והמטבע בשלימותה בביאת משיח צדקינו, ומלכינו מרן רבינו שליט"א בראשינו, במהרה ביומינו, אמן.

תוכן העניינים

לקח טוב ..... ב
תודה ותפילה ..... ג
דגש תפרים ~ לקיטת תפרים ..... ד
קדוש יאמר ..... ו
נשפתי צדיקים ~ לישון חכמים ..... ח
פרפראות להכפלה ~ דורש טוב ..... ט
שבח"י רפלן ..... י
פינת יקרת ..... יב
חוקים להורותם ..... יח
פשיב כהלכה ..... כ
צדקה כהלכתה ..... כא
הילולא רבא ..... כג
נועם שבת ..... ל
פשולחן פלכים ..... לו

להכנסת מודעות, מזל טוב, הנצחת שם, לע"נ:
להר"ר **אלטר אשר אנשיל אילאוויטש** הי"ו
052.7648437

כל הזכויות שמורות ©

קהל יטב לב דסאטמאר ומוסדותי' בארה"ק ת"ו

לדו"ד ולזרעו עד עולם

בשם תלמידי מוסדותיו וכו' הקודש, נישא בזה אלפי תודות וגדיש, בברכת שלא טובא ונדי"א יאה, שריחוק מקום וקידוב ליבאה, קדם מע"כ ידידיו החשוב ארי שבחבורה, נודע לעוז ולתפארה, הוא הגבר הוקם עלה של תורה, בהנהלת מוסדותיו הק' בעיאב"י ווילאמסבורג המעטירה, כשמן הטוב תורק שמו, לו יאתה ותהילה לדו"ד רב פעלים ואיש חיל, ויהי דו"ד בכל דרכיו משכיל, את בניביון ומצודתך פרוסה עליו בהתמסרות עצומה ונפלאה, עפ"ד התווך של מוסדותיו וקהילותיו בארה"ק בכל עת וכל שעה

הרבני הנגיד החשוב הנכבד, רודף צדקה וחסד

מו"ה יחזקאל דוד בערקאוויטש הי"ו

מראשי הנהלת מוסדותינו הק' בווילליאמסבורג

לרוב תת ה' שפחה במעונו, רומעת קל בגרונו

בהכנס בנו שמעון ני"ו לעהתוה"מ

ולרוב אשר חכלים נפלו לו בניעמים לשוש בשמחת התורה

בחגיגת הכנסת ספר תורה

נותן התורה, יברכך בשפחה ואורה, ויהי נועם ה' עליך, שתשרה שכינה בכל מעשי ידיך, ותזכה להמשיך בהרחבת גבול הקדושה, שתוך בריות נפא ונהורא נפשא, אורך יפיע ביעגה וכשמאלה אושר וכבוד בטוב ובנעימים, ואך טוב וחסד ידפיהו כל היעים.

המברכים ברגשי הוקרה והערכה,
אפדי התודה והברכה

הנהלת קהילות ומוסדות
סאטמאר בארה"ק
ירושלים • בני ברק • בית שמש

ללמוד ק"ו לעבודת ה' מגודל ההשתדלות לעניני עוה"ז

'ויקחו לי תרומה' שילמדו איך לרומם לי, 'מאת כל איש אשר ידבנו לבו', פירוש, מאת אותם שהולכים אחר תאוות לבם, מה שלבם מתאווה כמה התאמצות עושה ואיך מוסר נפשו בשביל תאוותו, **מכל שכן איך לעשות התאמצות לעבודתו ית"ש.**

זרע קודש

ויקחו לי תרומה מאת כל איש אשר ידבנו לבו תקחו את תרומתי. 'תרומה' לשון הפרשה. ואמר הכתוב: **'ויקחו לי תרומה'** כשיקחו ישראל את עצמם שיהיו מופרשים לי, **'מאת כל איש אשר ידבנו לבו',** מן כל איש אשר לבו יתאוה ויחשוק לאיזה דבר, **'תקחו את תרומתי',** מזה תלמדו עד כמה צריכים להיות מופרשים לי, בגון מי שמתאוה לממון, לצבור הון ועושר, לא ינוח ולא ישקוט יומם ולילה מלעסוק במו"מ ומלאכה, ולעבור ימים ונהרות, ומכנים את עצמו בסכנות נפשות, כדי להשיג תאותו המדומה, שאינה אלא לשעה וכחלום יעוף, **בפרט עבודתי צריכה להיות בחשק גדול, שלא יבטל אתכם שום מניעה בעולם מעבודתי במסירות נפש ממש.**

דברי יחזקאל

גודל כח דיבור אחד להמשיך קדושה בפנימיות, וק"ו כששר זמירות ותשבחות לה"ש שעושה רושם כביר

ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם. דקדקו המפרשים אמאי לא כתיב 'ושכנתי בתוכו'. וי"ל דקאי על עיקר השראת השכינה שהיה על פנימיות נדבת לבם של כל אחד ואחד בדיבורו, **שהיו מקדישים נדבותם לצורכי המשכן וחיו ממשיכים אז בדיבורם הקדושה, והיתה השכינה שורה על פנימיות הלב של כל אחד ואחד בשעת דיבורו וחקדשו.** ומפני זה כתיב **'ושכנתי בתוכם'** ר"ל בתוך הפנימיות לבבם של המתנדבים. **ומזה יש ללמוד כמה גדול כח הדיבור של בני ישראל הלא אנו רואים בחמה שהיתה חולין, אם מקריבה בעזרה היא נפסלת משום חולין שנשחטו בעזרה, ואחר שהוציא עליה הדיבור לקדשה, הוא להיפך אם שחטה בחוץ חייב כרת.** וכן חפץ, אחר הקדשו אם נהנה בו, מועל. וכל זה הוא מחמת דיבורו. **"מכל שכן אם האדם משבח ומפאר ומהלל בדיבורי ליוצרו עושה רושם וכחו גדול מאד לעשות נחת רוח להבורא ב"ה בדיבורו".**

תפארת שלמה

לימוד התורה בכחה להעלות כל אדם למעלת כהן גדול

ועשו ארון עצי שטים וגו'. ובמדרש (שמו"ר לד, ב): מפני מה בכל הכלים האלה כתיב 'ועשית' ובארון כתיב 'ועשו ארון', א"ר יהודה ב"ר שלום, אמר להם הקב"ה יבואו הכל ויעסקו בארון, כדי שיזכו כולם לתורה. יש לפרש הכוונה, דהנה איתא בקדמונים (עי' ראשית חכמה בהקדמה אות כב; שלה"ק ב"עשרה מאמרות" מאמר ששי, ועוד) **שאמנם "גבולות חלק הקב"ה בעולמו"** (עי' רש"י קרח טז, ה) ומי שהוא ישראל אינו רשאי ליכנס בבית המקדש יותר מלעזרת ישראל, וכהן הדיוט יכול להכנס גם להיכל, וכהן גדול גם לקודש הקדשים ביוהכ"פ, אך כל זה הוא רק בפועל ממש, **אמנם על ידי לימוד התורה יכול כל אחד לזכות לכל הקדושות.** וזהו **"באהרן כתיב 'ועשו' א"ל הקב"ה יבואו הכל ויעסקו באהרן, כדי שיזכו כולם לתורה", והיינו שבא לרמז בזה, שאמנם מקום הארון הוא בקודש הקדשים, אבל ע"י לימוד התורה יכול כל אחד לזכות אפילו לקדושת כהן גדול הנכנס לפני ולפנים".**

הרה"ק מהר"י מבעלזא זי"ע

חיזוק גדול רמזו לנו להאיר לנו בחשכת גלותינו

ככל אשר אני מראה אותך את תבנית המשכן וגו' וכן תעשו. ופירש"י ז"ל: "וכן תעשו לדורות". יש לומר בדרך רמז, **כי כל אחד ואחד צריך לדעת שאלמלא הקב"ה עוזרו אין יכול לו** (סוכה נב:) וכל מעשה האדם הכל הוא רק בעזר הקב"ה, וכעין שלשה דברים שנתקשה משה, ומנורה אחד מהם, ואמר לו הקב"ה: הטל זהב לתוך האש ויעשה המנורה מאליה (תנחומא פר' שמיני אות ח') היינו שרק בכחי נעשה הכל, ואם תדעו ותודיעו כן לכל באי עולם, **ממילא יוכלו גם הדורות הבאים, אף ח"ו כשיחרב הבית, ויעשו בהם ובעצמם משכן, והזמן והדורות יהיו ח"ו בחשכות, ולא ידעו איך ומה לעשות בעצמם כפא להשראת שכינתו ית', וידעו כי גם במקדש לא היה בכח האנושי ובפעולתם לעשות הכל, רק בכח ובעזר הש"י נעשה הכל, כן גם אנחנו אף אם בעינינו לא נראה, אולם בעזרתו הגדולה שמאיר לנו תמיד אף בעת החשך, ואני ה' לא שניתי** [(מלאכי ג, ו), נדר"ל דעי"ז 'ואתם בני יעקב לא כליתם'] **ובכחו והארתו נוכל גם אנחנו ההולכים בחושך לראות אור גדול.**

ישמח ישראל

אע"פ שאור ה' זורח עליו, יזכור שהוא רק בחסד ה'

מבית ובחוץ תצפנו וגו', רז"ל דרשו יומא (עב:) מכאן ש"כל תלמיד חכם שאין תוכו כברו אינו תלמיד חכם". ותמוה לפי זה, מפני מה היה הארון תוכו של עץ. **אך התורה הורה לנו בזה,** שאף על פי שהת"ח מרגיש בעצמו שכבוד ה' זורח עליו, ובתוכו בפנימיותו, ומבחוץ גם כן יש לו כבוד מבני אדם הנוהגים בו כבוד, **הרי יש לו כבוד מבפנים ומבחוץ, מכל מקום ידע בעצמו שהוא רק עץ יבש, רק שחשי"ת רצונו להזריח כבודו במקום הזה, לא מצד האדם בעצמו. ומשום הכי היה הארון באמצעו של עץ ומבית ומבחוץ של זהב להורות לנו דבר זה".**

תולדות אדם

זהרורי אורה
מספרים הקדושים,
בפרשה יפה נדרשים

תורה ותפילה

לאמץ ידים רבוחות אציתנים
בתורה ותפילה עמודי עולמים,
הצריכים חיזוק כל הימים

תורה

ע"י עסק התורה"ק – הקב"ה ממש כביכול שוכן באדם

ויקחו לי תרומה ופירש רש"י **לי לשמי**. על דרך הידוע קוב"ה הוא ושמו אחד, לא כבשר ודם כי שמו בפני עצמו והוא בפני עצמו ועיין באור החיים על פסוק ושמי ה' לא נודעתי להם וכן שמעתי מן אא"ז זללה"ה בשם החכם בעל חובות הלבבות וצוה [ועשו לי מקדש ושכנתי] **'בתוכם' ממש, אך איך אפשר ליקח הקב"ה כביכול שישרה אצל האדם והיינו על ידי התורה שהיא שמותיו של הקב"ה והוא הקב"ה ממש** כנ"ל שהוא ושמו אחד וגם בזוהר הקדוש איתא **קודשא בריך הוא ואורייתא כולה חד וכשלומד תורה לשם הקב"ה והוא לקיים מצותיו ולשמור הלא תעשה ומזכיר אותיות התורה שהן שמותיו של הקב"ה בזה הוא לוקח לחקב"ה ממש** כנ"ל **ושורה עליו השכינה כביכול**, כמו שכתוב 'בכל מקום אשר אזכיר את שמי' כשיזכיר שם של הקב"ה שהוא התורה הקדושה שכולה שמותיו אז 'אבא אליך וברכתיך' **נמצא בעוסקו בלימוד תורה לשמה בזה הוא לוקח להשם כביכול וממשיך עליו השראת השכינה הקדושה** וזה יש לומר שמרומז בפסוק 'ויקחו לי' היינו שיקחו 'שמי' **וממילא יהיו לוקחים אותי** כי **אני** ושמי אחד (עיעו"ש).

דגל מחנה אפרים

לימוד התורה בכחה להעלות כל אדם למעלת כהן גדול

ועשו ארון עצי שטים וגו'. ובמדרש (שמו"ר לה, ב): מפני מה בכל הכלים האלה כתיב 'ועשית' ובארון כתיב 'ועשו ארון', א"ר יהודה ב"ר שלום, אמר להם הקב"ה יבואו הכל ויעסקו בארון, כדי שיזכו כולם לתורה. יש לפרש הכוונה, דהנה איתא בקדמונים (עי' ראשית חכמה בהקדמה אות כב; שלה"ק ב"עשרה מאמרות" מאמר ששי, ועוד) שאמנם "גבולות חלק הקב"ה בעולמו" (עי' רש"י קרח מז, ה) ומי שהוא ישראל אינו רשאי ליכנס בבית המקדש יותר מלעזרת ישראל, וכהן הדיוט יכול להכנס גם להיכל, וכהן גדול גם לקודש הקדשים ביוהכ"פ, אך כל זה הוא רק בפועל ממש, **אמנם על ידי לימוד התורה יכול כל אחד לזכות לכל הקדושות.** וזהו **"באהרן כתיב 'ועשו' א"ל הקב"ה יבואו הכל ויעסקו בארון, כדי שיזכו כולם לתורה", והיינו שבא לרמז בזה, שאמנם מקום הארון הוא בקודש הקדשים, אבל ע"י לימוד התורה יכול כל אחד לזכות אפילו לקדושת כהן גדול הנכנס לפני ולפנים".**

הרח"ק מהר"י מבעלזא זי"ע

תפילה

ע"י התפילה ותורה ביראה ודביקות מייחד עולמות ונשמות באלהות וממשיך אורו והשפעתו ית' לעולם

ויקחו לי תרומה כו'. [עיי"ש ראשית המאמר שמבאר דרצה הקב"ה שנדמה אליו ית' כב"י וכמו שבריאת העולם היה ע"י דיבור כן המשכת השפע תהיה על ידינו בדיבורי התורה ותפילה] **דהאדם קודם שידבר דבור בתורה או תפלה צריך לכוין דהרי הקב"ה ואורייתא כלא חד** (זוה"ק ח"ב פה:, ח"ג, ע') **אם כן התיבות אלו שאומר בהן גנוז אור אלוהות, והוא הנשמה לכל העולם כו'** ועל ידי דיבור בקדושה כו' מעורר **תיקון ויחוד בכל חלקי עולמות ונשמות עד שמתייחדים באלוהות. וז"ש ויקחו לי פרש"י לשמי, פירוש שילמדו תורה לשמה, להמשיך אותי לשמי, שהיא התורה שכולה שמותיו של הקב"ה** (זוה"ק) ומהו שמי תרומה, תורה מ' (תיקו"ז לא:) **פירוש התורה שניתנה** במ"ם יום (שהש"ר ה, ח) **שנאמר** למעלה (כד, יח) ויהי משה בהר מ' יום ומ' לילה. ועל כן נקרא 'קורא בתורה' שקורא להקב"ה, כמו שקורא אדם לאביו בשמו. והנה משל למה הדבר דומה לבן מלך שהוא בצער, וקורא לאביו בכמה כינויין, אבי, אדוני, מלכי, רבי כו' עד שנכמרין רחמי האב על הבן, ומתקשר האב בבן. וכן בקורא בתורה בכוונה עצומה, שכל תיבותיה של תורה הם כינויין להשם יתברך כו', **ועל ידי גודל המורא והדביקות ממשיך אותו יתברך לשמותיו, שהם תיבות ומלות התורה והתפלה ונכמרין רחמי השם יתברך עליו.**

אור הגנוז (להרח"ק בעל בתר נחורא ז"ל)

גודל כח דיבור אחד להמשיך קדושה בפנימיות, וק"ו כשאומר שירות ותשבחות להש"י שעושה רושם כביר

ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם. דקדקו המפרשים אמאי לא כתיב 'ושכנתי בתוכו'. וי"ל דקאי על עיקר השראת השכינה שהיה על פנימיות נדבת לבם של כל אחד ואחד בדיבורו, **שהיו מקדישים נדבותם לצורכי המשכן והיו ממשיכים אז בדיבורם הקדושה, והיתה השכינה שורה על פנימיות הלב של כל אחד ואחד בשעת דיבורו והקדשו.** ומפני זה כתיב 'ושכנתי בתוכם' ר"ל בתוך הפנימיות לבבם של המתנדבים. **ומזה יש ללמוד כמה גדול כח הדיבור של בני ישראל הלא אנו רואים בחמה שהיתה חולין, אם מקריבה בעזרה היא נפסלת משום חולין שנשחטו בעזרה, ואחר שהוציא עליה הדיבור לקדשה, הוא להיפך אם שחטה בחוץ חייב כרת.** וכן חפץ, אחר הקדשו אם נהנה בו, מעל. וכל זה הוא מחמת דיבורו. **"מכל שכן אם האדם משבח ומפאר ומהלל בדיבורו ליוצרו עושה רושם וכחו גדול מאד לעשות נחת רוח להבורא ב"ה בדיבורו".**

תפארת שלמה

ויקחו לי תרומה. במדרש אי' ההי"ד תורה ציוה לנו משה וגו', וני"ל עפ"י המדרש כל מה שישראל אוכלין בעוה"ז אין אוכלין אלא בזכות אמונה דהנה אמרו חז"ל היום לעשותם ולמחר לקבל שכרם ולא שייך בזה משום ביומו תתן שכרו משום שהיה ע"י שליח, אך האמונה דהיינו אנכי ולא יהיה לך דמפי הגבורה שמענו ולא חוי שליח א"כ שכרו בעוה"ז, והנה שורש הצדקה היא האמונה כמ"ש והאמין בה' ויחשבה לו צדקה ולכך כתיב ויתנו ולא ויקחו דע"י הנתינה הם לוקחים את שכרם בעוה"ז, ולכאורה שכר מצוה בהאי עלמא ליכא, לזה אמר המדרש ההי"ד תוריי"ה ציוה לנו משה שרק כמנין תוריי"ה ציוה לנו משה, שהם תרי"ג מצוות, ושני דברות הראשונות מפי הגבורה שמענו ולא היה ע"י שליח, ובזה נאמר ביומו תתן שכר, ולכן על מצות צדקה שהיא שורש האמונה מקבלים שכר בהאי עלמא.

(ישמח משה)

☆

ויקחו לי תרומה. ופרש"י לי לשמי. ונראה עפ"מ שפירשתי מאמה"כ וירא את ישראל שוכן לשבטיו, ופרש"י ראה שאין פתחיהן מכוונין זה כנגד זה, ואמרתי בדרך צחות כי כשבאין לגבות מעות לצדקה אז הדרך הישר שיתן כל אחד לפי נדבת לבו ולא ישית עיניו ולבו אל מול רעהו לאמר אם הוא נותן סכום כזה אני נותן סכום כזה וכדו', כי אין זה רק קנאת איש מרעהו, אבל הנותן לשי"ש מה לו אם רעהו רע עין או לא, הוא יהי' טוב עין ויבורך, כמ"ש פתוח תפתח את ידך וגו' כי בגלל הדבר הזה יברכך וגו', וזי"ש ראה שאין פתחיהן של ידיהם, [כלשון פתוח תפתח] מכוונים זה כנגד זה, שאין מסתכלים כמה נתנו חבריהם, כי אם כל אחד נדבת לבו כהוגן, והנה דבר זה לא יוכל לדעת כי אם החוקר לבבות בוחן כליות אשר לפניו נגלו מי הנותן לשמו ומי אינו נותן רק מחמת קנאת איש מרעהו, אבל הגבאי צדקה לא יוכל לחקור מחשבות האדם ותחבולותיו אם כוונתו לשמים זכה וברורה או לא, אמנם המופת לזה שגם הגבאי יבין כוונת הנותן, אם הלה נותן כפי נדבת לבו ואינו חוקר ודורש כמה נתן זה או זה ואינו מעריך נדבתו אל מול רעהו אז בידוע שכוונתו לשמים וההיפך בהיפך. וזי"ש "ויקחו" לי לשמי שהלוקחים ידעו שהלה נתן לשמי, והמופת לזה, מאת כל איש אשר ידבנו לבו דייקא ולא זה כנגד זה כי"א מנדבת לבו הטוב, אז תקחו את תרומתי דמוכחא מילתא שכוונתו רצויה לשמים.

(ייטב לב)

לקיטת תמרים

אמרות וסיפורים, מלוקט מספרים, על רבותיה"ק עצי התמרים

בית נאמן בישראל הוא מדור לשכינת כבודו ית'

ידוע הטעם שפי' הרה"ק מראפשיץ זללה"ה מה שאנו מברכים בעת אמירת וברכת לחיים על הזיווג 'דער זיווג זאל עולה יפה זיין', הכוונה בזה היא כי יפ"ה בגי צ"ה, ושני שמות הקדושים, שם אדנ"י ושם הוי"ה ב"ה גם כן בגימטריא כמספר צ"ה. ופעם אחת בעת סעודת תנאים הוסיף רבינו זללה"ה לפרש בדרך אחר עוד טעם בזה, דהנה ידוע מפי ספרי היראה וספרי החסידות, כי בבית יהודי אשר הבית נוהג הכל על פי דרכי התורה והיראה, אז יש שם השראת השכינה, (איתא בשם הקדוש מבארדיטשוב זי"ע, ועי' דברי יואל שמות שנת תשכ"ח, מה שפי' בזה רבינו את הפסוק איש 'וביתו' באו).

ואיתא בספה"ק לפרש על פי זה את דברי הפסוק (שמות כה, ח) '**ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם**', **והיינו אם תעשה לי מקום מקדש, והיינו הבית שלך יהיה מקודש, אז ושכנתי בתוכם גם אני אדור את משכני שמה בתוככם.** והנה הרמב"ם במנין המצות מונה בין מצות עשה, את מה שצותה התורה שבשעה שבאו לארץ ישראל שצריך לבנות הבית המקדש, כמה שאמר הכתוב 'ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם' **וזהו המצוה צ"ט שמונה שם הרמב"ם. ובזה י"ל שזהו כוונת הברכה שאנו מברכים את הזיווג שיעלה יפ"ה והיינו שיהיה להם בית כזה שישרה שם השכינה, וזהו יפ"ה מנין הצ"ט של הרמב"ם במנין המצות שלו, ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם.**

זכר צדיק לברכה

קפידת רביה"ק שלא להניח הבית על ה'של יד', עפ"י הפסוק בפרשתן

סיפר אדמו"ר הה"ק מהר"י זצ"ל מפשעווארסק שאדמו"ר הרה"ק מסאקמיר זצ"ל הקפיד שלא להניח הבית'ל של יד על התפילין, ואולי על פי מה שכתוב בשו"ע (סי' ל"ב) דאם צפה הבתים בזהב פסולים, ומדכתוב (בפ' תרומה) '**מבית ומבחוץ תצפנו**' משמע דאף אם אינו מחובר נקרא גם כן ציפוי ואסור, ומטעם זה לכאורה הקפיד הה"ק מלכסות התפילין בעת התפלה בתיק שלה. ושמעתי שפעם אמר הרה"ק בעצמו טעם זה וכן כתוב בשו"ת ערוגה"ב (או"ח סי' ז').

מפיהם ומפי כתבם (ח"א עמ' רס"ג אות ע"ז)

ויקחו לי תרומה. איתא במד"ר הה"ד עלית למרום שבית שבי לקחת מתנות באדם, ואפי"ל בהקדם דברי הישמח משה שנתן טעם על מה צווה ה' ככה לבנות משכן לשמו יתי' ולא שלח משכן ממרום בלי נדבות ישראל, משום שרצה הקב"ה לזכות את ישראל שיהיי לכל אחד ואחד חלק בבית מקדשו, והנה אמרו חז"ל שיעקב ועשו חלקו בנחלת שני עולמות יעקב נטל עוה"ב ועשו נטל עוה"י, ומעתה נמצא דאם יש לבני ישראל איזה רכוש וחון וגזל היא בידם מחלקו של עשו, אכן ידוע מה שכתבו המפוי דהרי כתיב אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמתי, ובכח התורה איכא קיום לעולם, וא"כ גם מה שביד בני עשו אינו אלא בשביל ישראל ובני ישראל זכו בדין מציל מזוטו של ים דהרי הוא שלו, וזהו שנרמז בתיבת תרומה תורה מי דהיינו התורה שניתנה למי יום דכל מה שצותה התוה"ק אשר יתנו תרומה למען יהיי לכל אחד חלק במשכן וזהו דייקא כאשר מקיימים את התורה שאז מה שנותנין הוא משלהם אבל אם אינו מקיים התורה אז מה שיש לו אינו שלו וגזל הוא מעשו, וזשי"ה עלית למרום שבית שבי, היינו התורה שנשבה מיד המלאכים, ולכן לקחת מתנות באדם לצורך המשכן, כי הוא שלהם כדין מציל מן הנהר, אבל זולת התורה לא יוכל ליקח מתנות מישראל מפני שהונם שבידם הוי גזילה מבני עשו.

(קדושת יו"ט)

☆

ויקחו לי תרומה. איתא במד"ר הה"ד עלית למרום שבית שבי לקחת מתנות באדם, ויבואר עפי"מ דאיתא בבני יששכר דטענת המלאכים תנה הודך על השמים הי' מכח דינא דבר מצרא אך אי' בגמרא (בבא מציעא קח.) דבמקום פסידא דמוכר לית בה משום דינא דבר מצרא, נמצא דטענת המלאכים שיקבלו את התורה בטלה שהרי איכא פסידא דמוכר שאין להם יצר הרע ואינם יכולים לקיים מצות התורה ורק פנימיות התורה שייכי בגוויהו, משא"כ בישראל המקיימים המצוות בפועל, עכ"ד, אכן איתא במדרש בשעה שאמרו ישראל נעשה ונשמע נעקר יצר הרע מלבם, וא"כ שוב יש לחוש לטענת המלאכים תנה הודך על השמים דשייכא טענת בר מצרא שהרי ליכא פסידא למוכר דגם בני ישראל לא יקיימו רק פנימיות התורה לפי שבטל מהם כח היצה"ר, וכדי לבטל טענת המלאכים ציוה הקב"ה מיד ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם וישרה שכינתו בתוכנו ובטלה טענת המלאכים כי בנ"י הם מצרנים, וזי"ש החי"ד עלית למרום שבית שבי, כי כאשר עלה משה למרום עדיין היתה למלאכים טענת בר מצרא, אבל משה רבינו נצחם וביטל טענתם עי"ז שלקחת מתנות באדם שלקח מהם נדבת המשכן ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם ובזה הוי ליה לישראל דין בר מצרא וזכו ישראל בדין. **(דברי יואל)**

☆

ויקחו לי תרומה מאת כל איש אשר ידבנו לבו. ונראה בהקדם לפרש הכתוב בפרשתן ככל אשר אני מראה אותך את תבנית המשכו ואת תבנית כל כליו וכן תעשו ופרש"י לדורות, ויי"ל הכוונה לפי מש"כ בזרע קודש לפרש הכתוב כי תבנה בית חדש ועשית מעקה לגגיך, דהנה אנו אומרים ובנה אותה בקרוב בימינו, כי הקב"ה בונה ירושלים בימיניו, על ידי הימים שלנו שבכל יום כשאדם אותו ית"ש הכל לפי מעשיו בונה את ירושלים ובית המקדש, יש בונה ביום אחד שורה שלימה ויש מניח למשל לבינה אחת, וז"ש כי תבנה בית חדש, היינו כשהאדם בונה הבית המקדש שיתחדש לעתיד לבוא, ועשית מעקה לגגך, שתעשה מעקה וגדר סביב בעבודתך זאת שלא יתראה עבודתך ותסתיר מעשיך, רק עבודתך יהיה בפנימיות לבך והצנע לכת עם הי' אלוקיך עכ"ד, ומעתה יי"ל כי מצות ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם נוהג בכל הדורות שע"י עבודת בני ישראל יבנו בית המקדש של מעלה, ולזה סיים הכתוב וכן תעשו ופרש"י לדורות, שבכל הדורות קיים ציווי זה לבנות המקדש, ועל זה הזהיר הכתוב מאת כל איש אשר ידבנו לב"ו שתהא עבודה זו בהסתר ובפנימיות כאמור.

(ברך משה)

☆

ויקחו לי תרומה. במדרש אי בשעה שאמרו ישראל נעשה ונשמע מיד אמר הקב"ה ויקחו לי תרומה, ויתבאר עפי"מ דאיתא בגמ' אמר ליה האי מינא לר"א אלוקיכם כהן הוא דכתיב ויקחו לי תרומה, כי קבריה למשה במאי טביל, וכתבו בתוס' שם דלא קשיא ליה האיך נטמא, כיון דישראל נקראו בנים למקום, והקשו המפוי דאם יתואר הקב"ה בשם כהן על כרחך לומר דכהן גדול הוא, והרי כהן גדול אינו מטמא לבנו, והאיך נטמא הקב"ה למשה, ותי' בכסף נבחר בפרשתן עפי"מ דאיתא במדרש אשה יראת ה' היא תתהלל זה משה, ואם כן היה לו כדין אשה לגבי בעלה ורשאי לטמא, ועדיפא מכן דלגבי היתר דאשת כהן כתיב לה יטמא ודרשו חז"ל לה יטמא מצוה, וא"כ הוי מצות עשה, ועשה דוחה לא תעשה וע"כ היה הקב"ה רשאי ליטמא עצמו לקבורת משה רבינו, עכ"ד, והנה כתב בפתח האהל לבאר מה שהקדימו נעשה לנשמע דידוע מה שפיי המהרש"א דנעשה קאי על העשין ונשמע על הלאוין, ולכך כתיב בתחילה נעשה משום שמצות עשה עדיף ועשה דוחה לא תעשה, וזהו שדרשו חז"ל בשעה שאמרו ישראל נעשה ונשמע, ומטעם זה עשה דוחה לא תעשה, מיד אמר הקב"ה ויקחו לי תרומה, שהוא כהן, ולא יוקשה אם הקב"ה כהן הוא האיך נטמא למשה רבינו, כי מאחר דעשה דוחה לא תעשה, על כן עשה דלה יטמא דוחה לא תעשה דטומאה.

(כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א)

ליקוטי אמרים מפרן רביה"ק בעל דברי יואל זי"ע
מספר "אמרי יואל" אשר אך זה יצא לאורה

דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה. ה' לוה לבנות משכן ולא שלחו כשהוא בנוי ממרוס, לפי שרצה לזכות את ישראל, שיהיה לכל אחד חלק בבית המקדש (ישמח משה). **ומזה תמרו** (אבות ו): כל מה שברא ה' לא ברא אלא לכבודו, כדי שיאמרו תורתו ומצותיו וידעו כי ממנו הכל, והברכה שמברך על המאכל הוא לומר כי מקבל עליו מלכות ה', ובזאת השליח מכלית כוונת הבריאה שלכך נברא, ועל ידי ברכתו והתמונה שמתמין כי הכל משם ה', וזה יעשה חזקת קנין שיקרע על שמו. ומזה כוונת ה' בנתינת התרומה, כדי שלא יקשה עם לה' הארץ ומלואה, ואם כן מפילו אם יתנו לגבוה סלקא, על כן בא הציווי **דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה,** קיחה לקרי קנין (קידושין ג.), שמקודש יעשו בני ישראל בעצמם קנין בתרומה, ואין יפעלו הקנין, על ידי **משא כל איש אשר ידבנו לבו'** דייקא, שיבדקם לבם לקיים ציווי ה', אשר לתכלית זה היה בריאת העולם, דין גרמא שיהיה להם קנין בנכסים, ושוב יתנו לו משלהם, כי נקרע על שמם, ויהיה לכל אחד חלק במשכן. (דברי יואל)

ויקחו לי תרומה. הקרע מיירי מאותם שנפשם משתוקקת לתת, ואין לגל יד לתת כאשר עם לבבם, כדכתיב **אשר ידבנו לבו** (קדושת יום טוב). וזהו מה שנקט לשון **ויקחו,** להורות שלפי שנתיאשו מועטת, אבל כיון שנפשם חושקת לתת יותר, משמלא ברכה בנדבתם, ונתרצתה יותר ממה שנתנו, דה' הנותן לבות וכליות רואה את גודל ההשתוקקות הצוררת בלבם, ומשב מחשבתם הטובה כמעשה ממש, דמחשבה טובה ה' מצרפה למעשה (קידושין מ.), ונמצא שלקחו הנזברים יותר ממה שנתנו. (דברי יואל)

ויקחו לי תרומה. כשבונים בשותפות דבר שבקדושה, הנוטל לעושי מלוה הרי הוא כמותם, ומחצה לכל אחד כאילו עשה בעצמו כל המלוה (מכות ה:). וכן בהקמת המשכן, כיון שכל אחד היתה לו השתוקקות להקים את המשכן בעצמו, אלא כיון שהיה זה למעלה מיכלתו, ונתן חלקו לבנין המשכן, מעלה עליו כאילו בנאו כולו בעצמו. ובזה מיושב לשון **ויקחו,** ולא כתיב 'ויתנו', כי יותר ממה שנתנו לבנין המשכן לקחו, כי קבלו כל אחד חלק כל ישראל הנותנים, כי נחשב לכל אחד כאילו בנה בעצמו את כל המשכן. ועל כן כתיב **ויקחו** בתוספת ו' המוסיף, על דרך (רש"י בראשית כז): ויתן לך, ויתן ויחזור ויתן; שבמקום שע"ג לדרוש ו' מוסיף על ענין ראשון, דורשים אותו להוסיף בתוכו ענין עצמו, כמו כן דרשינן **ויקחו,** ויחזרו ויקחו לקיחות הרבה של כל ישראל הנותנים, כי מעלה הכתוב על כל אחד מהם כאילו בנה את המשכן מנדבתו בלבד. (דברי יואל)

ויקחו לי תרומה. ניותר לריכין לגוות את האדם על הדבר הקשה עליו ניותר לקיימו, ובאמת קשה להאדם להוציא מכיסו ממונו ולתתו לאחרים, מכל מקום אצל איש הנלבב קשה ניותר הלקיחה, לדרוש ולתבוע ממון מישראל. ולזה כשרצה ה' לצוות על נדבת המשכן, היה צורך ניותר להזהיר את הגזברים על דבר הלקיחה, ממה שהוצרכו לצוות את ישראל על הנתינה, ועל כן אמר **ויקחו,** למשמע שהציווי הוא אל הגזברים. (דרשות)

ויקחו לי תרומה. לי לשמי (רש"י). ה' לוה **ויקחו לי תרומה,** לא שהנותנים יבחינו בעצמם אם הם רוצים ליתן, אלא שיהנו לוקחים והם יבחינו, לשם יתן לכל אחד בידו שיצער בנפשו אם רוצה הוא לתת, יפוק מניה מורגא, כי יבואו גם אנשים אשר אין רוצים ליתן תרומת ה', ולמילך גיסא יש לחוש, כי הנדיקים אשר זכו להשראת השכינה יחנעו לתת, כי לא יחזיקו את עצמם רצוים לתת בנדבת המשכן. אמנם אנחי יש בדבר, אימתי יזכו הלוקחים להבחין מי הוא אשר זכה לחזות בנועם ה', אם תהיה כוונתם בלקיחה לשמה בלי שום תערובות מחשבה זרה, כי אם תתערב בלקיחה מחשבת פסול, לא יוכלו להבחין בין עובד אלהים נאמת ללא עבדו, כי הם משוחדים מאותה פניה

ומשפחה זרה, כי השומר יעור עיני חכמים. לכן הזהיר ה' **ויקחו לי לשמי**, שכוונת הלוקחים תהיה זכה וברורה לה'. (דברי יואל)

ויקחו לי תרומה. שלש מצות נצטוו ישראל בכניסתן לארץ, להעמיד להם מלך, ולהכרית זרעו של עמלק, ולבנות בית הבחירה, ואיני יודע מיזה מהן התחיל, כשהוא אומר (דברים יז): **ושמת לך מלך אשר יבחר ה' אלקיך בו**, וגו', והיה המקום אשר יבחר ה', הוי אומר להכרית זרעו של עמלק תחלה (סנהדרין כ:). **והרמב"ם** (בית הבחירה ו) כתב: המצוה לבנות לו בית המקדש הוא משום שנאמר (שמות כה): **ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם**; ופסוק זה נאמר בפרשת תרומת המשכן. אבל הלא מקודם צריך שיהיה מחיית עמלק, וזהו **ויקחו לי תרומה**, כי לעורך בנין הבית המקדש צריך שיהיה מקודם **לי לשמי**, שיהיה שמי שלם וכסאי שלם, שימחה זרעו של עמלק. (טיב לבב פוריס נח)

ויקחו לי תרומה. עתידין בני מדרשות שבבבל שיקבעו בארץ ישראל (מגילה כט.). ופירש זה **המהרש"ל**: שמחתי בתומריס לי בית ה' גלך, עומדות היו רגליהן בשעריך ירושלים, ירושלים הבנויה כעיר שחוברה לה יחדיו (תהלים קכב), והוא על פי מה שאמרו (ילקוט ישעיה תקנ): **לעתיד יהיה בית המקדש גדול כירושלים שבעולם הזה**, ועל זה אמר מה טעם יהיה בית המקדש לעתיד כל כך גדול, לפי שירושלים הבנויה לעתיד יהיה 'חוברה לה יחדיו', כל מקומות של בני כנסיות שהיו בעולם הזה, ומצא עתה בגלות שבבית הכנסת שבני עומד, הרי הוא מקום המקדש גופיה לעתיד; וזהו מה שבא לרמז כאן בחוספת ו' של **ויקחו**, שגם במצות הבאתה לצורך בנין בני מדרשות בונין חלק מן המקדש, שהרי עתידין הן להקבע במקום המקדש, וזהו גם **ויקחו לי לשמי**, להורות כי גם את התרומה לצורך בנין בני מדרשות צריכים לתת לשם שמים, שהרי קופה להקבע במקום המקדש, ובבית המקדש בהכרח הוא שיהיה הכל לשמה. (דברי יואל)

ויקחו לי תרומה. תרומת המשכן נאה לכפר על מטע העגל (ירושלמי שקלים ו). הנה אמרו (ויקרא רבה כח): שמיקון המטע צריך להיות מדה כנגד מדה, ונאותו אבר שחטא צריך לעשות בו מצות; והנה משרתי המחלת החטא הוא ממדת הלב, כדאמרו (פסחים ג): עין רואה ולב חומד; כמו כן זה לעומת זה צריך להיות המשובה על חטא זה גם כן בחמדת הלב, שצריך להיות לבו משתוקק להתדבק בתורה ובמצות. וזהו **ויקחו לי תרומה מאת כל איש אשר ידבנו לבו**, שקודם כל דבר הוא כוונת הלב, לכפר בזה על הרהורי הלב, על ידי שיהיה להם המשוקקות רבה עוד טרם הנתינה, ועיקר הכוונה יהיה **לי לשמי**, לטהר הלב לה'. (תשיר)

ויקחו לי תרומה. כל דבר שאמר ה' במורה 'לי', יצאו בעולם הזה ובעולם הבא (מדרש). כי תיבת **לי** לרמוז בא, כי ה' תולה חומו הדבר בו יתברך, וכשם שהוא קיים לעולם, כך מה שנאמר בו **לי** קיים לעולם. ועל כן אף אם אי אפשר בנו עתה לקיים המצוה של **ויקחו 'לי' תרומה** בפועל ממש, לכל הפחות יהיה **ידבנו לבו**, שיהיה בנו המשוקקות לזה, כי כל זה הוא נחיות ויתקיים עוד, ועד אז צריכין להתאמץ לעשות רצון ה' **לי לשמי**, לייחד את הלב לה'. (תשיר)

ויקחו לי תרומה. מעיקרא אמר 'ויקחו', שמשמע אפילו אם לא יתנו ברצון, יקחו מהם בעל כרחם, ואיך אמר 'אשר ידבנו לבו', שמשמע מרצון טוב בלא כפייה (מאור ושמש). **ונראה להקשות** (תוספות שבת פח.): למה כפה עליהם את ההר, הלא כבר הקדימו נעשה לנשמע; **נקדושת לוי** (לקוטים) תירץ: מה שאמרו נעשה ונשמע, זהו שיעשו בעת שמשפעת תהיה גלוה, ובהשראת השכינה עליהם, ולאחר שהיה רצון ה' שיעשו מצוותיו אפילו כשיפלו ממדריגתם למשפה עבה וגסה, ולא ישיגו מעצמם את התורה, על כן כפה עליהם את ההר, שלא על פי כן יקבלו עול מלכותו עליהם; והנה בשמת בכל פעם אשר יתעורר לב האדם לעשות איזה מצוה, אפילו מעצמו, יכוין שעושה זאת בשביל ציווי ה', שעל ידי זה יחזיק במצוה ולא ירף ידו ממנה, אפילו בעת שלבו בל עמו, ואז יתעורר מאמת שהוא גזירת המלך. וזהו **ויקחו לי תרומה, לי לשמי**, מאחת הציווי שנויתי, ולפ על פי כן **תקחו את תרומתי**, מאחת פקודת ה'. (דברי יואל)

סיפורי צדיקים, גביאור הפסוקים
המלאים זיו ונוגה מפיקים

ויקחו לי תרומה - לי לשמי

אחרי הסתלקותו של הרה"ק רבי יהודה צבי מסטרעטין זי"ע, יצאו שנים מחסידיו הגדולים לחפש להם רבי ומורה דרך חדש, והיות ששמע גדולתו וקדושתו של הרה"ק רבי מאיר מפרעמישלאן זי"ע הגיע גם לאזנם, החליטו ללכת אליו לבחון אם כדאי להם הדבר לקבלו כמנהיג ומורה דרך, כשהגיעו אליו ראו איך שאשה עומדת לפניו, והרה"ק ר' מאיר משחק עם כסף בידו, ומעביר את הכסף מיד ימינו ליד שמאלו, ואח"כ הניח את הכסף על השולחן והאשה לקחה את הכסף והלכה לה, כן ראו וכן תמהו על המחזה התמוה הלזה, והרהרו בינם לבין עצמם: איך יתכן כזאת שאיש קדוש ישחק עם כסף בפני אשה, והחליטו שמקומם אינו בפרעמישלאן, הרה"ק ר' מאיר שהרגיש ברוח קדשו בהרהורי לבם, פנה אליהם ואמר: חסידי סטרעטין, בוודאי תלמידי חכמים הנכם, אז במטותא אשאל מכם שאלה: המשנה אומרת (קידושין פב.) כל שעסקיו עם הנשים לא יתייחד עם הנשים, ולכאורה תמוה, וכי איך יעלה על הדעת שמי שיש לו עסק עם הנשים רשאי להתייחד עמהן, ומאי קמ"ל מתניתין, החסידים לא ידעו לענות, והמשיך הרה"ק בלשון קדשו ואמר להם: אלא ביאור הדבר כך הוא, דהנה מבואר בכתבי האריז"ל שבעת נתינת צדקה צריך לייחד ד' אותיות של שם הוי"ה ב"ה באופן זה: צורת המטבע העגולה היא כצורת י', ה' אצבעותיו של הנותן הם כנגד אות ה' ראשונה, זרועו הפשוטה של הנותן היא כצורת אות ו', וה' אצבעותיו של המקבל כנגד אות ה' שניה, הרי ד' אותיות שם הוי"ה ב"ה, והנה התינח כשנותנים צדקה לאיש, אז אפשר לתת את הכסף לידו של המקבל צדקה, ועי"ז מתייחד ד' אותיות של שם הוי"ה ב"ה, כי ה' אצבעותיו של המקבל משלימות את השם, אך מה יעשה מאיר"ל שצריך לתת צדקה ולפרנס הרבה אלמנות שבורות ורצוצות שאין להם לחם לאכול, הלא אסור לתת כסף מידו לידה, ואיך אפשר לייחד ד' אותיות השם באופן זה, אך מאיר"ל נתן לעצמו עצה לעשות היחוד בינו לבין עצמו, על ידי שיתן את הכסף מיד ימין ליד שמאל, ונמצא שהפרוטה עם ה' אצבעות יד ימין והזרוע הפשוטה הם אותיות יה"ו, וה' אצבעות יד שמאל הן ה' שניה המשלימות לד' אותיות השם, וזהו שרמז לנו רבינו הקדוש במשנה זו: "כל שעסקיו עם הנשים", שהוא צריך לפרנסם ולתת להם צדקה, "לא יתייחד עם הנשים", לא יעשה היחוד עם של צדקה עם הנשים, כיון שאסור לתת כסף מידו לידה, אלא יעשה היחוד בעצמו, וכנ"ל, והוסיף לפרש: ובזה נראה לפרש גם כן הפסוק בתהלים (יז, טו) "אני בצדק אחזה פניך אשבעה בהקיץ תמונתך", דהנה כשהאדם נותן פרוטה לעני ועושה את היחוד הנ"ל אזי בזה הוא ממשיך עליו חסדים ורחמים, ע"י שם הוי"ה שהוא שם הרחמים, וזאת דווקא כשסדר אותיותיו הן כסדרן, דהיינו שהיהודי מתחיל בנתינת צדקה טרם הפשטת יד העני, דשם הוי"ה כסדרן הוא שם הרחמים, לא כן כשהעני מתחיל בפשיטת ידו לבקש, דאז אין יחוד אותיות אותיות השם כסדרן, כי הוקדם אות ה' האחרונה, וזשה"כ "אני בצדק" כשממנו מתחיל הצדקה, אז "אחזה פניך" אני גורם יחוד שמו ית', וגורם לאור פנים של רחמים, אולם כש"אשבעה בהקיץ" כשהעני מקיץ ומעורר אותי בפשיטת ידו ליתן לו צדקה, "תמונתך" אין זה אלא תמונת ד' האותיות, אך לא בחי' פנים בפנים, וזהו גם כן כוונת הכתוב בפרשתן "ויקחו לי" ופי' רש"י "לי לשמי", דהיינו שיקחו בעצמם להפריש מממונם ולא ע"י התעוררות המקבל, כדי שיהא "לי לשמי" שיתעורר השם כסדרן, ויהא "תרומה" לשון התרוממות שיתרומם ע"י הארת השם שמאיר כסדרן, ואימתי הוא "מאת כל איש אשר ידבנו לבו" אם הוא מנדיבת לבו, מרצונו הטוב, ולא ע"י התעוררות העני, אז הוא מרומם ומאיר את השם ע"י שגורם את מידת הרחמים, שני חסידים אלו בראותם אית שפס מחשבתם ובשעם דברים אלו נתפעלו מאוד וקיבלו את מרותו של הרה"ק מפרעמישלאן זי"ע.

(דברי מאיר)

ועשו ארון עצי שטים

הרה"ק ר' ארון מקראקא (כך הי' נקרא בפי כל ר' ארון ולא ר' אהרן) בנו של המאור ושמש זצוק"ל, הי' מתלמידי התפארת שלמה והי' דבוק בו מאוד, פע"א כשאמר הרה"ק מרדאמסק תורה וכל החסידים דחקו א"ע כדי להתקרב ולשמוע דברי אלוקים חיים היוצאים מפיו בקדושה ובטהרה, וראה הצדיק שר' ארון עומד בקרן זוית ואינו דוחק א"ע כלל בין החסידים, לאחר שכילה הצדיק את דבריו אמר, חז"ל אמרו (יומא כ"א.) "מקום ארון אינו מן המידה" שכל הכלים שהיו בביהמ"ק תפסו מקום והארון לא תפס מקום ובכל זאת היו הלוחות מונחים דווקא בארון, וכמו"כ בר' ארון שלנו שהוא לא דוחק את עצמו ולא תופס מקום ומ"מ הוא יודע את כל התורה שאמרתי יותר מן האחרים. **(סיפורי קודש)**

ועשית מנורת זהב טהור

חתנו של הרה"ק בעל חידושי הרי"מ זצ"ל נחלה ל"ע ונפל למשכב, ומצבו הי' בכי רע, כשבא החידושי הרי"מ לבקרו שאל את הרופא לשלום חתנו החולה, השיב לו הרופא משל למה הדבר דומה למלך גדול שהיתה לו אבן טובה גנוזה באוצרותיו אשר ערכה לא סולא בפז אך הי' בו כתם קטן וכל המומחים אשר נתבקשו להסיר את הכתם מן האבן לא רצו לקבל על עצמם את האחריות כי חששו שמא תיבקע האבן ותינזק על ידם, מה עשה המלך, מסר את האבן לבעל מלאכה פשוט אשר לא ידע למי שייכת האבן ועשה את מלאכתו בלי כל חשש ומורא והצליח להסיר את הכתם לשביעת רצון המלך, המשיך הרופא ואמר, כבר הי' דברים מעולם ואכן מורגל אני בכגון דא מימים ימימה, אך כיון שנודע לי כי החולה הוא חתנו של כבודו אז תאחזמו רעד ותכבד העבודה שבעתיים והעצה הוא כנ"ל לקחת רופא שלא ידע מי טובו של חולה זה ואז בנקל יוכל לרפאותו, כששמע הרה"ק הנ"ל את דברי הרופא נענה ואמר מעולם נתקשיתי להבין דברי המדרש בפרשתן שנתקשה משה במעשה המנורה עד שהראה לו הקב"ה מנורה של אש ואעפ"כ נתקשה משה א"ל הקב"ה לך אל בצלאל והוא יעשה אותה ואמר לבצלאל ומיד עשאה (ב"ר ט"ו ז') ולכאורה קשה היתכן שמשה אדון הנביאים התקשה בעשיית מנורה ואילו בצלאל עשאה מיד, אך לפי דברי הרופא נתחוור לי הכל על נכון דבאמת הבין משה רבינו ע"ה וידע יותר מכל אדם את עמקי סודותי' וגודל קדושתה של המנורה ומשום הכי הי' קשה לו לעשות את המנורה בכל פרטי' ודקדוקי' ולכן נתקשה בעשייתה אמנם בצלאל אשר עדיין לא הגיע למדריגתו של משה על כן לא נתקשה בה ועשאה מיד. **(ליקוטי יהודה)**

קהל יטב לב
ד'סאטמאר
קרית יואל יצ"ו

Cong. Yetev Lev
D'Satmar
Kiryas Joel

Main Office: 16 Garfield Road | Monroe, NY 10950 | **Tel.** 845.774.4040

ב"ה

עש"ק תרומה - שקלים ר"ח אדר תשע"ה לפ"ק

אוֹר פָּנֶיךָ עָלֵינוּ אֲדוֹן נִשָּׂא

דערמיט טוען מיר מעלדן פאר אלפי אנשי שלומינו מכל רחבי העיר
והאורחים החשובים, וועלכע קומען זיך מסתופף זיין

שבת שקלים
שבת ראש חודש

בצל הקודש של
כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

לאור ריבוי העם בלעיה"ר וועט בעז"ה ווערן צוגעריישט

פרישע הונדערטער זיץ פלעצער בהיכלי בית המדרש הגדול

צו אַקאָמאַדירן דעם ציבור הגדול זקנים עם נערים מכל רחבי העיר

• צד דרום - וצד צפון •

אויף ביידע זייטן פונעם ביהמ"ד ווערט צוגעלייגט
א גאנצע נייע שורה מיט פרישע צענדליגער זיצן

• פּאָרטש גאלערי •

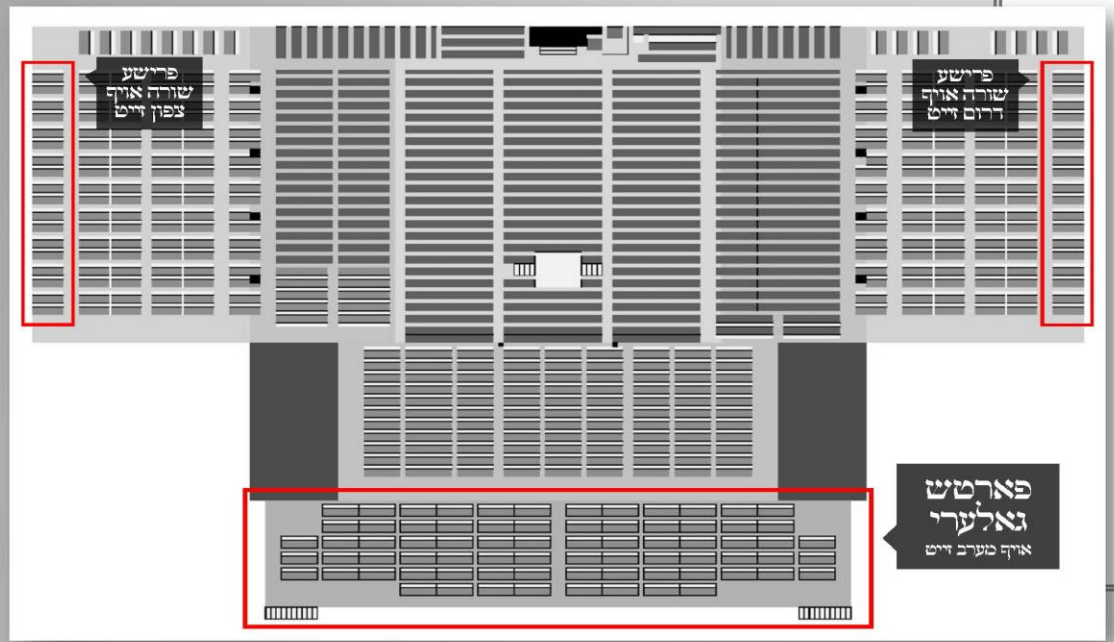
די פארטש גאלערי מיט אירע הונדערטער יו"ט זיצן
וועט זיין אָפן ביי די תפלות יום שב"ק

די גאַנצע מערב-וואנט פּאַרנט פונעם גאלערי וועט ווערן
אַראָפגענומען צו קענען גוט מיטהאלטן די תפלות פונעם גאַלעריע

בברכת שבתא טבא
הנהלת הקהלה

- חדר יחזקאל איז צוגעגרייט מיט קאָוט-רעק'ס און פולע הענגערס פאר די מאַנטלען און רעזשוואָלקעס.
- עס איז ספעציעל געדרוקט געווארן הונדערטער חומשים, מיט די קריאה פון פרשת תרומה, ראש חודש, און פרשת שקלים.
- מ'בעט זייער פון אַלע מתפללים צו לייגן די שטרייַמלעך בלויז אויף די הענגער אונטער די בענק, און נישט אויף די טישן אָדער בענק, כדי נישט אוועקצונעמען זיץ-ערטער.

בייגעלייגט די מאפע פונעם ביהמ"ד הגדול
מיט די הונדערטער צוגעלייגטע זיצן לטובת הציבור

ויקחו לי תרומה, וברש"י לי לשמי, ונל"פ עפי"מ דאיתא בגמ' (פסחים נ.) אמר הקב"ה לא כשאני נכתב אני נקרא, נכתב אני ביו"ד ה"א, ונקרא באדנ"י, (ובשו"ע או"ח אי' דצריך לכוון שם הוי' במחשבתו, ורק בקריאתו נקרא באדנ"י), ובגמ' (סוטה ל"ח.) איתא דבמקדש היו קורין השם ככתיבתו, ומתרומה זו נבנתה המקדש כמאמה"כ ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, וז"ש לי לשמי' ר"ל שע"י התרומה תוכלו לקרות שמי ככתיבתו.

(כתנות אור)

☆

במדרש איתא בשעה שהקדימו ישראל נעשה ונשמע מיד אמר הקב"ה ויקחו לי תרומה, וצ"ב, ונל"פ ונדקדק עוד על מה דבפרשתן כתיב ויקחו ל"י תרומ"ה ובפר' ויקהל כתיב להיפוך תרומ"ה לה', אמנם י"ל עפי"מ שאמרו חז"ל (נדרים י.) שלא יאמר אדם לה' עולה דכתיב אדם כי יקריב מכם קרבן לה', וכתב הרא"ש הטעם דשמא אחרי שיזכיר ש"ש ימלך ויחזור בו ונמצא שהוציא שם שמים לבטלה, ובשלה"ק פי' הטעם דשמא קודם גמר דבריו ימות ונמצא שהוציא ש"ש לבטלה. ויש להביא ראיה לפי' השלה"ק מן המקרא הזה שאמר הכתוב ויקחו ל"י תרומ"ה, ופרש"י לי לשמי' דמשמע שיאמר לה' תרומה, דלכאורה הוא נוגד לדברי הגמ' הנ"ל אך אם טעמו של דבר הוא כפי' השלה"ק א"ש דטעם זה לא שייך כאן דאמרו חז"ל (שבת פ"ח.) בשעה שאמו ישראל נעשה ונשמע אמר הקב"ה מי גילה לבני רז זה שמלאכי השרת משתמשים בו, ואיתא במדרש דמטעם זה אמר הקב"ה למלאך המות שאין לו רשות לשלוט בישראל אלא יהיו חיים וקיימים כמלאכי השרת, וכיון דבאותו זמן שאמרו ישראל נעשה ונשמע נאמרה פר' תרומה אין קפידא אם יקדימו להקדים את ה' תחילה ויאמרו לה' תרומה כי בעת ההוא לא היה פחד ואימת מות בהיות כולם כבני עליון חיים וקיימים. וז"ש המדרש בשעה שאמרו ישראל נעשה ונשמע מי"ד אמר הקב"ה ויקחו לי תרומה שדייקא באותו שעה אמר להם הקב"ה ויקחו ל"י תרומ"ה דהיינו לה' תרומה כנ"ל, אבל בפר' ויקהל אחרי רדת משה מן ההר שכבר חבלו מעשיהם ויצא דבר מלכות מלפני מלכו של עולם ית"ש אכן כאדם תמותון אז לא הותר להם להזכיר ה' תחילה שמא ימותו בינתיים ולכן שינה משה רבינו ע"ה את הסדר ואמר קחו מאתכם תרומ"ה לה' שיקדימו תרומה קודם הזכרת ה'.

(בנין אריאל)

☆

ועורות תחשים, ופירש"י מין חיה ולא היתה אלא לשעה והרבה גוונים היה לה לכך מתרגם ססגונא לפי ששש ומתפאר בגוונים שלו, ויל"ד מניין לו לרשיז"ל שתיבת ססגונא הוא פי' על תיבת תחש דילמא כך שמו בלשון ארמי, ונראה דהנה ידוע דלכל הבהמות והחיות היה אדם הראשון קורא להם שמות, וכל נפש חיה אשר יקרא לו אדם שם הוא שמו לעולם, ואח"כ בדור הפלגה נתחדשו הרבה לשונות ולשון ארמי גם כן נתחדש באותו זמן, והנה רשיז"ל כתב כאן דהתחש לא היתה אלא לשעה זו לצורך בניית המשכן, נמצא שבשעת דור הפלגה לא היה כלל תחש בעולם, ואם כן היה קשה ליה לרשיז"ל למה קרא אותו התרגום ססגונא ומניין לו לחדש שם זה על התחש הרי לא היה בעולם בשעה שנתחדש לשון ארמי, והוי"ל לכתוב כלשון המקרא, ומשו"ה כתב רשיז"ל לכך מתרגם ססגונא לפי שמתפאר וכו', אבל באמת אין זה השם של התחש בלשון ארמי כיון שלא היה בזמן שנתחדש לשון ארמי.

(דרוש שמואל)

דורש טוב

ואל הארון תתן את העדת אשר אתן אליך, כתב רש"י דבא ללמד שבעודו ארון לבדו בלא כפורת יתן תחילה לוחות העדות לתוכו, ואח"כ ישים הכפורת עליו. והרמב"ן חולק דיותר משמע שיתן אחר שכבר מונח הכפורת עליו, דארון נקרא בשלימותו עם הכפורת. **ויש להבין למה נטה הרמב"ן לומר שהניח הלוחות בתוך הארון שכבר היה הכפורת עליו, שלכאורה רחוק הדבר לעשות כן במציאות.**

וי"ל דהנה גם משה רבינו עשה ארון בעלותו להר כדכתיב בפרשת עקב, וגם אותו ארון היה עשוי עצי שיטים עם כפורת עליו, **והנה כתב במג"א** (סי' שט"ו סק"ה) דתיבה שעליה כפורת אסור להניחה עליה בשבת דעושה אוהל. **וכיון שמשה ירד מן ההר ביוהכ"פ, הרי בעל כרחך שכבר היתה מונחת הכפורת על הארון מאתמול והניחוה פתוחה מעט, ובאותה פתיחה שלשל משה את הלוחות לתוך הארון.**

ויתכן דמשם הכריח הרמב"ן שגם בארון שעשה בצלאל היה הציווי לשום הלוחות בהארון אחר שכבר מונח הכפורת על רובו, **דמהיכי תיתי לחלק** בין הציווי 'ושמתם בארון' שבפרשת עקב, להציווי של 'ואל הארון תתן את העדות' שבפרשתן, **וילפינן הכא מהתם במה מצינו.**

חתם סופר

דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִקְחוּ לִי תְּרוּמָה מֵאֵת כָּל אִישׁ אֲשֶׁר יִדְּבֶנּוּ לִבּוֹ תִּקְחוּ אֶת תְּרוּמָתִי: (כה, ב)

כַּאֲשֶׁר דִּבֵּר הַשֵּׁם עִם יִשְׂרָאֵל פָּנִים בְּפָנִים עֲשָׂרֶת הַדְּבָרוֹת, וְצִוָּה אוֹתָם עַל יְדֵי מֹשֶׁה קְצָת מִצְוֹת שֶׁהֵם כְּמוֹ אָבוֹת לְמִצְוָתָהּ שֶׁל תּוֹרָה, כַּאֲשֶׁר הִנְחִינוּ רַבּוֹתֵינוּ עִם הַגֵּרִים שֶׁבָּאִים לְהִתְיַהֵד (בְּמִדְבַּר מוֹז), **וְיִשְׂרָאֵל קִבְּלוּ עֲלֵיהֶם לַעֲשׂוֹת כָּל מַה שֶּׁיְּצַוֵּם עַל יְדֵי שֶׁל מֹשֶׁה, וְכָרַת עִמָּהֶם בְּרִית עַל כָּל זֶה, מַעֲתָּה הִנֵּה הֵם לוֹ לְעָם וְהוּא לָהֶם לֵאלֹהִים כַּאֲשֶׁר הִתְנָה עִמָּהֶם מִתְּחִלָּה, וְעַתָּה אִם שָׁמוֹעַ תִּשְׁמְעוּ בְּקֹלִי וּשְׁמַרְתֶּם אֶת בְּרִיתִי וְהָיִיתֶם לִי סְגֻלָּה** (לְעֵיל יט ה), **וְאָמַר וְאַתֶּם תִּהְיוּ לִי מַמְלֶכֶת כֹּהֲנִים וְגוֹי קָדוֹשׁ** (שָׁם יט ו), **וְהִנֵּה הֵם קְדוֹשִׁים רְאוּיִם שֶׁיִּהְיֶה בָּהֶם מִקְדָּשׁ לְהִשָּׁרוֹת שְׁכִינָתוֹ בֵּינֵיהֶם. וְלָכֵן צִוָּה תְּחִלָּה עַל דִּבַּר הַמִּשְׁכָּן שֶׁיִּהְיֶה לוֹ בַּיִת בְּתוֹכָם מִקְדָּשׁ לִשְׁמוֹ, וְשָׁם יְדַבֵּר עִם מֹשֶׁה וְיִצַּוֶּה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:**

וְהִנֵּה עִקַּר הַחֵפֶץ בְּמִשְׁכָּן הוּא מָקוֹם מְנוּחַת הַשְּׁכִינָה שֶׁהוּא הָאָרוֹן[א], כְּמוֹ שֶׁאָמַר (לְהַלָּן כה כב) **וְנוֹעַדְתִּי לְךָ שָׁם וְדִבַּרְתִּי אִתְּךָ מֵעַל הַכַּפֹּרֶת, עַל כֵּן הַקְּדִימָם הָאָרוֹן וְהַכַּפֹּרֶת בְּכָאן כִּי הוּא מְקֻדָּם בְּמַעֲלָה, וְסָמַךְ לְאָרוֹן הַשֻּׁלְחָן וְהַמְּנוֹרָה שֶׁהֵם כֵּלִים כְּמוֹתוֹ, וְיוֹרוּ עַל עִנְיַן הַמִּשְׁכָּן שֶׁבַּעֲבוּרָם נַעֲשָׂה. אֲבָל מֹשֶׁה הִקְדִּים בְּפָרָשַׁת וַיַּקְהֵל אֶת הַמִּשְׁכָּן אֶת אָהֳלוֹ וְאֶת מִכְסֵהוּ** (לְהַלָּן לה יא), **וְכֵן עָשָׂה בְּצַלְאֵל** (לְהַלָּן לו ח), **לְפִי שֶׁהוּא הָרְאוּי לְהַדֵּם בְּמַעֲשֶׂה[ב]:**

וְזֹאת הַתְּרוּמָה אֲשֶׁר תִּקְחוּ מֵאִתָּם זָהָב וְכֶסֶף וּנְחֹשֶׁת: (כה, ג)

מעשה חש"ב

א רבינו מפרש הטעם שנצטוה משה כאן על מלאכת המשכן, משום שאחר שהגיד ה' לישראל את עשרת הדברות, וציוה אותם על מעט מצוות שהן כאבות לשאר התורה, וכרת ברית עם ישראל, נהיו לו לעם קדוש והוא להם לאלהים, היו ראויים שיהיה בהם מקדש להשרות שכינתו ביניהם. ולכן ציוה ה' למשה תחילה על דבר המשכן. וכפי מה שכתב רבינו לקמן (לה א) שמכיון שבתוך כך חטאו ישראל בעגל, לא היו ראויים למשכן לכן לא ציוה את בני ישראל בנדבת המשכן, ורק משנתרצה ה' למשה לאחר החטא וחזרו ישראל לקדמותם, הקהיל משה את ישראל למחרת רדתו מן ההר, וציוה אותם בעשיית המשכן שנצטוו בה מתחילה.

ג והנה רבינו לשיטתו שכל התורה כסדרן נכתבו. גם פרשה זו כסדרן נכתבו, שאע"פ שהציוי לבני ישראל על נדבת המשכן היה אחר חטא העגל, מ"מ משה נצטווה על זה לפני חטא העגל, בתוך ארבעים יום בעלייתו הראשונה לאחר מתן תורה. משא"כ רש"י הסובר שאמרינן אין מוקדם ומאוחר בתורה, סובר שחטא העגל היה לפני הציוי למלאכת המשכן. והציוי למלאכת המשכן היה בארבעים יום האחרונים, ולמחרת יום הכפורים התחילו בנדבת המשכן, ואע"פ שנכתבו כאן לפני חטא העגל, משום שאין מוקדם ומאוחר בתורה.

ב הנה בפרשתן סדר ציוי מלאכת המשכן הוא הארון, השלחן, המנורה, ואח"כ המשכן, אמנם להלן בפרשת ויקהל המבואר העשיה של המשכן וכליו הקדים הכתוב תחילה את המשכן ואח"כ הכלים ומבואר ברש"י (להלן לח כב) כי משה צוה לבצלאל לעשות תחילה הכלים ואח"כ המשכן כפי המבואר בפרשתן, אמר לו בצלאל, מנהג העולם לעשות תחלה בית, ואחר כך משים כלים בתוכו, אמר לו, כך שמעתי מפי הקב"ה, אמר לו משה 'בצל אל' היית, כי בוודאי כך צוה לי הקב"ה, וכן עשה המשכן תחלה ואח"כ עשו את הכלים.

אמנם רבינו מפרש שבפרשה זו סידר הכתוב את חלקי המשכן לפי מעלתם, הארון תחילה משום היותו תכלית כל המשכן ועבורו הוצרכו לעשותו, וסמך לארון השלחן והמנורה שהם כלים כמותו, וגם עבורם נעשו המשכן, ולאחר מכן ציוה על עשיית בנין המשכן אשר הוא אחרון במעלה. אבל בפרשת ויקהל הקדים משה את המשכן להכלים, לפי שכן הוא הדבר הראוי במעשה וכדרך העולם. נמצא שלפי פירוש רבינו גם משה סבר שראוי לבנות המשכן תחילה, ולא היה בזה שום ויכוח בין משה לבצלאל.

בנדבת המשכן נקט תחילה זהב, ואח"כ כסף. ואילו בפרשת בא (פרק יב פסוק לה) כתוב 'וישאלו ממצרים כלי כסף וכלי זהב ושמלות' נקט תחילה כלי כסף, ואח"כ כלי זהב.

ואפשר לומר ע"פ מש"כ רבינו (פרשת ויקהל פרק לה פסוק כב) לפרש הכתוב 'וכל איש אשר הניף תנופת זהב לה'', שלכן תרומת זהב נקראת תנופה, "כי המביא זהב ינופף ידו לחשיבות הנדבה, או הלוקחים יניפו הזהב להראותו לשבח המביא על נדבתו". הרי לנו שזהב הוא המין החשוב ביותר.

ולפי"ז אפשר לומר דבנדבת המשכן התחיל עם מין החשוב ביותר. ולכן מתחיל עם הזהב. משא"כ בפסוק שמיירי שבני ישראל שאלו ממצרים, התחיל קודם עם מין הפחות, והמאוחר בקרא חשוב יותר, דהיינו כלי כסף, ואח"כ כלי זהב, ואח"כ שמלות שהיה להם חשוב יותר מן הכסף וזהב, כדמבואר ברש"י שם. והטעם, שלמדה תורה דרך ארץ, שהשואל מחבירו בתחילה יבקש חפץ זול, ואם משאילו שוב שואל דבר יקר יותר. אבל אין להתחיל לשאול דבר יקר ואח"כ דבר פשוט יותר.

והנה אצל אליעזר כתוב (בראשית פרק כד פסוק עג) 'ויוצא העבד כלי כסף וכלי זהב ובגדים ויתן לרבקה', שנקט קודם כלי כסף ואח"כ כלי זהב, הטעם, משום שלמדה התורה שהנותן מתנה יתן קודם החפץ הזול, ואח"כ יתן היקר יותר.

וְעָשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשָׁכַנְתִּי בְּתוֹכָם: (כה, ח)

(כה) ... וְסוֹד הַמִּשְׁכָּן הוּא, שֶׁיִּהְיֶה הַכָּבוֹד אֲשֶׁר שָׁכַן עַל הַר סִינַי שׁוֹכֵן עָלָיו בְּנִסְתָּר. וּכְמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר שָׁם וַיִּשְׁכֹּן כְּבוֹד ה' עַל הַר סִינַי (לעיל כד טז), **וּכְתִיב הֵן הֶרְאָנוּ ה' אֱלֹהֵינוּ אֶת כְּבֹדוֹ וְאֶת גָּדְלוֹ** (דברים ה כא), **כֵּן תָּתוּב בַּמִּשְׁכָּן, וּכְבוֹד ה' מָלֵא אֶת הַמִּשְׁכָּן** (לְהַלָּן מ לד – לה). **וְהַזְכִּיר בְּמִשְׁכָּן שְׁנֵי פְּעָמִים, וּכְבוֹד ה' מָלֵא אֶת הַמִּשְׁכָּן, כְּנֶגֶד אֶת כְּבֹדוֹ וְאֶת גָּדְלוֹ** (דברים ה כא). **וְהָיָה בַּמִּשְׁכָּן תָּמִיד עִם יִשְׂרָאֵל הַכָּבוֹד שֶׁנִּרְאָה לָהֶם בְּהַר סִינַי וְכוּ'.**

כְּכֹל אֲשֶׁר אֲנִי מַרְאֶה אוֹתְךָ אֶת תַּבְנִית הַמִּשְׁכָּן וְאֶת תַּבְנִית כָּל כֵּלָיו וְכֵן תַּעֲשׂוּ: (כה, ט)

וְכֵן תַּעֲשׂוּ. לְדוֹרוֹת. אִם יֹאבַד אֶחָד מִן הַכֵּלִים, אוֹ כְּשֶׁתַּעֲשׂוּ כְּלֵי בֵּית עוֹלָמִים כְּגוֹן שֻׁלְחָנוֹת וּמְנוֹרוֹת וְכִיּוֹרוֹת וּמְכוֹנוֹת שֶׁעָשָׂה שְׁלֹמֹה, כְּתַבְנִית אֵלּוּ תַּעֲשׂוּ אוֹתָם. וְאִם לֹא יִהְיֶה הַמִּקְרָא מְחַבֵּר לְמַעְלָה הֵימֶנּוּ לֹא הָיָה לוֹ לִכְתֹּב וְכֵן תַּעֲשׂוּ, אֶלָּא כֵּן תַּעֲשׂוּ, וְהָיָה מְדַבֵּר עַל עֲשִׂיַּת אֹהֶל מוֹעֵד וְכֵלָיו. לְשׁוֹן רַשִׁ"י[א]. וְלֹא יָדַעְתִּי שֶׁיִּהְיֶה זֶה אֱמֶת, שֶׁיִּתְחַיֵּב שְׁלֹמֹה לַעֲשׂוֹת כְּלֵי בֵּית עוֹלָמִים כְּתַבְנִית אֵלּוּ, וּמִזְבַּח הַנְּחֹשֶׁת עָשָׂה שְׁלֹמֹה עֶשְׂרִים אַמָּה אָרְכּוֹ וְעֶשְׂרִים רָחְבּוֹ (דהי"ב ד א)[ב]: **וְרַבִּי אַבְרָהָם אֱמֶר וְכֵן תַּעֲשׂוּ הַכֵּלִים, כִּי בְּתַחִלָּה אֱמֶר וְעָשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ[ג]: וְעַל דֶּרֶךְ הַפְּשָׁט אֵין צָרֵךְ לְכָל זֶה, אֲבָל בָּא הַכָּפֶל לְחַזֵּק וְזֵרוּז, אֱמֶר וַעֲשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ, בַּיִת וְכֵלִים כְּמִקְדָּשׁ מָלְךְ וּבַיִת מַמְלָכָה** (עמוס ז יג), **וְשָׁכַנְתִּי בְּתוֹכָם, בְּבַיִת וּבְכֻלָּם הַכָּבוֹד אֲשֶׁר יַעֲשׂוּ לִי שָׁם, כְּכֹל אֲשֶׁר אֲנִי מַרְאֶה אוֹתְךָ אֶת תַּבְנִית הַמִּשְׁכָּן הַזֶּה אֲשֶׁר אֱמַרְתִּי שֶׁאֲשַׁכְּנוֹ בּוֹ בְּתוֹכָם, וְאֵת תַּבְנִית כָּל כֵּלָיו. וְכָפַל וְכֵן תַּעֲשׂוּ בַּלְּכֶם בִּזְרִיזוּת וַחֲרִיצוּת, וְהוּא כְּהַכָּפֶל וַיַּעֲשׂוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל כְּכֹל אֲשֶׁר צִוָּה ה' אֶת מֹשֶׁה כֵּן עָשׂוּ** (לְהַלָּן לט לב)[ד]**, כִּי מִפְּנֵי שֶׁהִיא צִוָּאָה אֱמֶר וְכֵן תַּעֲשׂוּ:**

מעשה חש"ב

א מבואר בדברי רבינו שמטרת הקמת המשכן היתה, שיהיה השראת השכינה במשכן תמיד כמו שהיתה על הר סיני.

והנה ברש"י עה"כ 'ועשו לי מקדש', כתב 'ועשו לשמי וכו'. וצ"ב למה דווקא בנדבת המשכן צריך להיות כבר מתחילה לשמה. והרי בלימוד תורה אמרו חז"ל לעולם יעסוק אדם שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה. וסגי בזה שיהיה לשמה בסוף. ואפשר לומר בהקדם דברי האלשי"ך הקדוש שמדייק למה נאמר 'ויקחו לי תרומה, הרי היה צריך לכתוב 'ויתנו', שהרי המצוה ליתן נדבת המשכן, ולא לקחת. ומתרץ דהרי הדין שהאיש המקדש את אשתו צריך לתת לה כסף קידושין, אמנם אם המקדש הוא אדם חשוב, מהני שהאשה נותן לו כסף קידושין, דבההוא הנאה שהוא לקח ממנה, נחשבת לה כאילו הוא נתן לה. וכש"כ כשנותנים להקב"ה למלאכת המשכן, בוודאי נחשב כמו שאנחנו 'מקבלים' מהקב"ה. ולכן א"ש למה כתיב 'ויקחו'.

והנה הר"ן (ב"מ מז.) מחדש דרק בהנאה חשובה, דהיינו במתנה חשובה, אז אמרינן דבזה שהאדם חשוב לקח ממנו נחשב כאילו הוא קיבל. [ובזה מבאר דעת רב (שם) שבקנין סודר צריך להיות בכליו של קונה, ולא מהני בכליו של מקנה, אפילו באופן שהקונה הוא אדם חשוב. מכיון שאחר הקנין מחזירים הסודר לבעה"ב, לכן אינו נחשב למתנה חשובה, ולכן אי אפשר לקנות לרב בכליו של מקנה אפילו באדם חשוב]. ובזה מפרש השב שמעתתא דברי רש"י (בריש הפרשה) 'ויקחו לי תרומה. לי לשמי', דלכן הוכרחו לתת נדבת המשכן לשמה. דכדאי שיחשב מה שבני ישראל נותנים נדבת המשכן, שהם מקבלים מהקב"ה, [ויקחו], צריך לתת מתנה חשובה, והרי אצל הקב"ה נאמר לי הכסף ולי הזהב, וא"כ למה נחשב נדבת המשכן כמתנה חשובה, אע"כ זה שמפרישים נדבת המשכן לשמה, בלתי לה' לבדו. זה נחשב להנאה חשובה להקב"ה. ובזה א"ש למה במלאכת המשכן הוצרך להיות מתחילה לשמה. דאל"כ אינה נחשב למתנה חשובה. עכתו"ד השב שמעתתא בהקדמה.

ולפי"ז אפשר לפרש הכתוב 'ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם', – דהיינו ועשו לי – לשמי, דהיינו שיתנו נדבות המשכן לשמה שאז נחשב למתנה חשובה כנ"ל. ואז נחשב כמו שאנו מקבלים מהקב"ה, ומה מקבלים מהקב"ה 'ושכנתי בתוכם'. שיהיה השראת השכינה במשכן תמיד.

ב פירוש בפסוק הקודם כתיב 'ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם'. והפסוק הזה ממשיך 'ככל אשר אני מראה אותך וגו' וכן תעשו', וצ"ב למה חזר ואמר 'וכן תעשו'. ואין ליישב ולומר שפסוק זה אינו מחובר לפסוק שלמעלה 'ועשו לי מקדש', אלא היא תחילת ענין, ובא לומר ככל שאני מראה אותך כן תעשו, ואז אינו מיותר. דאם כן היה צריך לכתוב 'כן תעשו', בלא וא"ו, משום שהוא המשך של תחילת הפסוק, ואינו ציוי חדשה. ולכן מפרש רש"י שכוונת הכתוב 'וכן תעשו' היינו לדורות. ולפי"ז א"ש למה נאמר 'וכן תעשו' עם וא"ו.

ג רבינו מקשה על פירוש רש"י ש'וכן תעשו' היינו לדורות', שלא ידעתי שיהיה זה אמת שיתחייב שלמה לעשות כלי בית עולמים כתבנית אלו. וראיה לזה, שהרי מצאנו במזבח הנחושת שינה שלמה, ועשה עשרים אמה על עשרים אמה. ואילו מזבח הנחשת שבמשכן, היה חמש על חמש אמות. הרי לנו שליכא חיוב לדורות לעשות כתבנית הזה.

ד האבן עזרא מפרש שכל הכתוב נאמר לשעתו. ותחילה ציוה 'ועשו לי מקדש' היינו על עשיית המקדש, ואח"כ הזכיר הכלים, הוסיף לצוות 'וכן תעשו', על עשיית הכלים.

ה רבינו מפרש 'ועשו לי מקדש' כולל המקדש והכלים. ולכן חזר ואמר 'וכן תעשו', להורות על החיזוק והזריזות הנצרכים מלאכת המשכן. והביא ראיה לזה מהכתוב הנאמר 'ויעשו בני ישראל וגו' כן עשו', שגם שם נכפל העשיה. להורות שבאמת נזדרזו בעשיית המשכן וכליו.

ו ולפי"ז א"ש נמי למה נאמר עם וא"ו 'וכן'. שהרי לכאורה לפי מש"כ רש"י שאם הוא המשך הכתוב היה צריך לכתוב 'כן תעשו', בלא וא"ו. ע"ז מפרש רבינו שאין כוונת הוא"ו לומר שהוא עוד דבר. רק 'מפני שהוא צואה', וכן סדר המקרא כשאומרים ציוי אומרים בוא"ו. וכמו שרואים בכל הפסוקים שנאמר בוא"ו [ועשו לי מקדש וגו', וציפת אותו].

מאמר המשך

צער בעלי חיים דאורייתא (ב)

מאת: הרב שלמה שבתי קעסטנבוים, חבר המערכת

כ"כ יש לדון אי איסור צער בעלי חיים חל כלפי כל בעלי החיים כגדול כקטן, או שרצים ורמשים, ואף דליכא תועלת לאדם מבעלי החיים מקיני ראמים ועד ביצי כינים. ומסברא נראה כך דמכיון שיסוד איסור צעב"ח הוא מניעה והסרה צער מבעלי החיים, ומכיון שבצער תלוי הדבר, א"כ היות שכל בעלי החיים חשים בצער יותר או פחות, ממילא כולם נכללים באיסור זה.

ומדברי מרן ה'חתם סופר' (בהגהות למסכת ב"מ דף לב.) שביאר, דמקור לאיסור צער בעלי חיים הוא ממאי דכ' **ורחמיו על כל מעשיו**, מוכח שכל היצורים בכלל איסור צעב"ח, וכן מבואר ב'שו"ת חתם סופר' (ח"ו ליקוטים סימן כ"ד) דנו"נ על טעם החינוך (סי' תנ"א) על מצות שחיטה מן הצוואר דוקא ובסכין שאינו פגום, משום דלא נצער הבע"ח יותר מדאי מה שצריך לנו וכו', והקשה החתם סופר שם: "טעם זה דהחינוך קשה לאומרו דא"כ דגים וחגבים מאי איכא למימר", עי"ש, הרי מבואר דאף בחגבים איכא צער בעלי חיים.

בגליון שבוע העעל"ט התחלנו לבאר ענין צער בעלי חיים כפי שנחלקו התנאים במסכת בבא מציעא (לב.) אי צער בעלי חיים נאסר מדאורייתא או מדרבנן, ואחריהם נחלקו בכמה מקומות בש"ס (שבת קיז:, קכח:, קנד:, ביצה כו., בבא מציעא לא., בבא בתרא כ., עבודה זרה יג., חולין ז.). ולהלכה נקטינן לרוב ראשונים שהוא דאורייתא, ובדעת ה'רמב"ם' רוב הפוסקים סוברים שלדעתו צעב"ח אסור רק מדרבנן, אמנם יש מן הפוסקים (הכסף משנה ה' רוצח ושמירת הנפש פי"ג ועוד) שכתבו שלדעת הרמב"ם הוא איסור מדאורייתא. וב'רמב"ן' פרשת בראשית ביאר דזהו טעם השחיטה שלא לצער בעלי חיים, וכן פסק (שבת קנד:) דצע"ח דאורייתא. ובדברי הראשונים והאחרונים נאמרו כמה הסברים מהו המקור בתורה לאיסור זה, בפרשה דפריקה '**עזב תעזב עמו**', מהלאו של '**לא תחסם שור בדישו**', מאמרו **על מה הכית את אתונך וגו'**, מדכתיב '**והשקית את העדה ו'את בעירם**', מדכתיב '**ורחמיו על כל מעשיו**', ועוד.

וב'שו"ת מהריט"ץ' (חלק א' סימן רמ"ד) מובא: "נדרשתי לאשר שאלוני אנשי טבריה על דבר הדבורים הנקראים בערבי 'דאבור' אשר באים והורגים את הצירעא שבכוורת, והתרופה היא לעשן במקום ההוא כדי שיברחו הדאבור או ימותו בעשן יכלו, אם מותר לישראל לומר לנכרי לעשן בשבת או לא. תשובה: לכאורה נראה דאסור, דאמירה לנכרי אסור, אלא שיש למצוא הרבה פתחים להתיר, ראשונה מצינו הרבה דברים התירו חכמים משום צער בעלי חיים, ולא מיבעיא בההיא דבהמה שנפלה לאמת המים דמותר להביא כרים וכסתות ליתן תחתיה, דמשום צער בעלי חיים התירו אע"ג דמבטל כלי מהיכנו, א"כ גם אנו בשביל צער הצירעין שלא ימיתום הדאבור מותר, גדולה מזו התירו לומר לגוי לחלוב בהמתו בשבת כיון שהחלב מצערה, כן כתב הטור או"ח סימן ש"ה, הרי דחולב הוא מפרק והוא אסור מן התורה ועכ"ז התירו משום צער בעלי חיים אעפ"י שאינה מתה ודאי, מכל שכן הכא

שהוא ודאי שהדאבור ממית הצירעין ומותר לומר לגוי" וכו', עי"ש, הרי מבואר לנו דאף בשרצים יש צער בעלי חיים.

ובספר 'דינים והנהגות חזו"א' (פרק ט' סעי' ד) כתב: "אחד מב"ב שאלו על זבוב שהי' מפרפר, והשיב שיש לגמור מיתתו למנוע צערו", עי"ש.

ובאחרוני זמנינו הביאו ראי' דחד מהטעמים דשביתת בהמתו הוא משום צער בעלי חיים, וכמו שהאריך ב'שו"ת מהרשד"ם' (או"ח סי' ב') וזל"ק: "ראיתי דחית בשתי ידים האומר שמה שכתוב בתורה 'למען ינוח שורך וחמורך' וכו', שהכונה בעבור הבהמה, וכן אסרו להשכיר הבהמה לגוי מזה הטעם, ואתה אמרת שאין הכונה שינוח הבהמה, והפרזת על המדה, האמת כי עם היות אמת שדעתך דעת נכון (וכ"כ כמה אחרונים ואכ"מ להאריך בזה), מ"מ דעת האומר שמה שהקפידה התורה בעבור הבהמה אין לדחותו, וזה מצאתי לו רב גדול דסבר כותיה הוא הרב עובדיא מברטנורה ז"ל שפירש המשניות, וז"ל בפרק קמא דשבת מ"ה במשנה אין שורין את הדיו וכו' ובית הלל מתירים משנתן המים מבעוד יום וכו' עד דסברי על **שביתת בהמה אדם מוזהר דאית בה צער בעלי חיים** אבל לא על שביתת כלים עכ"ל, ואמרינן בגמרא (יח:) דבית שמאי סברי שביתת כלים דאורייתא ובית הלל פליגי, וא"כ לדברי בית שמאי כיון דסברי דאנן מצווין גם על שביתת כלים דלא שייך התם טעמא אחרינא אלא משום שגזרת הכתוב שישבות הישראל מכל הדברים אפילו כלים דלא שייך בהו צער, אם כן ודאי הכל בשביל שישראל יזכור וכו', אמנם לדעת בית הלל דמפליגי בין כלים לבעלי חיים יכולים אנו לומר שרצה הקב"ה שינוח השור וכו' משום צער בעלי חיים, דצער בעלי חיים הוי מן התורה כדאמרינן במסכת שבת פרק מפנין (קכח:) אמר רב יהודה אמר רב בהמה שנפלה לאמת המים מביא כרים וכסתות וכו' עד והא מבטל כלי מהיכנו, ומשני סבר כלי מהיכנו דרבנן צער בעלי חיים דאורייתא ואתי דאורייתא ודחי דרבנן עד כאן, הרי לך בהדיא דאע"ג דבעלמא אמרינן דיש להם כח לרבנן לעקור דברי תורה בשב ואל תעשה כגון בתקיעת שופר בראש השנה שחל להיות בשבת ונטילת לולב ששניהם מן התורה והעמידו דבריהם ודחו דברי תורה, והכא דחו דבריהם משום צער בעלי חיים דהוי מן התורה אע"פ שהיה אפשר לומר שב ואל תעשה.

וראה פירוש רש"י בפרשת אלה המשפטים למען ינוח, תן לו נייח להתיר שיהא תולש ואוכל עשבים מן הקרקע או אינו אלא יחבשנו בתוך הבית אמור מעתה אין זה נייח אלא צער ע"כ, הרי בפירוש דקפיד הכתוב בענין שבת לצער הבהמה א"כ **מי שיאמר שכונת התורה שינוח השור משום צער בעלי חיים דעת נכון הוא**", עי"ש, וע"ע ב'שו"ת באר משה' (ח"ו בחלק עלקטריק סימן נ"ו), ולפי"ז מבואר דאיסור צער בע"ח הוא בכל בעלי חיים דהא איסור שביתת בהמתו הוא בכל בעלי חיים, ודו"ק.

ואגב עי' ב'פרי מגדים' (או"ח סימן ש"ח ס"ק ס"ח) על מש"כ ה'מחבר' שם (סעי' מ'): "כל בהמה חיה ועוף מדדים אותם בחצר דהיינו שאוחז בצוארן ובצדדין ומוליכן אם צריכין הבעלי חיים בכך", וכו', וב'מגן אברהם' (ס"ק ס"ח) "מפני צער בעלי חיים", וציין לסימן ש"ה סעי' י"ד, וביאר הפמ"ג דהכונה מה דאיתא שם דלא תצא שום בהמה 'לא עקוד' דהיינו שקושר ידה עם רגלה, ו'לא רגול' דהיינו שקושר אחת מרגליה כלפי מעלה שלא תלך אלא על שלשה רגלים, וביאר הלבוש שם הטעם: 'דמצער לה', ולפי"ז מחדש הפמ"ג "דאפשר דאפילו למ"ד צער בעלי חיים דרבנן בשבת מודה כיון דכ' למען ינוח", עי"ש.

וכוונת הפמ"ג לפי מה שכ' התוס' (שבת קכב:) על מאי דאיתא שם דמעמיד אדם בהמתו ע"ג עשבים בשבת דהטעם הוא כדדרשינן במכילתין (מכילתא שמות פרשה כ' סימן ריי"ח) "למען ינוח שורך וחמורך וכו' יכול לא יניתנו תולש לא יניחנו עוקר תלמוד לומר למען ינוח ואין זה נוח אלא צער, דאפשר דבשבת לכו"ע צעב"ח מדאורייתא כיון שנאמר למען ינוח שורך וחמורך שהוא ציווי לשביתת בהמתו בשבת", עי"ש, וע"ע בשו"ת 'חזון נחום' (או"ח סימן ל"ה) דהאריך בזה.

המשך המאמר ושיטת היעב"ץ בזה,
אי"ה בגליון שבוע הבא

בס"ד

היכל התורה

היכל לב אהרן

בברכת ר' יקותיאל יהודא מנחם ר' מאנטשעסטער

מאנטשעסטער יצ"ו

לַמְנַצֵּחַ מִזְמוֹר לְדָוִ"ד

בקול צהלה ורנה, שפתינו בהאי שעתא תרננה,
ברכת מזל טוב בחדוה ובשירה, לכבוד ידידינו
הנכבד הנודע לתהלה, המרבה פעלים לבניית
ההיכל התורה בהדרה, ובדעת ובתבונה, בכל עת
ועידן עומד לימינינו וידיו נכונה

ידידינו היקר כש"ת המוכתר בכל מדה ומעלה, אוצר כלי חמדה וסגולה ש"ו

הרבני הנגיד המפואר

יחזקאל חד
בערקאוויטש

הי"ו

יו"ר הנהלת מוסדותינו וומסב"ג

עמוד התווך ושותף בהיכל לב אהרן
לכבודו של כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

לרגל השמחה במעונו

בהכנסת בנו הבה"ח שמעון נ"י
לעול תורה ומצוות

סימן טוב ומזל טוב יהא לנו ולכל ישראל אמן

לשמים פרושות כפינו, ימלא ה' משאלותינו שישמע תמיד ששון
ושמחה באהלו, נחת ושמחה בגבולו, ויה"ר מלפני אבינו
שבשמים, שירווה נחת בכפלים, בביתו יהא תמיד שורה, אך
שמחה ואורה, בכל הברכות האמורות בתורה, עדי נזכה לביאת
בן דוד גואלינו במהרה בימינו

המברכים בכבוד רב

הנהלת היכל 'לב אהרן'
מאנטשעסטער

הפסק בקריאת המגילה

א] לכתחילה ראוי שלא להפסיק כלל באמצע קריאת המגילה אפילו הפסק בשתיקה אלא יש לקרותה ולשמוע הקריאה ברצף כקורא אגרת [א] ויפסיק בין פסוק לפסוק רק כדי שיעור נשימה [ב]

ב] בדיעבד אם הפסיק באמצע הקריאה אפילו הפסקה ארוכה מאוד "ששוהה כדי לגמור את כולה" [ג] אינו צריך לחזור לתחילתה ויכול להמשיך במקום שהפסיק [ד]

ג] וכל זה דווקא אם ההפסקה היתה מרצונו ולא מחמת אונס כגון איש הצלה שנזעק לטפל בחולה או שיש הפרעה של רעש שאי אפשר להמשיך הקריאה וכן באיש שקורא מגילה בביתו להוציא אשתו ובאמצע קריאתה הוצרך להפסיק כדי להרגיע תינוק הבוכה ושהה לגמור את כולה בכל אלו אינו נחשב לאונס וממשיך לקרוא ממקום שהפסיק [ה]

ד] אבל אם שהה כדי לגמור את כולה מחמת אונס באופן שע"פ הדין אסור לו להמשיך ולקרוא כגון שהוצרך להתפנות לצרכיו או שהיה בבית הכסא או שהמקום לא היה ראוי כגון שמצאו מי רגלים או צואה בבית הכנסת והמתין עד שינקו את המקום מלכלוך וריח רע, באופן זה צריך לחזור ולקרות מתחילת המגילה אבל לא יברך שנית [ו]

ה] וכן אם הוצרך להפסיק באמצע המגילה מחמת שלא הרגיש בטוב או שהיה שתוי באופן שאסור עליו להתפלל [ז] הוי אונס ולכן כשממשיך אחר כך צריך להתחיל מתחילתו

ו] השיעור של "שהה לגמור את כולה" נמדד לפי המהירות ש'הוא' קורא את המגילה ולא לפי אנשים אחרים ותלוי גם כן לפי המהירות שקורא "עתה" את המגילה אם במהירות או בנחת [ח]

ז] הקורא מגילה להוציא את החולה או הזקן וקרא חלק מהמגילה ובאמצע נרדם החולה ושהה כדי לגמור את כולה והתעורר אם החולה הפסיק מדעתו וביקש לעשות הפסקה ולישן אינו נחשב לאונס וימשיך לקרוא ממקום שהפסיק ואם החולה או הזקן היה עייף מאוד ותקפתו שינה נחשב לשהה באונס ויחזור ויקרא המגילה מתחילתה [ט]

ביאורים והוספות

(א) סימן תר"צ מג"א (סקי"ז) משנ"ב (סקנ"ב) דמגילה נקראת אגרת והדרך היא לקרות אגרת ברציפות בלי הפסקה באמצע הקריאה

(ב) דהיינו זמן שלוקח לנשום נשימה שהוא כרגע אחת ובערוך השולחן סעיף כ"א כתב דבין פרק לפרק "ינוח מעט"

(ג) דהיינו הזמן הנדרש לו לקרות את כל המגילה מתחילתה ועד סופה

(ד) תר"צ ס"ה משנ"ב סקי"ז

(ה) דאונס הוא רק בדבר שהוא בגופו אבל לא באונס חיצוני עיי' סימן ס"ה משנ"ב סק"ב

(ו) משנ"ב סימן תר"צ (סקי"ח) ובשו"ע סימן (ס"ה ס"א) דעת השו"ע דאפילו שהה לגמור את כולה מחמת אונס אינו הפסק ודעת הרמ"א כהראשונים שאם הפסיק באמצע קריאת שמע ושהה זמן שיכול לקרות קרי"ש מתחילתה ועד סופה הוי הפסק ועיי"ש בביאור הלכה (ס"א ד"ה קראה) דבקריאת שמע שהוא דאורייתא יש להחמיר ובדרבנן אפשר להקל ולדעת כמה פוסקים יש להחמיר אפילו בהלל ומגילה אך לענין ברכה יש להחמיר ולא יברך אפילו כששוהה באונס

(ז) עיין סימן צ"ט ס"א שאם הוא במצב שאינו יכול לדבר לפני המלך שהיינו שאינו יכול לדבר בלי גמגום ונכר הדבר בהילוכו שאינו כהוגן אסור לו להתפלל ותפילתו תועבה

(ח) רמ"א סימן ס"ה ס"א

(ט) בשו"ת שבט הלוי (ח"י סימן ע"ט סק"ב) כתב לגבי נרדם באמצע קרי"ש ושהה כדי לגמור את כולה שאם לא היה יכול לשלוט על עצמו ונרדם נחשב לשהה באונס וע"ע בשו"ת שבט הקהתי ח"א סימן רי"א

ח] הקורא את המגילה לאדם זקן או חולה ויתכן שלא ישמע את כל המגילה ויחסר כמה תיבות אם הבעל קורא בעצמו אינו יוצא ידי חובתו בקריאה זו לא יברך ברכות המגילה [י]

ט] מי שנצרך לנקביו באמצע קריאת המגילה או שהוא משער בעצמו שלא יוכל להעמיד עצמו עד שיעור פרסה[יא] אם אינו צריך ביותר באופן שיש בו משום 'בל תשקצו' מותר לו להמשיך לקרוא ולשמוע את המגילה ואינו צריך להפסיק ולצאת לצרכיו [יב]

י] דין זה שכתבנו שאם קרא חצי מגילה ושהה לגמור את כולה באופן דלא הוי מחמת אונס יקרא את חציה השני ולא יברך כל זה דווקא אם לא הסיח דעתו אבל אם הסיח דעתו לגמרי לדברים אחרים יש הסוברים דצריך לחזור ולברך [יג]

יא] אך כמה אחרונים הסכימו שאם הפסיק באמצע המגילה כמה שעות כיון שיודע שלא גמר הקריאה וחייב להמשיך לא נחשב היסח הדעת וכשגומר את הקריאה לא יברך שוב [יד] ואפילו באופן שהפסיק הרבה בדיבור בינתיים [טו] ואף באופן שהוצרך לעבור ממקומו למקום אחר לגמור שם את קריאת המגילה ג"כ אינו הפסק [טז]

יב] ולפי שיטה זו חולה שקראו לו חצי מגילה והפסיק והלך לישון שינת קבע על מיטתו לכמה שעות ואח"כ רוצה להמשיך ולגמור קריאתה לא יברך שנית וכן אשה שבאה לעזרת נשים לשמוע קריאת המגילה בציבור וילדיה הרכים בכו והפריעו לציבור והוכרחה לשוב הביתה באמצע הקריאה אף אם הסיחה דעתה לגמרי ובעלה קורא לה כעבור כמה שעות אינה צריכה לשמוע מתחילת המגילה רק מהמקום שהפסיקה ואינה צריכה לחזור ולברך שוב את הברכה [יז]

יג] אמנם באופן שהיה היסח הדעת מוחלטת כגון שגמר לקרוא את כל המגילה ואח"כ נודע שדילג תיבה אחת באמצע קריאת המגילה [יח] יחזור ויקרא ממקום שדילג ויברך לפניה פעם שנית על מקרא מגילה [יט]

ביאורים והוספות

(י) ברכת הבית שערי ברכה (שער נ"ה אות כ"ז) כיון דיש חשש שלא ישמע כל המגילה ואז לא יצא ידי חובתו ונמצא שהברכה היתה לבטלה

(יא) שיעור שעה, וחומש 72 דקות

(יב) סימן צ"ד ס"ד וביאור הלכה שם ד"ה קורא כדרכו והטעם כיון שהתחיל בהיתר יכול לגמור את הענין ואינו צריך להפסיק באמצע

(יג) בספר תורת היולדת (פרק נ"ה) דן באופן שהבעל התחיל לקרוא מגילה להוציא אשתו והפסיק ונסע לבית חולים לכמה שעות וכתב שם דהוי היסח הדעת מהמגילה וצריך לחזור ולברך לפני שקורא חציה השני של המגילה וכ"כ בשו"ת להורות נתן (ח"ט בימן כ') שאם הפסיק באמצע קריאת המגילה והלך למקום אחר והיה הפסק מרובה חייב לחזור ולברך ובביאור הלכה סימן תר"צ סי"ד מבואר שאם קרא את כל המגילה ודילג תיבה אחת וקורא שנית ממקום שדילג יחזור ויקרא עם ברכה

(יד) שבילי דוד כללי ברכות (כלל שני פ"ב אות ב') ובמור וקציעה (סימן תל"ב) לגבי בדיקת חמץ שאם בירך והתחיל לבדוק ואח"כ הפסיק הרבה זמן לא הוי היסח הדעת כיון שחייב לגמור את הבדיקה ועיין בסימן ק"מ (ס"ב) משנ"ב (סק"ז) שאם קרא בתורה מקצת פסוקים והפסיק באמצע אפילו הסיח דעתו מלקרות עוד ונמלך אינו חוזר ומברך וע"ע בסימן תקפ"ח ס"ב ובמשנ"ב סק"ע שאם שמע תשע תקיעות בתשע שעות ביום יצא ואפילו הסיח דעתו והפסיק בדיבור בינתיים ומשמע שם שלא צריך לחזור ולברך על כל תקיעה ותקיעה כיון שיודע שלא גמר את המצוה וחייב לשמוע אח"כ את המשך התקיעות לא הוי היסח הדעת וכמו כן במגילה כיון שחייב לקרוא את כולה לא הוי היסח הדעת אפילו אם הפסיק כמה שעות וכ"ד הגרמש"ק שליט"א

(טו) כמבואר ברמ"א סימן תר"צ ס"ה דאפילו שח בינתיים יצא

(טז) בשו"ע (סימן ח' סי"ג) מבואר שאם לבש טלית קטן בביתו ומברך עליו והולך לבית הכנסת הליכה הוי הפסק וצריך לחזור ולברך על טלית גדול אך בשו"ע (סימן תל"ב ב') פסק דבברכה אחת יכול לבדוק כמה בתים והקשו הפוסקים דהרי הליכה הוי הפסק ובחק יעקב תירץ דהליכה הוי הפסק רק באופן שמפסיק בהליכה בין ב' מצוות נפרדות אבל באמצע מצוה אחת אינו הפסק ולכן בציצית הם ב' מצוות נפרדות והוי הפסק אבל בדיקת חמץ הוא מצוה אחת לבדוק את כל הבתים וע"ע מג"א (סימן תקפ"ד סק"ד) שמבואר שם חילוק זה דהפסק הליכה באמצע מצוה אחת לא הוי הפסק

(יז) כיון שדעתה לגמור את המצוה כשיתפנו המפריעים ויודעת שחייבת לגמור את המגילה אין כאן היסח הדעת מוחלט

(יח) באופן שמשנה את המשמעות

(יט) עיין ביאור הלכה סימן תר"צ (סי"ד ד"ה אין מדקדקין) ובשונה הלכות (תר"צ ו') וכאן שונה מהלכה הקודמת כיון שטעה וחשב שסיים לגמרי ויצא ידי חובה והסיח דעתו לגמרי מהמגילה ולא היה בדעתו לחזור עוד למצוה ועתה נמלך בדעתו לחזור לקריאתה בזה צריך לברך מחדש ועיין שו"ת שבט הלוי (חלק ח' סימן קס"א) ובשו"ת להורות נתן (חלק ט' סימן כ') ובשו"ת מגדנות אליהו (חלק ד' סימן קל"ד) שיברך שוב רק על מקרא מגילה אבל שאר ברכות ספק אם יש לברך ואם אפשר לשמוע מאחר נכון לעשות כן

קסת הסופר סימן כח

דִּינֵי כְּתִיבַת מְגִלַּת אֶסְתֵּר וּתְפִירָתָהּ וּבוֹ י' סְעִיפִים:

ט. מְגִלָּה שֶׁכָּתְבָה בִּשְׁמאל [לד] אוֹ שֶׁכָּתְבָה אִשָּׁה [לה] אוֹ קָטָן, יֵשׁ פּוֹסְלִין וְיֵשׁ מַכְשִׁירִין:

שנילי הסופר

לה) אשה בכתיבת מגילה: נחלקו הפוסקים האם אשה כשרה לכתוב מגילה[2]. לכן כשיש מגילה אחרת אין לקרוא במגילה שכתבה אשה. אך אם אין אחרת יכול לקרוא בברכה[3].

---

1 שאלה זו מצויה כגון בגרפיקאית שכתבה מגילה, האם המגילה כשרה.

2 **דעת הפוסלים:** מעשה רוקח (ריש הלכות מגילה) כתב שפסול. והובא דבריו במלאכת שמים (כלל כד ס"ג, ובבינה ס"ק יא) וז"ל "ועיין בספר מעשה רקח על הרמב"ם (הלכות מגילה פ"א) שהאריך בענין זה, וכתב שם דאין ספק דלכולי עלמא מגילה בעי כתובה לשמה, ואפילו הרמב"ם דמיקל בה לענין עבוד לשמה, לענין כתיבה לשמה מודה, וגם העלה שם דקטן ואשה פסולים לכתיבת מגילה וכו'. ותימה על הפמ"ג (במשב"ז) דר"ל אשה כותבת מדחייבת במגילה, וזה תמוה דמזוזה תוכיח. ויען שלדעתי לא שכיח כלל מי שיעלה על דעתו להקל בזה, לא הארכתי בזה". וכ"כ בהגהות רעק"א (סימן תרצא ס"ב) "ולכאורה נראה דאם כתבה עבד ואשה פסול, אף דחייבת במגילה, כמו בספר תורה ותפילין ומזוזה, דהא בברייתא דגיטין (מה:) איתא במזוזה שכתבה אשה פסולה אף דחייבת במזוזה וכו', אח"כ מצאתי בברכי יוסף שדן בזה". וכ"כ בשו"ת אבני נזר (או"ח סימן תקטז סק"י"ט) "וז"ל סוף דבר הלואי שיהיה כל שמעתתן מחוורין בידן, כהדא שאשה וקטן פסולין לכתוב את המגילה".

וכ"כ בספר מגילת ספר (פירוש על מגילת אסתר) דנשאל על ידי הגאון רבי דוד אופנהיים בעל שו"ת נשאל דוד על מגילה שנכתבה על ידי בתו, והשיב לא די שאסור לקרוא בו בציבור, אלא אף טעון גניזה שלא יבואו לקרות ממנה, ופסולה משום דדיני המגילה כס"ת לכל דיניה. ועיין בהגהות יד אפרים (על השו"ע שם) שהביא את דבריו. ובשו"ת תשובה מאהבה (ח"ב בהערות לשו"ע או"ח סימן תרצא) הביא דברי המגילת ספר לפסול, אולם כתב דעכשיו נתחדש ספר ברכי יוסף דמיקל, ודעתו נוטה להברכי יוסף, ועכ"פ בדיעבד כשרה.

דעת המכשירים: בברכי יוסף (או"ח סימן תרצא אות ו) הסתפק באשה שכתבה מגילה האם כשרה, וז"ל "אשה שכתבה מגילה, מי מדמינן לספר תורה ופסולה, או דילמא ספר תורה שאני, והמגילה כשרה", וכתב להוכיח דכשרה מדכתב הרמב"ם דאין העור שלה צריך עיבוד לשמה, מוכח דלאו לכל מידי מדמינן מגילה לספר תורה, ואם כן כשרה כשכתבה אשה. והלימוד וקשרתם וכתבתם שכל שישנו בקשירה ישנו בכתיבה, מבואר בתוס' (גיטין מה: ד"ה כל שישנו) דרשינן דווקא לספר תורה תפילין ומזוזות, דכתיב בהם וקשרתם וכתבתם, ולא למגילה. ועוד הביא ראיה להכשיר כי היכי דמכשיר הפר"ח בכתב מגילה בשמאל, אף דגבי תפילין הוא פסול, ה"נ יש להכשיר על ידי אשה. וכן הביא ראיה מהא דכתב בשו"ע (שם ס"ב) מגילה שכתבה עכו"ם או אפיקורס פסול, משמע דקטן ואשה כשרים.

והפרי מגדים (סימן תרצא משב"ז סק"ב) פסק דכיון דאשה ועבד מחויבין עכ"פ בשמיעת המגילה, יכולים לכתוב את המגילה. ובמלאכת שמים תמה על דבריו, דהרי מזוזה תוכיח שנשים חייבים בה ומ"מ אסורה לכתבה, וכתב בלשכה"ס (שם סק"ג) ליישב דבשלמא גבי מזוזה דכתיבה בה 'וכתבתם' סמוך ל 'וקשרתם', שפיר מידרש שכל שאינו בקשירה אינו בכתיבה, אבל למגילה שלא נאמר בה וקשרתם, לא דרשינן לימוד הנ"ל. אלא שהתוס' כתבו בשם ר"ת דהוא הדין דאין אשה אוגדת לולב ועושה ציצית כיון דלא מיפקדה, ע,ז כתב הפמ"ג דבמגילה דמיפקדה שפיר דמי.

ובקסת הסופר (לשכה"ס סק"ג) הביא ראיה שאשה כשרה לכתוב מגילה מהכתוב (אסתר ט כ) 'ותכתב אסתר המלכה וגו' את כל תוקף לקיים את אגרת הפורים הזאת שנית',ובגמרא (מגילה ריש דף י"ט) ילפינן מזה שצריך לכתוב המגילה בדיו על הקלף, וכמו כן נלמוד דגם אשה כשרה לכתוב.

וראיתי להביא לדחות ראיה זו ע"פ הגמרא (ע"ז כז.) דפריך למ"ד דאשה פסול למול, והכתיב ותקח צפורה צור ותכרות את ערלת בנה', ומתרץ הגמרא דאמרה לאינש אחרינא, א"כ ה"נ יש לומר כן, שאמרה לאדם אחר לכתוב, וא"כ ליכא ראיה דאשה כשרה לכתוב המגילה.

3 שערי תשובה (שם סק"ג) הכריע שאין לקרוא לכתחילה במגילה שכתבה אשה, ואף אם קראו, אם יש למצוא אחרת בקל, יקרא שנית בלא ברכה. וכן הכריע בלשכה"ס (שם) דאין לקרוא במגילה שכתבה אשה כשיש מגילה אחרת, אך אם אין אחרת יכולים לקרוא בה בברכה.

לעילוי נשמת

הרה"ח

ר' יצחק לעבאוויטש ז"ל

בן הרה"ח ר' אברהם ז"ל

נלב"ע א' אדר

ת.נ.צ.ב.ה.

הונצח ע"י בעו ידידינו הרבני הנגיד הנכבד רודצו"ח

מוה"ר מנחם גרשון לעבאוויטש הי"ו

מראשי הנהלת קהילתינו ומוסדותינו הק' בוויליאמסבורג יע"א

לעילוי נשמת

הרה"ח

ר' יעקב זאב ליכטנשטיין ז"ל

בן הרה"ח ר' אברהם ז"ל

נלב"ע ה' אדר

ת.נ.צ.ב.ה.

הונצח ע"י חתנו ידידינו הרבני הנגיד הנכבד רודצו"ח

מוה"ר שלמה יעקב מערץ הי"ו

אב"ד בוויליאמסבורג יע"א

א' אדר

הגה"ק רבי ברוך מגארליץ זי"ע

ואלה תולדות

נולד ברודניק בשנת תקפ"ט והי' בן חמישי לבעל ד"ח זי"ע ונקרא ע"ש זקינו אבי אמו בעל ברוך טעם זי"ע שנפטר שנה לפני כן.

בשנת תר"ז נשא את הרבנית פעסיל ע"ה בת הגה"ק הייטב לב זי"ע, והי' סמוך על שלחנו בגארליץ כמה שנים, וממנה נולד לה שמונת ילדיו, ובזיווי"ש נשא את הרבנית הצדיקת לאה ע"ה בתו של הרה"ק ר' מנחם פנחס שפירא מלאנצוט זצ"ל בן הרה"ק ר' אליעזר מלאנצוט זצ"ל.

בשנת תר"כ עלה על כס הרבנות ברודניק ובתרמ"ז נתקבל לאב"ד גארליץ. נסתלק בשנת ע"ז לחייו א' אדר תרס"ו

רוח הקודש הופיע בבית מדרשו

הגה"ק מקאלאשיץ זי"ע סיפר שהרה"ק מגארליץ הי' מכנה את ארץ ישראל "אמעריקא" ואת אמעריקא הי' מכנה "ארץ ישראל". ועוד סיפר שלהשואלים אותו אם להעתיק דירתם לארץ ישראל השיב, למה לא לאמעריקא, ואמר הגה"ק מקאלאשיץ זי"ע שמתשובתו הוכיח שאין ליסע לארץ ישראל, והוסיף שרוח הקודש הופיע בזה שעתידים הנוסעים לארץ ישראל לעמוד בפני נסיונות כבדים מצד הציונים המשחיתים ובעקבותם יסורו הרבה מדרך הטוב ודנוהו לשנה ומחצה בבית הסוהר, חבריו יעצוהו לערער על הפסק אצל הערכאות, שלח שליח להתייעץ עם רבו הרה"ק מגארליץ זי"ע, ורבו ישב אז כבורר בדין תורה שניהל הגה"ק מהר"י מבעלזא זי"ע, השליח ניגש להרה"ק מגארליץ זי"ע בשעת הדין תורה, ושאלו את הענין אם ילכו לערער אצל הערכאות, ענה שלא ישתדלו לערער, כי עוד מעט ישוחררו היושבים בבית הסוהר, ואם אז כבר יושב בבית הסוהר גם הוא ישתחרר אבל אם ידחו המשפט ל"ע, אם שבימיו טרם הי' הדבר כן.

רואה את הנולד

קשה מאוד הי' להבין דרכו ועניניו, ואנשים פשוטים לא מצאו מקומם אצלו, רק יחידי סגולה הידועים בחריפותם הם נשארו אצלו כתלמידים וחסידים, ואחד המיוחד הוא הגאון ר' שמואל ענגל זצ"ל אב"ד ראדמישלא, והוא אמר עליו שהי' "א שטיק בעל שם". וסיפר הרב מראדמישלא שאחד מחסידי מהרה"ק מגארליץ שגר בפולין רצה לנסוע אליו לגארליץ שהיתה בגאליציע, והי' קשה להשיג "וויזע" והיות שאנשים הדרים סמוך להגבול לא נתחייבו בוויזע, נסע לשם ושאל תעודה מאחד מתושבי המקום, וכשרצה לעבור את הגבול הוכר על ידי שוטר אחד שהי' מתושבי המקום שהי' גר החסיד והלשין עליו, שפטוהו

ימי ההילולא

א' אדר

- רבי אברהם ב"ר מאיר (אבן עזרא) [אדר א'] - ד"א תתקנ"ד
- רבי עזריה פיגו בעל בינה לעיתים ב"ר אפרים - ת"ו
- רבי שבתי ב"ר מאיר הכהן (ש"ך) [אדר א'] - תכ"ג
- רבי יצחק אייזיק מכפר סאפרין ב"ר צבי [אד"א] - תק"ס
- רבי יצחק מאיר מזינקוב ב"ר אברהם יהושע העשיל מאפטא - תרט"ו
- רבי ברוך מגארליץ ב"ר חיים מצאנז [אד"א] - תרס"ו

ב' אדר

- רבי מאיר פאפירוש ב"ר יהודה לייב כ"ץ (מהר"ם פאפירוש) - תכ"ב
- רבי גבריאל עשקלס אב"ד ניקלשבורג ב"ר יודא לייב [אד"א] - תע"ח
- רבי יום טוב אלגאזי ב"ר ישראל יעקב (מהרי"ט אלגאזי) [אד"א] - תקס"ב
- רבי ארון ארי' מפרעמישלאן ב"ר מאיר הגדול מפרעמישלאן [אד"א] - תקע"ג
- רבי יוסף מראשקוב ב"ר שבתי (תלמיד הר"פ מקאריץ) - תק"פ
- רבי יהודה גרינפעלד אב"ד סעמיהאלי ב"ר שמעי' - תרע"ג
- רבי לוי משה יהודה מעכעלאוויטש מראדוויל-בראד ב"ר מרדכי [אד"א] - תרע"ט

ג' אדר

- רבי בנימין ב"ר מנחם מנדל מקאצק - תרכ"ו
- רבי שמואל זנוויל ב"ר יהודה צבי מסטרעטין - תרמ"ז
- הגאון הגדול רבי אליהו דוד ראבינאוויטש תאומים (האדרת) - תרס"ה

ד' אדר

- האמורא רב אחאי בר רב הונא - ד"א רס"ו
- רבי חיים יוסף גוטליב מסטראפקוב ב"ר ארי' לייב [אד"ב] - תרכ"ז
- רבי שרגא צבי טענענבוים אב"ד טשאטה ב"ר זאב וואלף (נטע שורק) [אד"א תרנ"ז]

לזמן מאוחר, ועדיין לא נאסר לא יהי' מן המשוחררים, בעבור חמשה שבועות נהרג הקיסר הרוסי, ובנו המלך שיחרור לכל הנאסרים, אחר כך אמר הגה"ק מבעלזא זי"ע "דאס אז מען וועט שיסן דעם קיסר פינעף וואכן שפעטער האב איך נישט געוואוסט"

נועם שיח סוד

הרבה פעמים לא הבינו דיבוריו שהי' מדבר דברים פשוטים כאיש פשוט מאוד, אבל באמת הסתיר בתוך דיבוריו ענינים נשגבים, ולפעמים נתוודע פירוש הדברים רק אחר שנים ארוכות אח"ז,

בירושלים הי' גר אחד מחסידי הרה"ק מגארליץ זי"ע ושמו ר' חיים ריישער ז"ל וכשהגיע האדמו"ר מהר"א מבעלזא זצוק"ל לארץ ישראל נכנס הנ"ל אליו ומשמשו הציגו לפניו והוסיף ר' חיים איז גארליצער חסיד נענה ע"ז האדמו"ר מבעלזא ואמר בשם אביו הגה"ק מהרי"ד זצוק"ל בהאי לישנא.. דער טאטע האט געזאגט אז דער גארליצער רב האט נישט געמאכט קיין וועדטל..

אצל אחד מהיושבים בצאנז, התייצב למחרת יום הכיפורים בפתח ביהכ"נ והקדים לכל אחד ברכת "גוט מארגן", כדי שכולם יענו לו "א גוט יאר" כנהוג, וכוונתו הי' שעל ידי זה יזכה להרבה שנים טובות, דהא כל אחד בירך אותו בשנה טובה אחד, והרה"ק מגארליץ עבר שם וההוא אמר לו כדרכו "א גוט מארגן" ענה לו הרה"ק מגארליץ "וועד דערוואַרגן" (תחנק), ולפלא שאיש הנ"ל חי יותר משמונים שנה כמספר הברכות שקיבל מאנשים עד לתשובתו של הרה"ק מגארליץ, והסביר הרה"ק ר' איציקיל מפשעווארסק זצ"ל, שהרה"ק מגארליץ הפסיקו במכוון כדי שתחול ברכותיהן של הציבור כי אם כל בני עירו מברכין אותו בשנה טובה אז אין לברכתם שום תוקף, כי אי אפשר לחיות מאות שנים כמספר אנשי העיר, מה שאין כן כשנתן קצבה לברכתן.

הגה"ק מגארליץ דיבר על הרה"ק ר' שלמה מבאבוב והי' נראה כאילו חולק עליו, ושנתיים לפני פטירתו שאלה אחותו מה אתה רוצה ממנו אמר לה תאמינו לי אני מתכוין לטובתו, אמרה לו הוא מוחל טובותיך, אמר לה א"כ יבוא אלי, ובא אליו ונתפייסו, ומאז לא דיבר עליו, ובאותה שנה נפטר הרה"ק ר' שלמה מבאבוב זי"ע.

דרכו הי' לומר בדרך צחות שלשה דברים בני אדם מחפשים, אבל באמת אינם רוצים למצוא אותם, א) כתם ושינוי מראה באתרוג, ב) דם ברוק וכיחה, שעל ידי זה בודקים, אם יש לאדם חולי בריאה ר"ל, ג) בחור טוב לחתן, כיון שבאמת לא רוצים בבחור שיהא למדן וירא שמים באמת.

ימי ההילולא

ה' אדר

- **רבי יוסף כ"ץ לאנדא** (ר' יוסף הצדיק) **אב"ד פוזנא ב"ר משה פנחס - תקס"א**
- **רבי וואלף מטשערניאוסטראה ב"ר נפתלי צבי - תקפ"ג**
- **רבי ישעי' מושקאט מפראגא ב"ר יעקב משה - תרכ"ג**
- **רבי שמואל אברהם אבא מסלאוויטא ב"ר משה [אד"א] - תרכ"ד**
- **רבי אברהם מטשעכנוב ב"ר רפאל [אד"א] - תרל"ה**
- **רבי שלום שפירא מפשטיק ב"ר יעקב יצחק מבלנדוב**
- **רבי משה מקשאנוב ב"ר דוד - תרע"ה**

ו' אדר

- **רבי דוד מאוסטראה ב"ר מרדכי טעבל** (תלמיד הבעש"ט) **- תק"י**
- **רבי אלכסנדר זיסקינד הכהן מפלאצק ב"ר אברהם** (ר' זושא פלאצקער) (תלמיד החוזה) **- תר"ד**
- **רבי צבי חנוך העניך מבעגדין** (יכהן פאר) **ב"ר פנחס יעקב ממאליניץ [אד"א] - תרצ"ה**

ז' אדר

- **רבינו משה בן עמרם ב"א - תפ"ח**
- **רבי יצחק אייזיק מקאליב ב"ר משה יחזקאל - תקפ"א**
- **רבי יחיאל יוסף מראשקוב ב"ר שבתי** (השני) **- תרנ"ו**
- **רבי ישראל דוד שמחה בונם סופר ב"ר שמעון סופר מקראקא- תרפ"א**

א' אדר

הגה"ק רבי הלל פאלאק זי"ע אב"ד סאסרעגען

צור קודש מחצבתו

נולד בשנת תק"ע, לאביו ר' אליעזר ולאמו מרת רחל ע"ה, ונקרא שמו בישראל הלל ע"ש זקנו אבי אביו רבי הלל פאלאק זצ"ל אב"ד אייבשיץ, אשר הי' נערץ על גדולי דורו, – בנו של ר' הלל אייבשיץ ר' ישעי' זי"ל הו"ל בוויען בשנת תקע"ב את שו"ת הרשב"א, הגאון ר' מרדכי בנעט זצ"ל אב"ד ניקלשבורג בהסכמתו שם כותב בין השאר: "אתא ישעי' לגבאי ה"ה התורני המופל' ומושלם הר"ר ישעי' יצ"ו בר אוריין ובר אבהן בנו של הלל הזקן המנוח הרב המאה"ג המפורסם מו' הלל זצללה"ה אשר הי' אב"ד שנים רבות בק"ק אייבשיץ", מסופר שפעם אחת בא לפני ר' הלל מאייבשיץ אחד בתביעה על חמיו שהבטיח לו בעת נישואיו להחזיקו על שולחנו בכדי שיהא באפשרותו להשלים את עצמו בחכמת התורה, ועתה חוזר מדיבורו, ואילו חמיו ענה לעומתו שרצונו לעשות רצון הקב"ה כפי דאיתא במסכת אבות טוב תורה עם דרך ארץ, נענה על כך רבי הלל: אמת הוא כדבריך שדבר זה טוב תורה עם דרך ארץ משנה מפורשת היא ואין להשיב עליה, אבל עם כל זאת יותר נכוחים וצודקים דברי חתנך, למה, כי טוב יותר שיהי' חתנך בקי וגמיר וסביר בכל הש"ס ומשנה האחת הזאת תהי' לו בקושיא, ממה שיבין המשנה הזאת, וע"י כן לא יהי' בקי וגמיר בכל הש"ס.

תורה מתוך הדחק

ימי צעירותו הי' לו ימים קשים מאד, וכפי שמספר בעצמו

בהקדמה לספרו שבכת"י: הן בעודני נער עזבני אבי ואמי ע"ה, והייתי כצאן בלי רועה, והייתי נע ונד ולא מצאתי מקום מנוחה להיות מיושבי ביהמ"ד זה כמה שנים, עד שהאיר ד' את עיני אחי הקטן ממני בשנים, והי' אברך רך בשנים וגדול בחכמה ממני, ונשא לבו הטהור לילך לק"ק פרעשבורג, לטוב יזכר שמו הטוב יצחק ע"ה, והוא משכני אחריו לחסות צל קדוש אמו"ר [החתם סופר] ז"ל, והיינו מקיימים חיי צער גדול, תחילה בלי משען ומשענה, וכמה זמנים בלי שום טעם תבשיל, ולחם אכלנו במשקל, וגם זאת לא בכל יום, ואחי הי' נושא חן בעיני רבינו הקדוש ונתן לו מכיסו להחיות את נפשו, וכאשר הי' [אחיו] בן י"ז שנים לקח אותו אלוקים ולא הגיע לח"י שנים, ומרוב גודל צערי נחלשתי פ"א ומאז והלאה לא הייתי בקו הבריאה, עכ"ל, עם כל הקושיים שנותר לבדו שבור ורצוץ ללא מזון ומחיה, המשיך ללמוד בהתמדה גדולה, ונתעלה בתורה וביראה אצל רבו הגדול, – והי' דבוק מאד ברבו הח"ס, ובכל ימי חייו גם אחר עשרות שנים מפטירת רבו בכל עת שהזכיר את רבו הח"ס הי' קם מלוא קומתו, – שם בפרעשבורג למד עם שאר בשרו בן דודו ה"ה הגה"ק ר' הלל ליכטנשטיין זצ"ל אב"ד קאלאמייא [שהוא הי' נכד זקינו רבי הילל אייבשיץ וגם הוא נקרא על שמו], והיו ממש כשני אחים, – פ"א בערב יום הכיפורים כשבאו שניים יחדיו אל רבם החת"ס להתברך ממנו, קרא עליהם "קודש הלולי"ם לה' ".

אשרי מי שנתן לו שלום

ידוע הסיפור שאירע בישיבתו של החת"ס, שפ"א נכנס לבית המדרש אדם לבוש קרעים, בשעה שישבו התלמידים ולמדו, משהבחינו באדם שנכנס, יש שניגשו אליו ובירכוהו בברכת שלום עליכם, ויש שהסתכלו בו והמשיכו בלימודם, ויש שעמדו ממקומותיהם והתלוצצו בו, כראות החתם סופר את האורח וירץ לקראתו ויחבקהו והכניסו לחדרו המיוחד ונתעכב שם עמו, כאשר שב החתם סופר לבית המדרש אמר לתלמידיו אשרי מי שנתן לו שלום והחזיר לו שלום ואלו יהיו מורי הוראות בישראל, – אלו שהסתכלו בו והמשיכו בלימודם יהיו גדולי תורה אך לא יזכו לישב על כסאות הוראה, ואלו שעמדו והתלוצצו בו סופם שיצאו לתרבות רעה, ור' הלל זכה להמנות בין התלמידים שניגשו אל האורח ובירכוהו, ודברי רבו נתקיימו ברבות הימים שישב עשרות בשנים על כס ההוראה לתפארת.

האיש מקדש

שמו הטוב נודע למרחקים והגביר הצדיק ר' יעקב בער הלוי פעלדמאנן זצ"ל לקחו כחתן לבתו פעסל ע"ה, ר' יעקב בער הי' ת"ח מופלג מתלמידי הגאון ר' וואלף באסקאוויץ זצ"ל רבה של באניהאד בנו של בעל המחצית השקל, והי' עתיר נכסין וכל מגמתו הי' שבנותיו יינשאו לתלמידי חכמים גדולים בתורה, מסופר שבתו זו היתה כבר מקושרת בקשרי שידוכין עם בנו של הצדיק המפורסם רבי יהושע'לע קראלער זצ"ל אולם החתן לא הי' חריף ומופלג כחפץ ר' יעקב בער, ומשום כך הי' תוהא על הקשר והתמהמה בקביעת זמו הנישואין, ר' יהושע'לה הבין זאת, ולרוב צדקתו נתרצה שיחזור בו, בתנאי שיתן בתו לת"ח גדול יותר מבנו, ואז בחר בר' הלל לחתן לבתו, ואכן ר' יעקב בער זכה להקים בית ועד לחכמים חתנין בני תורה רבנים מפורסמים, ה"ה חתנו השני ר' יהושע אהרן צבי ווינבערגער זצ"ל, משוסברג רבה של מארגערעטין ג"כ מגדולי תלמידי החת"ס, בעל שו"ת מהריא"ץ, וחתנו השלישי הי' ר' משה אולמאנן זצ"ל בנו של ר' שלמה זלמן אולמאנן זצ"ל אבדק"ק מאקאוו בעל יריעות שלמה, ר' יעקב בער החזיק את חתניו על שולחנו, וגדר בעדם שבל יקבלו משרת רבנות בעוד הוא יהי' בחיים.

על כס הרבנות

לאחר פטירת חמיו נתקבל לרבה של קהילת בודוש שבזיבנבערגען (ליד סאסרעגען) עפ"י השתדלותו של שארו רבי הלל ליכטנשטיין זצ"ל מקאלאמייא, שם שימש ברבנות במשך כמה שנים, בעת ההיא נוסדה הקהילה בסאסרעגען, ובשנת תרכ"ו הוכתר לרבה ומנהיגה של הקהילה הצעירה, שם שימש עד להסתלקותו, בתקופתו גדלה והתפתחה הקהילה ונמנתה בין הקהילות המכובדות שבחבל זיבענבערגען, – כבר מתחילת רבנותו אנו מוצאים את חתימתו על התקנות הידועות לחיזוק גדרי היהדות שהותקנו באסיפה הגדולה של רבני אונגארין, בעיר מיהאלוויץ בשנת תרכ"ו, – קצת על מערכותיו שניהל בעירו אנו מוצאים בספרי גדולי דורו, מחותנו הגאון רבי חיים סופר זצ"ל בעל מחנה חיים, בתשובתו כותב "לידיד נפשי מנעורי הרב הגאון הצדיק המהולל כבוד הרב ר' הילל נ"י אבדק"ק סאסרעגען" מחזקו לעמוד איתן על משמות הכשרות "ואם לא ישמעו, יכתוב לכמה גדולים מי המה האנשים נקובים בשמותם ויאסרו בתיהם בפרהסיא, והשוחט ילך שמו בעלי 'שומרי הדת' שהוא חציף מעיז ברבו", וגם שארו ר' הלל ל"ש מקאלאמיי כותב לו תשובה בענין זה, וכמו"כ הגאון ר' מנחם מענדיל פאנעט זצ"ל בעמח"ס מעגלי צדק אבדק"ק דעש, מחזיק ידיו במאבקו "ימחול מעכ"ת להתרות אותם ויכתוב בהתראה ג"כ בשמי שלא יזידון עוד לעשות כה לשחוט וכו' ואם ח"ו אחד מהשוחטים לא ישמע לדברי חכמים אפקרותא בוא ומבואר דשחיטתו אסורה לגמרי וכו' " – וכך מתוך מסירות ניהל את עדתו, הרביץ תורה ונטע יראת שמים בקהל מרעיתו על אף חולשה גופנית שליוותה אותו מימי צעירותו ועד ליומו האחרון.

אחרית ימיו

זקן ושבע ימים בשנתו הפ"ג עלתה נשמתו לגנזי מרומים ביום ב' דר"ח אדר תרנ"ג, מרוב צניעותו הוא כותב בהקדמת ספרו: "אחת שאלתי מבניי וחתניי האהובים לבל יאמרו עלי שבחים.. וטוב מכל השתיקה", ענוותנותו מתבלטת גם מהשורות שנחקקו על מצבתו: ציון אדוננו מורנו ורבנו הרב מו"ה הילל בן מו"ה אליעזר זצוקל"ל שהיה רועה נאמן לעדתנו עדת סאסרעגען והגליל ז"ך שנים – ובן פ"ג שנים ביום ב' דר"ח אדר–תרנ"ג עלה למרום נפלה עטרת ראשנו גלה כבודנו בענות רבנו ענוות הלל

צוה שלא להזכיר לו על המצבה תוארים השאיר אחריו הרבה חד"ת בכת"י – ת. נ.צ. ב.ה.

ד' אדר

הגה"ק רבי ארי' לייב מראוונא [ר' לייב שרה'ס]

ואלה תולדות

הגה"ק רבי לייב שרה'ס זי"ע נולד בשבעה עשר בתמוז שנת ת"צ בעיר ראוונא לאביו רבי יוסף ז"ל ונקרא ר' לייב שרה'ס ע"ש אמו משום מעשה שהיה דאמו מרת שרה היתה בת לאיש פשוט הגר בכפר אחד במדינת אשכנז והיא היתה צנועה וכשרה, פעם אחת רצה בן הפריץ לקחתה לאשה, ויקרא הפריץ לאביה ואמר לו שהוא גוזר עליו שיתן בתו לבנו לאשה ואם לא מרה תהי' אחריתו ונזדעזע האיש לשמע אזניו, ורץ לביתו וסיפר להם את כל צערו ולטכס עצה מה לעשות להנצל מהצרה הזאת, ואבי' החזיק בביתו מלמד לבניו כהמנהג בימים ההם ושמו ר' יוסף והי' חכם וזקן, ואשה לא היתה לו, והחליטו בדעתם שר' יוסף יקחנה לאשה ועי"ז תנצל מבן הפריץ, ור' יוסף הנ"ל הי' אחד מל"ו צדיקים שבדור שנדד לאותו הכפר בראותו ברוח קדשו כי שם מחכה לו בת זיווגו שיש לה נשמה גדולה, ואמר ר' יוסף לזוגתו שרה, היות כי עשית דבר גדול כזה שרצית להנשא לאיש זקן שלא יאריך ימים אתך, רק כדי להנצל מאיש נכרי ובליעל, על כן אני מבטיחך שתלד בן צדיק וגדול ויביא הרבה טובה לישראל, ועל כן קראו אותו ר' לייב שרה'ס על שמה כי בזכותה נולד צדיק וקדוש זה, וכן הוא עצמו חתם את שמו הק' כן.

נשמתו הק'

הי' מתלמידי הבעש"ט הק' ומרן המגיד הק' ממעזריטש זי"ע, ומרן הבעש"ט הק' אמר עליו כי מה שהוא מתענה משבת לשבת לא משום שרוצה להתענות, רק שמפני רוב דביקותו בה' הוא שוכח לאכול

כמה חדשים לפני פטירתו אמר כי רחוק היא שיקבל אדם נשמה חדשה שלא היתה בעולם אף פעם אחת, כמו הבעש"ט הק' היה לו נשמת רבינו סעדיה גאון, ולרבינו סעדיה הגאון היה נשמת חזקיהו המלך, ולהרה"ק הרבי ר' בער היתה נשמת האר"י הק', והאר"י הק' היתה לו נשמת התנא האלוקי רשב"י, והאור החיים הק' היתה לו נשמת הרמ"ק והיא היתה נשמת רבי עקיבא, אכן יש צדיקים שזוכים לנשמה יתירה, היינו שמוסיפים להם עוד נשמה כשנעשים בר מצוה או ביום חתונתם, ושנעשיתי בר מצוה הביאני אמי להרה"ק המגיד ממעזריטש זי"ע שיברכני, ובירך אותי, ואמר: יש לי בשביל לייב מתנת בר מצוה יפה מאודה, ולא הבנתי אז מה היא דהרי לא נתן לי כלום ואח"כ כשבאתי לכלל דעת השגתי באיזה מתנה כבדני רבי, ואח"כ סיפר באריכות הסיפור מהבעש"ט הק' זי"ע שאמר אחר פטירת האוה"ח הק' שנסתלק ביום שב"ק ט"ו תמוז תק"ג שביום א' אחר שבת חזרה נשמתו לזה העולם כל זה סיפר ר' לייב שרה'ס וידעו בבירור שנשמת אוהחה"ק היתה מתנת הבר מצוה שלו מרבו דהא הוא נולד בי"ז תמוז ת"צ ונעשה בר מצוה י"ז תמוז תק"ג.

עבודתו הק'

כל ימיו פעל ועשה לצורך ישראל, הן החיים אשר המה חיים עודנה על האדמה, והן את אשר כבר מתו, בפדיון שבוים ותיקוני נשמות, ולסיבה זו נסע מעיר לעיר ומכפר לכפר לקבץ מעות לפדיון שבויים, ולתקן בדרך נשמות וגלגולים, וגם חיפש נשמות טהורות וקדושות אשר נטמנו בין אנשים ריקים ומגושמים, וקרבם לתורה ולעבודה, והרה"ק המגיד ממעזריטש כתב לו מכתב שיתנו לו מעות בעין יפה, וכן השתמש הרבה פעמים בשמות של קפיצת הדרך או שהיה רואה ואינו נראה כדי לבוא לעזרת ישראל ונכנס לפלטרין של מלכים ושרים מבלי לראותו וכך ביטל כמה גזירות.

כמו כן ידוע שהיה מפרנס את הל"ו צדיקים הנסתרים שבדורו, וזו היתה לו בירושה מרבו הבעש"ט הק' שזן וכלכל את הצדיקים הנסתרים בחיים חיותו, ובהעלותו השמימה הנחיל מידתו זו לתלמידו ר' לייב שרה'ס.

רוח הקודש

סיפר הרה"ק ר' בונם מפרשיסחא זי"ע שפ"א הי' ר' לייב שרה'ס בקאזניץ ובעל אכסניא שלו ראה עליו שאין תוכו כברו והוא איש מורם מעם, וכשהכין ר' לייב א"ע לנסוע ביקש ממנו בעל האכסניא שיקנה ממנו איזה דבר, וברצונו היה שע"ז ישאיר ברכה בביתו, ואכן עשה הרה"ק כרצונו ונכנס לחנותו, ומשש כל סחורתו בידיו הקדושים, ועל כל דבר אמר "אין זו סחורה", רק על זוג בתי עינים אחד אמר "זו סחורה", אבל לא למענו, ונסע משם, בשנה ההוא עברו אנשי הצבא במחוז ההוא ובזו כדרכם מכל אשר באו תחת ידם וגם בעיר קאזניץ שללו ופתחו כל האוצרות, וגם בחנותו היו אך לא לקחו מאומה רק הבתי עינים שמשש ר' לייב שרה'ס ואז הבינו מאמרו, ויהי לנס.

ביטל כמה גזירות

בשנת תקמ"א נתחדשה גזירה חדשה על ישראל, שצריכים לשלוח ילדי ישראל לה"שולע"ס ", אז נסע ר' לייב כדרכו בקודש לפלטרין של מלך בעיר המלוכה וויען בבחינת רואה ואינו נראה, ורק להקיסר לבד נראה, ונכנס באמצע אסיפת המלך עם שריו ויועציו, ולא ראו אותו רק המלך, והמלך נתבהל מאוד, ושאל איך נכנס היהודי הזה, ולא ידעו מה הדבר, והראה להם באצבעו ולא ראו כלום, וחשבו שהמלך נשתגע, ויגש אליו ר' לייב והתחיל להכות את המלך מכות אכזריות, והמלך התחיל לצעוק בקולי קולות, והשרים המה ראו כן תמהו על המעשה אך לא ראו כלום, כשיצא אמר שזו קליפה נוראה ולחם אתו עד סוף ימיו ולבסוף מסר נפשו ושבר את הקליפה הנוראה הזאת כמובא להלן.

אשכבתי' דרבי

בשנת תקנ"א שנתו האחרונה עלי אדמות איתרמי שהקיסר מוויען – אשר אתו ערך ר' לייב המלחמה הכבידה – נסע דרך עיר יאלטישקוב עיר גורו של ר' לייב ונשברה ארבעת האופנים של מרכבתו, והבין המלך שלא מקרה היא זה, ואמר ידעתי גם ידעתי כי ר' לייב עשה לי את זה, אלך לביתו ואראנו, ונכנס לביתו ולא מצאו, אמר המלך לבני ביתו שכשיבוא ר' לייב תאמרו לו שאני הולך למות, כי אין לי כח לסבול עוד היסורים אשר הוא עושה לי, אבל שידע שגם הוא לא יאריך ימים, וכשגמר לדבר דבריו יצא, וכשבא ר' לייב לביתו ורק דרך על מפתן ביתו, קרא בקול ואמר: אוי, כבר נכנסה הטומאה אל ביתי, וכאשר סיפרו לו דיבורו של הקיסר התחיל לבכות בקול קורע לבבות, ונכנס לביתו והתחיל לצוות מחמת מיתה, וציוה שיקברוהו בלי שום כבוד, רק לעשות לויה באופן צנוע.

ביום ד' לחודש אדר שנת תקנ"א התחיל לדבר התחיל לדבר אודות גדולת וקדושת בעל מגן אברהם על שו"ע, כפי שהוא דרכו בקודש כל ימיו לדבר מגודלו, ודיבוריו האחרונים על המ"א הי' בזה"ל: ר' אבא'לע קאלישער איז אַ אמת'ער גאון, אַ אמת'ער מקובל, אַ אמת'ער צדיק, ובזה נח נפשיה.

ואכן קיימו צוואתו ועשו לו לויה פשוטה וצנועה, ועל מצבתו לא כתבו כלום רק שמו ויום הסתלקותו ובנו אוהל כמין סוכה רעועה מעץ, וגג של קש ותבן, ופע"א בא איש עשיר ונדיב ורצה לבנות אוהל חדש כיאות, ושלחו לשאול להרה"ק מאפטא זי"ע, ואמר רק בתנאי שישארו את גג הקש מלמטה, וכשרצו לעשות את הגג ראו שהתבן מפריע, ורצו לסלק מקודם את התבן ולחזירם אח"כ, אך כשעלה הפועל להסירם נפל ומת, ובא נכדו ואמר שבוודאי לנכד לא יארע כלום, ואמר שהוא יעלה, כשעלה נפל ולא ניזק, אבל הרה"ק מאפטא ציוה שאל יבנו יותר שנראה שגם לאחר מותו שונא את הכבוד.

ה' אדר

הגה"ק ר' זאב וואלף מטשארני-אוסטראה זי"ע

ואלה תולדות

נולד לפני שנת תקט"ו בעיירה טשארני-אוסטראה הסמוכה לאניפאלי מקום מגוריו של הרה"ק הרבי ר' זושא זי"ע, כבר בשחר טל ילדותו בהיותו כבר תמניא זכה לחסות ולהיות בין תלמידי הרה"ק המגיד ממעזריטש זי"ע, אשר הראה לו אותות אהבה וחיבה, יסופר שהרה"ק המגיד זי"ע כשנשא את אשתו הרבנית בזוו"ש הי' מקפיד לבל יכנסו התלמידים אצלו בשעה שהיא סעד עמה, פ"א ורבי וועלוויל שהי' אז בן שמונה שנה רצה ליכנס לרבו בשעה שסעד עם הרבנית, התלמידים שידעו מקפידת רבם רצו למנוע אותו, אבל המגיד כשראה אותו קרא אותו, ואמר לו: בא וראה התנהגותי עם ב"ב השני', לימים כשנשא ר' וועלויל את זוגתו השניה – שהיתה בזוו"ר כלתו של המגיד הק' הרבי ר' יחיאל מזלאטשוב זי"ע – אמר פ"א: בילדותי למדני מורי ורבי המגיד הק' איך להתנהג עם הרבנית בזוו"ש, גם הי' תלמידו של הרה"ק ר' פנחס מקאריץ זי"ע.

בגו צדיקיא

הי' בקשרי ידידות עם רבים מצדיקי וגדולי דורו, במיוחד עם מחותנו הרבי ר' זושא (בתו הי' אשת בן הר"ר זושא – אשר אביו הרבי ר' זושא אמר עליו שהוא נשמת חזקיהו מלך יהודה – ה"ה הרה"ק ר' ישראל אברהם זי"ע, אשר מילא את מקום חותנו ר' וועלוי"ל בטשארני-אוסטראה אחר עלותו לא"י, נפטר בדמי ימיו בשנת המ"ב לחייו, והרבנית – בתו של ר' וועלוי"ל – נהגה ברבנות אחרי פטירת בעלה, ונהרו חסידים אליה כמו בחיי בעלה, ועיין בספר מנורת הזהב שמביא שגם מחותנה הרה"ק ר' מרדכי מטשרנאביל זי"ע [בתה היתה אשת בנו הרה"ק ר' דוד מטאלנא זי"ע] שבת פ"א בטשארני-אוסטראה, והלך אל שלחנה בסעודה שלישית, בשנת תקצ"א עלתה לא"י ונספתה ברעש בכ"ד טבת תקצ"ז ומנוחתה כבוד סמוך לאבי' בטבריי) והרבי ר' ברוך ממעזיבוז זי"ע, אבל עלה על כולנה היה מקושר בעבותות אהבה ודביקות נפלאה עם רעו הרה"ק רבי משולם פייביש מזבאריזא זי"ע, בעל "יושר דברי אמת", ולאחר הסתלקותו של רבו המגיד הק' נסע אל רעו ועמיתו זה, ומצא אצלו את שאהבה נפשו, פ"א הי' אצלו בזבאריש, ואח"כ כנשפטר ממנו הלך ר' פייבוש ללותו ועלה עמו על העגלה, ושוחחו בדביקות ובידידות נפלאה עד שהגיעו לטשארני-אוסטראה, אח"כ רצה ר' וועלוי"ל ללוות את ר' פייבוש, ועלה על עגלתו, ושוחחו בדברי תורה עוד פעם בדביקות ובאהבה נפלאה עד שהגיעו בחזרה לזבאריש, כך הי' כמה פעמים מגודל דביקותם אחד אל השני לא יכלו להפרד (כתבי ר"י שו"ב), ועד כדי כך גדלה דביקותו ברעו ר' פייבוש, אם כי מעולם ביקש לעלות לארץ הקודש ולחונן עפרה, בכל זאת נמנע מלהוציא מחשבתו אל הפועל כי ימי חיותו של ר' פייבוש, כי לא רצה להיפרד ממנו.

רב רבנן

גדול ומפורסם הי' שמו בישראל, ועל אף ששימש כאב"ד דק"ק טשארני-אוסטראה, היתה מצודתו פרוסה למרחקים, ורבים השכימו לפתחו, לקבל תורה מפיו, ובתוכם היו גדולי ומצוקי ארץ, כהרה"ק ר' דוד שלמה אייבשיץ אבד"ק סאראקא בעמח"ס "ערבי נחל" עה"ת ו"לבושי שרד" על שו"ע ועוד, הרה"ק ר' יצחק קאסובער זי"ע, ועוד, ועל כולם נמנה הרה"ק רבי מנחם מענדיל מקאסוב זי"ע בעל "אהבת שלום", שהי' תלמידו המובהק ביותר, אשר עליו סמך את חסידיו לאחר עלותו לא"י, יסופר כי לפני נסיעת ר' וועלוויל לא"י, שאל את תלמידו הרה"ק מקאסוב: מה שאלתך וינתן לך,

ביקש שיוכל לראותו בכל יום לפני התפילה, נענה לו ר' וועלוויל ע"ז, וכן הוה, בכל יום לפני התפלה ניגש הרה"ק מקאסוב לחלון שבחדרו והתבונן דרכו החוצה, אל חלל העולם, ואח"כ נעמד בתפלה, והנה קרה באחד הימים בהתבוננו כדרכו בקודש דרך החלון, פנה אנה ואנה כמחפש אחר דבר מה, המשמש בקודש סבור שהוא מתאמץ לראות דבר מה ואינו מצליח בכך, הלך ופתח את החלון לרווחה כי ייטיב לראות כחפצו, נענה לו הרה"ק מקאסוב ואמר: איני רואה עוד את רבי הק' שבארץ ישראל, שמע מינה שנסתלק לחיי עד, וכן הי'.

מנפלאותיו

הי' מפורסם לבעל מופת גדול והרבה ספורים נפלאים מתהלכים בין החסידים מן האותות והמופתים שהראה, בסביבות העיירה טשארני–אוסטראה, הי' דר מסור עוכר ישראל שהי' מסית ומלשין אצל שרי המלוכה על בני הכפרים תושבי העיירות הללו, וסבלו רבות ממנו, תמיד הי' באים הבני הכפרים אצל צדיקי הדור שגרו בסביבתם ביניהם הרה"ק הר"ר זושא והרה"ק ר' וועלוי"ל זי"ע, שיעוררו רחמים למען בטל כחו של אותו רשע, פ"א הגיעו מנין חסידים לשהות אצל ר' וועלוי"ל בימים נוראים, ובדעתם הי' כי יעוררו אז אותו שישפיע לבער את הרע מקרב הארץ, ואכן עברו ימים מועטים, והמסור מת מיתה חטופה לאחר מחלה קצרה, אחר ימים נוראים נזדמנו הני תרי צדיקים הר"ר זישא ור' וועלוי"ל לפונדק אחד, בתוך הדברים שאל הר"ר זישא למחותנו "איך ביערתם את הרע הזאת, אני לא מצאתי לי עצה כיצד לעקרו", ענה ר' וועלוי"ל מעשה שהי' כך הי', ביום הכיפורים התפללתי כשליח ציבור את תפילת נעילה והארכתי מאוד בתפילה, בני העיר סיימו את תפילתם ובאו כולם להטות אזנם מאחורי כותל ביהכ"נ להאזין לתפילתי, ובניהם הי' גם המסור, הכנסתי בו הרהור תשובה, וע"כ הוא נעשה שלי, ובקל יכולתי לנצחו, כי מתחלה הי' כ"כ רחוק מן הקדושה עד שלא הי' לו שום התגברות עליו כמו שאמרו הענין אצל אסתר עם המן כמבואר בספה"ק, (שלכך עשה אסתר סעודה להמן שנתנה לו לאכול ממאכלה ובתוך כך נכנס קצת להקדושה ואז היתה יכולה לנצחו).

הרבנית אשת הרה"ק ר' דוד מטאלנא ה"ה בתו של ר' ישראל אברהם (בן הר"ר זישא) חתנו של ר' וועלוויל סיפרה מעשה נפלא שהיא היתה נוכחה, כאשר באה בקשרי שידוכין עם ר' דוד שהי' עדיין צעיר לימים הי' עדיין אביו הרה"ק ר' מרדכי מטשערנאביל, וגם אביה ר' ישראל אברהם בחיים חיותם, אבל בהגיע זמן החתונה כבר לא הי' ר' ישראל אברהם בחיים חיותו, ואמה האלמנה לא הי' לה על הוצאות החתונה ונדן וכדו', בני ביתה דיברה על לבה שתסע להרה"ק ר' מנחם מענדיל מקאסוב זי"ע שהוא הי' תלמיד מובהק של אביה הק' ר' וועלוויל – שהי' כבר בגנזי מרומים – וגם שמו הולך לפניו לבעל מופת, אולי משם תבא ישועתה, וכך עשתה, ונסעה עם הכלה לקוסוב, כשהגיע לשם שמח מאד לקראתם, בהיותם יוצאי חלציו של רבו הק', וצוה למשרתו שיסדר להם אכסניא טובה וכל הצטרכותם, הם שהו שם כמה ימים והרה"ק מקאסוב אין אומר ואין דברים, ביום השלישי שלח הרה"ק מקאסוב לקרואתם, ושאל למטרת בואם, שפכו לפניו כל שיחם שזמן החתונה הגיע ולרש אין כל, ציווה להכנס לחדרו הפנימי, כבואם הביתה אמר להכלה שתקח את הסינור שלה והוא ימלאנו דינרי זהב, פתח את ה"שיפלאד" והוציא מתוכה מלא חפניו שקלי זהב ושלשלם לתוך הסינור, והתפעלו מאד למראה עיניהם, ולא הבינו מאין לו להרבי כל האוצר הלזה, ופנה אליהם: כפי הנראה תוכלו לחוג את שמחת הנישואין בהרחבה, ואלמלי הי' בכחי הייתי אף אני משתתף בשמחתכם, אבל כחי ואור עיני אין אתי, ולא אוכל לעבור דרך מרחק, אבל רצוני עז לקחת חבל בשמחתכם, לכן ברצוני לכה"פ לקיים כאן מנהג ישראל בריקוד "מצוה טאנץ", ושלח לקרוא מבית המדרש כמה מנגנים, והתחילו לנגן לפניו ולהכות כף אל כף, והוא לבש בגדי שבת, ורקד זמן מה בשמחה ובדבקות עצומה, ופטרם לשלום, הענין הזה הי' תמוה מאד בעיני הרבנות מאין הגיעו לידו כל ההון שנתן להם, לאחר שחקרה הדבר נתוודע לה דבר נפלא מאד, שכל אימת שהרה"ק מקאסוב זקוק לממון בשביל דבר מצוה, פותח הוא את השיפלאד ואומר: בזכות רבי ר' וועלוויל הושיעה נא, ותמיד נזדמן לו מעות ולפי המקבל כן יימצא אם מעט ואם הרבה... .

עלייתו לאה"ק

כאמור שכל הימים ביקש לעלות לא"י אבל לא רצה להיפרד מרעו כאח ה"ה הרה"ק ר' פייבוש מזבאריש זי"ע, כ' כסלו תקנ"ה נסתלק הרה"ק מזבאריש זי"ע, אז החל לתכונן לעלות לא"י, בסוף קיץ תקנ"ח לאחר הכנות גדולות ומרובות יצא לדרך, כשלבו מלא שמחה על שסוף סוף זוכה הוא למלאות את רצונו העז לחונן את עפרת ארץ הקודש, ולהתעלות שם בעבודת הבורא מתוך קדישה והשגה יתירה, הרה"ק מרוזין זי"ע התבטא פ"א ואמר: רק מי שמרגיש את טעמה הנשגב של ארץ הקודש כמו הצדיק רבי וועלוועלי זכאי לנסוע לארץ ישראל, הדרך היתה מלאה בסכנות ועיכובים שונות, שהימים הי' ימי מלחמה, מלחמת נאפוליון קיסר צרפת, שכבר כבש אז את מצרים, ועמד לכבוש את א"י, בדרך הגיע לקושטא ומצא את הרה"ק רבי נחמן מברסלב זי"ע שגם הי' בדרכו לא"י, ושהו שם שני הצדיקים בשבת קודש, במוצאי שבת קודש נכנס מוהר"ן לחדרו של ר' וועלוויל ודברו כמעט כל אותו הלילה, ונסעו יחד לא"י.

ולאחר הרפתקאות וסכנות רבות הגיעו לארץ הקודש, לחוף שליד העיר חיפה, בערב ראש השנה של שנת תקנ"ט, בר"ה וביום הכיפורים שהו שני הצדיקים בהר הכרמל שבחיפה, בחול המועד סוכות הלכו למערת אליהו, והיתה שם התעוררות גדולה בשמחה וריקודין ומחולות, גם בשמחת תורה עשו שם הקפות בשמחה של מצוה כנהוג, לאחר חג הסוכות קבע ר' וועלויל מושבו בעיה"ק טבריי' ת"ו, שם מצא את הכהן

הגדול רבי אברהם מקאליסק זי"ע, יסופר שכאשר בא בפעם ראשונה לשולחנו הטהור של הרה"ק מקאליסק זי"ע ביקש ממנו שגם הוא יאמר דברי תורה, אבל הוא מיאן, רק לאחר שאמר הרה"ק מקאליסק ד"ת הסכים לומר גם הוא, אח"כ אמר ר' וועלוויל "שהרגיש בשעת שאמר תורה שנפתח לו בסייתא דשמיא מוח כמו של הרבי ר' פנחס מקאריץ זי"ע, שהי' גאון גדול ועמקן מאוד, אך מאחר שראה אז מעט חלישת הדעת שהי' להרה"ק מקאליסק, קיבל על עצמו שלא יוסיף לומר תורה בפניו".

אחד עשר שנים ישבו הני תרי צדיקים יחד (עד פטירתו של הרה"ק מקאליסק בד' שבט תק"ע), וכל אותן השנים שררה אהבה גדולה ביניהם, ר' וועלוויל נהג ללכת מדי שבת בשבתו לשולחנו הטהור של הצדיק מקאליסק בסעודת שלישית, והצדיק מקאלסיק נהג ללכת לשולחנו הטהור של ר' וועלוויל בכל ראש חודש.

לאחר פטירתו של הרה"ק מקאליסק זי"ע, קיבל עליו להנהיג את העדת החסידית בטברי', ושימש כמרא דארעא דישראל עד יומו האחרון, במשך כל אותם השנים פעל גדולות ונצורות למען חיזוק ישוב ארץ ישראל, ודאג הרבה למען יושבי טברי' ועניי ארץ ישראל, כפי שהועד עליו בהקדמת ספר מנורת הזהב וז"ל: הרב הקדוש צי"ע מוהר"ר זאב וואלף מטשארנאוסטרא שנסע לארה"ק ונתיישב בטבריא עה"ק תובב"א... הוא תיקן הכוללים בארץ הקודש , ובח"ל תיקן הנדבות על ר"מ בעה"נ לחיזוק ישוב אה"ק, עכ"ל, ולשם כך עמד בקשרי מכתבים עם גדולי הדורו בחו"ל, המשיך להיות מקושר עם תלמידו הרה"ק מקאסוב, שלח לו שני מלבושים, וכתב לו "שישמור את הבגדים בכבוד ובחשיבות, כי המה מלבושיו אשר לבש אותם אחר שטבל בנהר דינור", ומקובל כי הרה"ק צוה לבנו ה'תורת חיים' "שלא ישנה סדר התפירות, כי קבלה בידו שהחייט הי' מיחד יחודים על כל תפירה".

שם שתה כוס התרעלה כששיכל את בנו הצדיק ר' שלמה שהי' מבני העלייה של הרה"ק מקאליסק.

אשכבתי' דרבי

כמה שעות קודם פטירתו עצם ר' וועלוויל את עיניו, מה שלא ראו אצלו מעולם, כי מדרכו לישון בעינים פקוחות, ואחד מתלמידיו שעמד ליד מטתו בשעת מעשה התחיל לצעוק ולבכות, כי חשב שרבו הק' כבר נסתלק, אבל לאחר כמה דקות פתח את עיניו ואמר לתלמידו: "סגרתי את עיני כדי להסתכל בדורות האחרונים, וראיתי שבעווה"ר אפילו אנשים גדולים בתורה ובחסידות כמוך לא ינצלו מהרהורי מינות ר"ל, והעצה היעוצה להינצל מכך היא שידברו מצדיקים שהכירו, ומעבודתם הקדושה, ובזה ינצלו".

ביום ה' אדר תקפ"ג השיב נשמתו הטהורה ליוצרה, ונטמן בבית החיים בטברי' ליד רעו הרה"ק מקאליסק זי"ע.

ז' אדר

הגה"ק רבי יצחק אייזיק מקאליב זי"ע

מתולדותיו

הגה"ק רבי יצחק אייזיק מקאליב זי"ע נולד בשנת תקי"א בעיר סערענטש לאביו רבי משה יחזקאל ז"ל, בברכתו של הבעש"ט הק' זי"ע בעת חזרתו מן הנסיעה לאהר"ק שלא עלה בידו כידוע עבר דרך ארץ אונגארין ועבר העיר הנ"ל והתאכסן בבית ר' משה יחזקאל שהיה בעל מכניס אורח גדול וקירב אותו מאוד ולפני פרידת הבעש"ט מביתו שאל את ר' משה יחזקאל וזוגתו מה שאלתם ויענו ויאמרו שהם חשוכי בנים ל"ע ושאלתם ובקשתם להיפקד בזש"ק, השיב להם הבעש"ט הק' שאם הם מסכימים שיאבדו רכושם אז יוושעו בעזהשי"ת בזש"ק, והסכימו שניהם לדבר, אח"כ הוסיף ואמר להם שיוולד להם בן אשר יאיר את העולם כולו.

ואכן כך הוה בשנת תקי"א נפקדו ר' משה יחזקאל וזוגתו בבן זכר וקראו שמו יצחק אייזיק אולם זמן קצר אחר שנולד הילד נפטר ר' משנה יחזקאל אשר בינתיים גם נהפך עליו הגלגל וירד מנכסיו ל"ע, וכשגדל יצחק אייזיק הוטל עליו עול פרנסת המשפחה והיה רועה את האווזים, בעת ההוא סיבב בארץ אונגארין הרה"ק ר' לייב שרה"ס זי"ע כדרכו בקודש ופגע בהילד ומיד הכיר את שורש נשמתו הגבוהה, ומיד הלך לבית אמו וביקש ממנה שתמסור לו את בנה הנער והוא יגדל אותו כראוי, ואף נתן לה סכום הגון לפרנסתה, לאחר שהאם נתנה הסכמתה לקחו עמו לניקלשבורג לישיבתו של הרה"ק הרבי ר' שמעלקא זי"ע באמרו לו: הנה הבאתי לך נשמה גבוהה וקדושה מהיכל הנגינה ובוודאי יראה מר לעשותה כלי שלם בכל המעלות, ואכן כעבור כמה שנים גדל לתפארת כגאון אדיר בכל מקצועות התורה.

בצל רבותיו

כאמור למד אצל הרה"ק ר' שמעלקא מניקלשבורג זי"ע משך כמה שנים בקדושה ובטהרה, ומסר לו אחד מתלמידיו הגה"ק ר' ברוך שהי' אב"ד קאליב לפני ר' אייזיק'ל שילמד אתו, ולמדו ביחד תורה וחסידות, וספג בקרבו ש"ס ופוסקים ראשונים ואחרונים מדרשים וזוהר עד שהשלים עצמו בכל מכמני התורה כאחד הגדולים אשר בארץ ונתחבב מאוד בעיני רבו וכשהי' בן שלושים שנה רצה לקחת אותו לחתן עבור בתו, ושלח מעתב חתום בידי ר' ברוך למסור לר' יצחק אייזיק והוא ברוח קדשו לפני פתחו את המכתב אמר לר' ברוך כהאי לישנא: "לי לא, לך כן" (היינו שתוכן המכתב אינו מיועד לי אלא לך) וכאשר החזיר ר' ברוך את המכתב בידי ר' שמעלקא בתוספת הערה של ר' יצחק אייזיק הורה לו ר' שמעלקא לפתוח את המכתב ובה הי' כתוב אשר רוצה לקחתו לחתן לבתו ואז נעשה השידוכין עם ר' ברוך.

פע"א איקלע הרה"ק ר' אלימלך מליזענסק אצל הרה"ק

ר׳ שמעלקא והציג את ר׳ יצחק אייזיק׳ל לפני ר׳ אלימלך ואמר לו: הביטו בתלמידי זה אם ראוי להיות מורה הוראה בישראל, והרים ר׳ אלימלך את עיניו והסתכל בו מראשו ועד רגליו, אח״כ כתב ר׳ שמעלקא הורמנא וחתם עצמו על הכתב וגם ר׳ אלימלך חתם עצמו עליה מבלי לתהות על קנקנו, כי רק בראיה בעלמא הבחין וראה עליו שראוי להיות מורה הוראה בישראל ולהמנות לרבן ומדריכן של ישראל, ומני אז דבקה נפשו הק׳ בהרבי ר׳ אלימלך ונסע אליו להסתופף בצל קדשו עד כי נתעלה מעלה כחד מבני העליה של ההיכלא קדישא של הרבי ר׳ אלימלך זי״ע.

פעם כאשר היה בליזענסק על פרשת בא אמר לו ר׳ אלימלך שבעת שיאמר תורה בל יהיה אתו כי טעם כמוס עמו, אולם הוא לא רצה לילך משם, ויהי כאשר פתח ר׳ אלימלך את פיו באמירת תורה, קפץ ר׳ יצחק אייזיק מלפני השולחן והתחיל לרוץ בבית אנה ואנה והגיד את ההלל בקול צעקות, ותמהו כל העומדים שם עד שהסביר להם כי ע״י אמירת תורה מפרשת השבוע ע״י רבו הקדוש משך עליו כל כך התלהבות הקדושה עד שנדמה לו כאילו הוא מקריב קרבן פסח.

כמו כן היה מאוד דבוק בר׳ אלימלך ועסק הרבה בתורתו ויגע עצמו הרבה לירד לעומקי דבריו עד שרצה לעשות חיבור על ספה״ק נועם אלימלך.

על כס הרבנות

בתחילה לא רצה להימנות לרב ואב״ד ומאס ברבנות וישב על התורה והעבודה וחי חיי צער ברוחק גדול בעיר סערעגטש, בעת ישב בקאליב איש מורם מעם צדיק וחסיד וגביר אדיר ר׳ יעקב פיש זצ״ל וה׳ הצליח דרכו תורה וגדולה התאחדו במקום אחד וזכה לשם טוב בכל הסביבה עד שעלה מעלה ונעשה לראש היהודים בארץ, והבחין בהרה״ק ר׳ יצחק אייזיק כי איש קדוש עובר לפניו קדוש וטהור ובראותו את הדחק אשר שרוי בתוך ביתו בא לעזרתו וגומלו חסדים טובים ע״י הלוואת כסף מבלי לתת זמן פרעון לחובותיו, וכל חובותיו כתב על ספר עד שנצברו לסכום גדול ור׳ יעקב הנ״ל החליט בנפשו כי לא זו הדרך שישב בביתו על התורה, אלא לירד מן ההר אל העם ולהתמנות לרב ואב״ד, ובא אליו במרמה ואמר לו היות שנצטבר סכום גדול וצריך הוא את הכסף, התחיל ר׳ יצחק אייזיק להתחנן לפניו שאין לו כסף עכשיו וימתין קצת, ר׳ יעקב לא רצה לשמוע עד שבאו לעמק השוה כי באם יקבל עליו הרבנות בעיר קאליב יאות לו למחול כל חובותיו, כראותו ר׳ יצחק אייזיק את מצבו נעתר לקבל את משרת הרבנות אף שהיה נגד רצונו ובשנת תקמ״ב נתקבל לשמש כרב ואב״ד קאליב וגליל סאבאלטש, ומצודתו היתה פרוסה על כל המדינה, וגדולות ונצורות פעל בעיר קאליב וכידוע שהרה״ק מצאנז שאף מאוד להתמנות לרב ואב״ד קאליב אחר פטירתו של ר׳ אייזיק׳ל באמרו שג׳ פרסאות סביבות העיר קאליב אפשר להרגיש קדושת המקום שנתקדש ע״י עבודתו הקדושה של ר׳ אייזיק׳ל זי״ע.

ויעתר יצח״ק

עבודתו הק׳ שבלב זו תפילה היה במסירות נפש ממש ובכל לבו ונפשו כי ידוע שכל ימיו היה מלא יסורים ומכאובים, ועכ״ז התגבר כארי לעבוד את עבודת בוראו ביחודים והתפשטות הגשמיות, וקולו היה קול ערב ונעים במתיקות נפלאה, כמו שידוע שדרך עבודתו ה׳ בשירה ובזמרה, ולא רק בני העליה ראו והתפלאו מעבודתו, אלא אפילו הגוים היו מלאים התפעלות מזה.

ודרך זו קיבל מרבו הרה״ק ר׳ שמעלקא והעיד שרבו זכה ברוב חכמתו להשיג את כל מה שניגנו הלויים בביהמ״ק, ומסופר על הרה״ק ר׳ אייזיק׳ל מזידיטשוב זי״ע שפעם היה מנגן את אחד מניגוניו ואמר שבכח הניגון הזה להחזיר את הנדח שבנדחי ישראל והוא מסוגל להחזיר בתשובה ולקרב הלבבות של ישראל לאביהם שבשמים, ומלאכים ושרפים רעדו בעת שהרה״ק ר׳ אייזיק׳ל מקאליב שר אותו.

בקאליב היה דר רופא גדול, פע״א עבר על בית מדרשו של הרה״ק מקאליב בשעה שהתפלל וכשמוע את תפילתו אמר: ״דאס מוז זיין גבורות ה׳, דער מענטש האט דאך נישט קיין לינגען״, כי ידע את מצב בריאותו.

איש נגיד אחד היה רגיל לנסוע אל הרה״ק ר׳ יצחק אייזיק מקאליב זי״ע על ימי ר״ה מידי שנה בשנה, כי תפילתו בכלל ותפילת הנתנה תוקף שלו בפרט היו ערבים עליו עד מאוד והי׳ חפץ מאוד ליקח עמו גם את אשתו לקאליב, למען תשמע גם היא את נעימות תפילת ונתנה תוקף של הצדיק, אך בכל פעם הי׳ לה איזה סיבה אשר מנעה ממנה מלבוא לקאלוב על ראש השנה, ולא איסתייע מילתא שתוכל לשמוע זאת מפה קדשו, ויהי היום, באמצע זמן החורף קור ושלג נזדמן לפני הרה״ק מקאלוב מצוה של הכנסת כלה, ונסע לדרך לאסוף ולקבץ נדבות בני ישראל, והגיע ובא אל עירו של אותו נגיד וחסיד, כאשר בא הרה״ק אל ביתו וצל קורתו לבקש ממנו נדבה, עלה בדעתו של נגיד כי עתה עת מצוא והזדמנות טובה שתוכל אשתו להאזין ולשמוע את תפילת ונתנה תוקף של הרה״ק מקאליב, ונתייעץ עמה בדבר זה לאמור שהיות שזכו שצדיק זה בא לבית מלונם, ע״כ מה טוב היה להציע ולבקש ממנו שיאמר עתה הפיוט ונתנה תוקף כמו בר״ה, ותוכל לשמוע אל הרינה ואל התפילה, אז תשבע מנעימות מנגינותיו, ותראה עד כמה צדקו דבריו שכדאי והגון לנדוד למרחקים למען לשמוע תפילה נעימה ויפה כזו, אך איך ירהיב בנפשו לבקש מלפניו כזאת אשר בימי טבת ושבט יען ויאמר ונתנה תוקף קדושת היום, דוגמת ר״ה איום ונורא הלא לצחוק יחשב, אמנם לאשר שהוא עוסק כעת בדבר מצוה לקבץ כסף נדבות ישראל, ובגלל זה צריך לטרוח זמן רב בטרחא מרובה, עד שיקבץ את הכסף הנדרש, על כן יציע לתת לו מכיסו כל הסכום בפע״א באופן שלא יצטרך לנדוד עוד, רק אז יוכל ליסע לביתו וכל טוב בידו, ברם יעשה זאת רק בתנאי שהצדיק ימלא בקשתו זאת, העצה הוטבה בעיני אשתו, והוא נכנס אל הרה״ק והציע לפני את כל אשר גמרו בדעתם, ואשר ע״ז יהיה זה וזה נהנה, הצדיק ישיג את שאלתו ובקשתו די כסף אשר יחסר לו לדבר

מצוה אשר קבל עליו, וגם הוא ישיג מטרתו רצונו וחפצו שאשתו תשמע את נעימת קודש של תפלת הרה"ק על ונתנה תוקף, ויהי כאשר שמע הרה"ק מקאליב את ההצעה הזו לא דחה אותה על אתר, רק השיב לו כי עוד צריך להתיישב בדבר, ולמחר ישיב לו מענה, האיש יצא שמח וטוב לב, ויספר לאשתו כי יש תקוה שישיג את מבוקשו ורק צריך עוד להתיישב ומחר יהיה האות הזה, ויהי ממחרת נכנס אל הרה"ק לשמוע ממנו איך נגמר הדבר אצלו לטובה, והרה"ק השיב לו: הן אמת שלדבר גדול היה נחשב אצלי לקבל כל הסכום הנדרש בפעם אחת, שעי"ז הייתי מרויח זמן הרבה שלא אצטרך לבלות כל כך זמן ולהתבטל מדברי תורה, ומה גם הייתי חוסך לעצמי הרבה טירחא טלטולי גברא וחולשא דאורחא, אך נתיישבתי בדעתי "אז ווען אייזיק זינגט ונתנה תוקף קומען זיך צוזאם די פמליא של מעלה, און ביי ומלאכים יחפזון ציטערן די מלאכים באמת, נו איז דענטסמאל דבר בעתו ר"ה און יו"כ, אבער איצט ווען איך וועל מטריח זיין אין איין פראסטן וואכן טאג די פמליא של מעלה, און די מלאכים ווען ביי מיר זאגן ונתנה תוקף, זה אל זה ישאלו מה זה ועל מה זה הרעש והרעדה עתה, ויאמרו: אייזיק ברויך געלט, פארדעם זאגט ער ונתנה תוקף, ויאמרו המלאכים: אוי, רק בשביל מעות הטריח והרעיד אותנו כל כך, וגם אני אתבייש מפניהם, אז וועגן דריי הונדערט ריניש זאל איך מטריח זיין כל צבא מרום צו ציטערן פאר פחד, ע"כ חלילה לי מעשות כדבר הזה.

ויהי כנגן המנגן

היה ידוע בניגוניו הנפלאים בשפת אידיש ואונגאריש מלאים רגש שהוציאם מחול אל הקודש, שפעם הגיע לאזניו איך שרועה צאן אחד שר בחליל שלו הניגון הידוע של "וואלד וואלד ווי גרויס ביסטו, רויז רויז ווי ווייט ביסטו..." ונתן לו הרה"ק מקאלוב מטבע וביקש ממנו שישיר עוד הפעם ואח"כ זרק א"ע על הארץ והתחיל לנגן בלב מלא רגש בניגונו של הרועה את המלים "גלות גלות ווי גרויס ביסטו" ושוב ביקש מהרועה שישורר ניגונו אמנם כבר לא ידע לשוררו כי נשכח ממנו לגמרי, אז אמר למקורביו שניגון זה שוררו בני ישראל על נהרות בבל, ומסופר שכאשר שמע הרה"ק מראפשיץ פעם ניגון זה נענה ואמר: בשעה שהרה"ק מקאליב משורר ניגון זה אז נעשה רעש בעולמות העליונים, וכיתות כיתות של מלאכי רחמים באים לקבל פני הרה"ק ר' לייב שרה"ס בהיכלו שבמרום והם משבחים אותו ואומרים: ברוך שנתן לנו את הנפש היקרה הזאת, כמו"כ נודעים שאר ניגוניו כמו "סאל א קאקאש מאר" אשר גם שמעו מרועה וקנה אותו מאתו, וניגונים אלו נתפשטו בתפוצות ישראל גם נתחבבו על הרבה צדיקים ויסופר שפע"א בליל שב"ק אצל הרה"ק מצאנז אחרי שכבר מזג את הכוס של קידוש התחיל לנגן הניגון גלות וכו' משך כמה שעות בדביקות נפלאה, כן ידוע שרבותה"ק עצי התמרים היו רגילים לנגן ניגונים אלו, הקדושת יו"ט הי' רגיל לנגן בפורים את הניגון "סאל א קאקאש", וגם באידיש "קרייען טוט שוין דער האן", וקום פטירתו ניגן את הפסוק "אלי אלי למה עזבתנו" בניגון זה, כמו"כ ידוע שרביה"ק הי' רגיל הרבה פעמים לנגן לעצמו את הניגון "גלות גלות" בעת אמירת התורה בסעודת רעוא דרעווין, וגם בשבת בבוקר היה רגיל לזמר "שבת קודש" בניגון זה, וכן אצל מרן רביה"ק בעל ברך משה זי"ע הי' נהוג לזמר את הניגון "סאל א קאקאש מאר" ביום הפורים.

ויגוע יצח"ק

נר אלוקים טרם יכבה כאשר כבר עמדו סביב מיטתו תלמידיו ובני ביתו, וציוה עליהם לאמר: הנני לבקש אותכם שלא יחרתו על המצבה כלום רק שני דברים בלבד, "היה יכול ללמוד את הדף, והיה ערליכער איד", כי כן העיד עליו אליהו הנביא זכור לטוב, וכוונתו היה שדרכו היה לצאת מפעם לפעם על פני השדה יחד עם ר' יעקב פיש זי"ע, פעם הגיע אליו איזה איש שחור, וביקש מר' אייזיק'ל אש להצית מקטרתו, ונענה לבקשתו, וכאשר הלך האיש הכה בדרך חיבה על כתיפו של ר' אייזיק'ל וקרא ואמר: בעטשולעט"ש זשיד"א (איש יהודי נאמן, ערליכער איד), וכאשר הלך לו, שאל ר' אייזיק'ל את ר' יעקב, האתה יודע מי הי', הלא זה היה אליהו הנביא ז"ל, ובדבריו אלו העיד עלי שאני ערליכער איד, בשנת השבעים לחייו עלתה נשמתו לגנזי מרומים עם צאת השבת ביום פטירתו של הרועה הנאמן משה רבינו ע"ה יום ז' אדר ב' שנת תקפ"א, ויבכו בני ישראל את השריפה והובא אל מערת קברו בעיר קאלוב באבל כבד ובבכי ומספד תמרורים.

תל תלפיות

ציונו הקדוש נעשתה לתל תלפיות שכל פיות אליה פונות, לשפוך שום צקון לחשם ולבקש על נפשם, בפרט ביומא דהילולא נקבצו ובאו אלפי אלפים מישראל להתפלל שמה, וגם צדיקי הדור כהרה"ק ר' אייזיק'ל מזידיטשוב זי"ע, הרה"ק מצאנז זי"ע, הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע, הרה"ק ר' הערצקא מרצפערט זי"ע, ובכל שנה כשבא הרה"ק מראצפערט לציון הק' אמר שם כל ספר תהלים כמה שעות בבכיות נוראות, ופע"א כשבא היה שם דקות אחדות והלך לדרכו, וכששאלוהו על זה אמר כי בכל שנה כשאני בא אני אומר כל ספר תהלים בבכיה רבה עד שאני רואה שגם הרה"ק מקאליב בוכה על צרות בני ישראל, אבל היום כשבאתי ראיתי שהרה"ק מקאליב כבר בוכה על צרות בני ישראל.

גם הרה"ק ר' שלום אליעזר מראצפערט זי"ע היה רגיל לבוא על ההילולא, ומסופר שבימי הזעם בא על ז' אדר לקאליב ואמר בזה"ל "דא רעדט דעם צאנזער רב"ס אַ קינד, כלל ישראל דארף אַ ישועה", והלך משם, גם רביה"ק זי"ע הי' רגיל לנסוע לקאליב על ז' אדר, ופע"א אמר שאם יגמרו כל ספר תהלים על ציונו יפעלו כל הישועה, ואם חצי ספר תהלים יפעלו חצי ישועה, ולפלא לציין כי האהל הבנוי על קבר הוא צר ונמוך מאוד ועם כל זה נכנסו שמה בכל שנה המוני בני ישראל, וגם לא ניזק שם אדם מעולם.

רוממות מעלת הד' פרשיות וגודל סגולתם

אמר איך וואלט געהרין עס זאל קומען דיע ארבע פרשיות איך זאל זיך זעהן מיט דעם אייבערשטען.

(פאר לישרים [בשם הרה"ק ר' פנחס מקוריץ])

◆◆◆

ענין הד' פרשיות שבזמנים אלו פרשיות לשון הפרשה להפריש עצמו מכל רע להיות משכן לשמו יתברך.

(ברכת דוד)

◆◆◆

בקריאת פרשיות אלו עושין ישראל קדושים כאילו עושין בפועל ממש בכל העולמות.

(ליקוטי תורה טשערנאביל)

◆◆◆

שני הפרשיות שקלים וזכור קורין קודם פורים שהוא תיקון הנפש מפגם העבר והתגברות על המונע ובפורים נגמר הישועה בפועל להיות נתקן כל העבר ולהתהפך הכל לטובה ובזה אנו נעשים מוכנים לקבל הטהרה מחדש ועל זה קורין אחר פורים פר' פרה וחודש.

(תורת אמת לובלין)

◆◆◆

בכל מועד ניתן הימים הקודמים להכנה כגון חג המצות שואלין ודורשין שלשים יום קודם וכל ענין מחיית עמלק והמן והפרשיות שקורין קודם פסח הכל הוא הכנה לקבל קדושת וחירות חג המצות.

(בית אהרן)

◆◆◆

בכח סגולת הד' פרשיות יעזרונו ה' לטהר נגעי לבנו מכל הד' יסודות שקלים מרומז מטבע של אש הראה לו לבטל כח היצה"ר מיסוד אש שהוא הגאוה והכבוד ופ' זכור נגד יסוד המים שעמלק הוא הגורם לכל התאוות וכן מהמים נצמח כל התאות פרה הוא איפר פרה החודש הוא כנגד רוח כד"א ורוח חדשה אתן בקרבכם.

(ישמח ישראל)

◆◆◆

הד' פרשיות המה ימי תשובה פ' זכור לתקן את אשר קלקל במחשבה פ' פרה לתקן את אשר קלקל בדיבור פ' החודש את אשר קלקל במעשה ולהתחדש במעשים נאים להשי"ת.

(עמק תפלה)

◆◆◆

הנה הד' פרשיות קורין תמיד קודם פסח כי המה ההכנה שיוכל כל נפש ישראל לקבל קדושה בחג הפסח.

(אמרי אמת לובלין)

גודל מעלת וסגולת שבת שקלים

באחד באדר משמיעין על השקלים וכו' (משנה מגילה) צפה הקב"ה שהמן עתיד לשקול בספו על ישראל אמר מוטב שיקדים כספן של בנ"י לכספו של אותו רשע לפיכך מקדימין וקורין פר' שקלים.

(ירושלמי מגילה פ"ג ה"ד)

◆◆◆

אמר משה לפני הקב"ה רבש"ע משאני מת אין אני נזכר א"ל הקב"ה חייך כשם שאתה עומד עכשיו ונותן להם פר' שקלים ואתה זוקף את ראשון כך בכל שנה ושנה שקוראין אותה לפני כאלו אתה עומד שם באותה שעה וזוקף את ראשן.

(מד"ר ותנחומא)

◆◆◆

הנה בזמן הזה שאין לנו בה"מ על מכונו ואין אנו נותנין שקלינו לכפר בעדינו עם כל זה ונשלמה פרים שפתינו וכשאנו קורין הפרשה הזו נעשה ונתקן הכוונת הנ"ל.

(אוהב ישראל)

◆◆◆

בפרשת שקלים יש תיקון על פגם הברית שקלים הוא לשון ששוקלים עוונות של אדם וגם מלשון שיקול הדעת ויסוד עולה עד הדעת וד"ל.

(שארית ישראל)

◆◆◆

כשאין בית המקדש קיים וודאי הקריאה נחשב לנו כאילו נתנו השקלים לכפר.

(דברי אמת)

◆◆◆

לכן נקרא שבת שקלים ע"ש המשקל היינו שישקול מעשיו ויהי' ממארי דחושבנא בכ"י וממילא יושפע עלינו שפע שקלים מזהב וכסף נחושת.

(דעת משה)

◆◆◆

בשבת שקלים מסוגל להמשכת פרנסה.

(עטרת ישועה)

◆◆◆

חודש אדר הבא לקראתינו מורה על התקופות והבטיחות עליו יתי' על הישועה ובטיחות זה נמשך מקדושת שבת זו שקורין בו פר' שקלים ומברכין בו החודש אדר.

(תורת אמת)

◆◆◆

לכן גם עתה בזמן הגלות שאין לנו המצוה הזאת התקנה לזה נתינת הצדקה יותר מכדי יכולתו כמ"ש וחצו את כספו וגם את המת יחצון אם מנדבת לבו נותן צדקה אף בחצי עשרו אזי גם את המת יחצון להציל ממות נפשו ויזכה לחיים ארוכים. **(תפארת שלמה פר' תשא)**

"לכפר על נפשותיכם" אף כשפרשת שקלים הוא רק לזכרון

"כתב אדמו"ר הרב הקדוש מוה"ר יעקב יצחק זצוק"ל (בספרו הק' "דברי אמת" פר' שקלים) זה לשונו: דהנה איתא (מנחות קי.) תינח בזמן שבית המקדש קיים וכו', כל העוסק בתורת עולה כאילו הקריב עולה. וכן יש לפרש כאן, כי השקלים היו נוהגין בזמן שביהמ"ק [היה] קיים לקרבנות, אבל כשאין ביהמ"ק קיים, ודאי הקריאה נחשב לנו כאילו נותנים שקלים בפועל ממש לכפר וכו'.

ואני בעניי פירשתי הפסוק (שמות ל, טז): [ולקחת את כסף הכפורים מאת בני ישראל וגו'] והיה לבני ישראל לזכרון לפני ה' לכפר על נפשותיכם, היינו אפילו בזמן שאינן נותנין השקלים, היינו בזמן שאין ביהמ"ק קיים והוא נקרא לזכרון לפני ה' עם כל זה זכרון הפרשה במו פיהם הוא מכפר בעדן".

בני יששכר

משבת שקלים בא הכח למשה רבינו ע"ה להחזיר לנו הכתרים בכל שבת

איתא בפרי עץ חיים, שבשבת קודש משה רבינו ע"ה משיג מדריגות אורו דמתן תורה, ועל זה אמרינן ישמח משה במתנת חלקו, ואז מחזיר הכתרים לישראל, ועל ידי השקלים שבאו לתקן פגם העגל, אז מחזיר משה רבינו ע"ה לישראל הכתרים שפרקום על ידי העגל ונטלן משה רבינו ע"ה, וכן על ידי קריאת הפרשה וכמו שנתבאר למעלה, ונתקן קריאת הפרשה בשבת שהוא בכפל, שעל ידי זה נקבע לעולמי עד, וכמו שאמרנו כמה פעמים על דרך מה שנאמר [בראשית מא, לב] ועל השנות ונו' פעמים כי נכון הדבר וגו' וממהר וגו', שבכל מקום שיש קדושה כפולה בא מהר וגם נקבע הדבר, ונוכל לזכות שיהיה נקבע לעולמי עד שנזכה לכתרים דנעשה ונשמע.

פרי צדיק

קריאת פרשת שקלים הוא התחלת הכנת חלק הגאולה שבשנה זו, וזה שורש שמחת אדר

כשם שמשנכנס אב ממעטין בשמחה כך משנכנס אדר מרבין בשמחה (תענית כט.). וקשה מהו הלשון "כשם"; ועוד לשמחה מה זו עושה. והנראה שזה הוא סדר פרשיות שקורין פרשת שקלים שלשים יום קודם ר"ח ניסן, כמ"ש (שקלים א, א) בא' באדר משמיעין על השקלים. והוא כי כאשר נאמין באמונה שלימה בחסד עליון אשר יגאלינו בניסן הבא עלינו לטובה, בוודאי היינו נגאלין. כי בבל שנה ושנה אנו מודים ומשבחים על גאולתינו ועל פדות נפשינו, כי בכל שנה נמחה קצת מזרע עמלק ונעשה מקצת גאולה למעלה. אשר לזאת נצטוינו לתת פדיון נפשינו מחצית השקל, "כי חלק ה' עמו" (דברים לב, ט), פירוש, כביבול מחצה ממנו. ואנחנו מחוייבין בקלבון להכריע עצמינו לכף זכות ולהדבק בדבק טוב בחלקנו יוצרנו באור פני מלך חיים. ועל כן אנו קורין אח"כ פרשת זכור ואחרי זה פר' פרה, כי ע"י מחיית עמלק תתקרב הגאולה, ומקוה ישראל ה' לטהר טמאים וכו'. וזהו שאמרו: כשם משנכנס אב וגו', כמו שממעטין בשמחה מיד בהכנסת אב וכו', כלעומת זה נהפך האבל לששון והתוגה לשמחה נוגה ה' הולך ואור עד נכון היום מר"ח אדר עד ר"ח ניסן הבא עלינו לטובה אורה ושמחה, כי ישיש ה' עלינו לטוב לנו כל הימים להחזיר העטרה ליושנה על גאולתינו ועל פדות נפשינו.

מנחם ציון (פר' פקודי)

פרשת שקלים הוא בחי' תשובה מאהבה

באחד באדר משמיעין על השקלים (שקלים א, א) למה באדר. ויראה שהוא זמן תשובה כמו אלול סוף השנה, כי גם בניסן ראש השנה (ר"ה א.), ובאדר תשובה מאהבה, לכך מרבין בשמחה שנתעורר רצון ונדיבות בכל איש מישראל. וזה שאיתא "משמיעין על השקלים", שזה ענין השקלים לעורר נדיבות ישראל, כי בוודאי אין רצון ה' במחצית השקל, רק בהתעוררות רצון פנימי שבין ישראל לאביהם שבשמים, כי יש בכל איש ישראל נקודה פנימית בלתי לה' לבדו.

שפת אמת

במוסף אומרים אור פניך כו', כי כמו שמוסף ש"ק נקרב למעלה ע"י רצונינו, כן נעשה מעשה השקלים

אור פניך עלינו אדון נשא אומרים בתפילת מוסף שבת שקלים בפיוט בכל ברכה, וכיון שנתקבלו הפיוטים בכל ישראל ראוי להבין בדבריהם ואף שמחברם ומתקנם לא כיון לזה יכול להיות אמת וכמו שכתב בספר אורים ותומים שדברי השו"ע וכדומה שנתקבלו בכל ישראל ראוים לפרש בדבריהם הגם שלא כיונו לזה כי רוח ה' דיבר בם, ואומרים 'ושקל אשא' כי החשק הוא כעשיה כמו שאומרים במוספין נעשה ונקריב באהבה כמצות רצונך ואף דבמוסף זה של יום שבת זה אי אפשר להיקרב ביומו דאף דבשבת ויו"ט יוכל בנין העתיד ג"כ להגלות כיון שהוא בידי שמים וכמו שאמר רש"י (ר"ה ל') מ"מ לא נוכל להקריב המוסף הזה באותו יום ואמרנו שהפירוש דנעשה ונקריב היינו ע"י החשק לעשות שהוא כמעשה כיון שנאנס ולא עשאה וזה שאמר כמצות רצונך ולא מצות תורתך, דרצונו ית' הוא רק מה שאמר ונעשה רצונו שזהו עיקר נחוח לשם הנחת רוח כמ"ש במשנה דזבחים, וזהו החשק והאהבה אף בזמן הזה וקודשא בריך הוא לא בעי מינן אלא ליבא ובגמרא סנהדרין (קו) הקב"ה לבא בעי וכן אומרים ושקל אשא ממש במעשה ע"י החשק והרצון שנעשה מהם שקלים בבית נכון ונשא המשוכלל למעלה.

פרי צדיק

שבת שקלים במשנת רבותינו הק'

נראה לי טעם על חצאי שקלים לפי שהמנין מפריד כל אחד לבדו, והחצאי שקלים שנותנים לבית ה' הוא מאחדן, כמו שהדין בעירוב דאם יש למשכיר תפיסת יד בחדר השוכר או השואל, דהיינו שיש למשכיר מקום שם להצניע את חפציו, אין השוכר או השואל אוסר על המשכיר, דהוי כאילו דר עמו בבית אחד, והכי נמי שיש לכל אחד תפיסת יד להשלים שקל חבריו, הרי זה מאחדן.

(ישמח משה)

◆◆◆

אחד מי"ג עקרים הוא אני מאמין בביאת המשיח ועתה בעוה"ר מעול הפרנסה ושיעבוד מלכיות השכחה מצוי ומסיחין דעת מזה כ"א מידי שנה בשנה כגון בפ' שקלים ע"ש באחד משמיעין על השקלים לקרבנות ובפ' זכור ובפר' פרה וחדש פר' הפסח ששמין על לבן מתי יבנה המקדש וימחה זכר עמלק וכ"ש בימי ניסן ותשרי זמן הגאולה לכל חד כדאית ליה.

(רב טוב)

◆◆◆

ענין פורים עיקר מצותה בחי' שמועה של מקרא מגילה שצריך להשמיע לאזניו כדי לתקן בחי' שמיעה טרם בא חדש ניסן שבו נגאלו ובו עתידין להגאל וכבר א' שואלין ודורשין שלושים יום וכו' וזה שאמרו חז"ל באחד באדר משמיעין על השקלים לתקן בחי' שמיעה ושורש התיקון לקשר בחי' ראי' ובחי' שמיעה אל אלופו של עולם להיות עיניו תמיד אל ה' ולשמוע בקולו לדבקה בו יתברך וזהו כי תשא את ראש ב"י לפקודיהם לחסרונם ופגמם רא"ש ר"ת ראי' שמיעה ובתוכו אלף ירמוז אל אלופו של עולם להיות תוכן ראות העין ושמיעת האוזן אל אלופו של עולם יתש"ש לעד.

(ייטב פנים)

◆◆◆

ע"י מצות מחצית השקל **וקריאת הפרשה יאיר אלינו מאורו ית' מבחי' אש שלמעלה כי כן סגולת מצוה זו.**

(מהר"י ט"ב)

◆◆◆

בפרשת שקלים כתיב והיה לבני ישראל לזכרון לפני ה' לכפר על נפשותיכם, ונראה שהשקלים הם לזכרון לפני ה', אף בזמן שאין בית המקדש קיים ואין שוקלין שקלים, וע"ד דמצינו גבי תקיעת שופר דכתיב זכרון תרועה ודרשו ז"ל (ר"ה כ"ט) דקאי כשחל ראש השנה להית בשבת שאין תוקעין בשופר, אז הוא זכרון תרועה. **כמו"כ השקלים הם לזכרון גם בזמן שאין שוקלין שקלים, וע"כ אותן השקלים שנתנו אז בימי משה היו לזכרון גם על העתיד כשלא שקלו שקלים...**

ועפי"ז יבואר שפיר המדרש ילקוט (פ' תשא) ונתנו איש כופר נפשו לה' בימי משה ולא יהיה בהם נגף בימי דוד. ונתנו איש כופר נפשו לה' בימי משה, אבן לא רק על אז בימי משה יהיה זה לכופר נפש, אלא ולא יהיה נגף בימי דוד אע"פ שלא נתנו אז שקלים, מ"מ ראה ה' והנחם והרף המשחית ולא השחית עוד ע"י כסף הכפורים שנתנו מקודם בימי משה... כי עבודתם של הצדיקים הקודמים עומדת להגן ולהושיע לבניהם אחריהם, והשקלים שנתנו בימי משה עמדו לבניהם אחריהם ובזכות זה נעצר המגפה והמשחית גם בדורות הבאים.

(מרן רבינו בעל דברי יואל ז"ל – ס"ג שקלים תשכ"ג)

◆◆◆

בגמרא איתא אמר ר"ל גלוי וידוע לפני מי שאמר והי' העולם שעתיד המן לשקול שקלים על ישראל לפיכך הקדים

בשעה אחרונה מימי השובבי"ם יכולים לתקן הכל

די גמרא לערנט ארויס ביי שומרים אשר יאמר כי הוא זה איז געדרינגען א מודה במקצת.. איבערדעם היצטערט ווען מ'גייט שוין ארויס פון די ימי השובבי"ם, **דאס איז די לעצטע שעה וואס מ'האמיר נאך פון די ימי השובבי"ם, איבערדעם אז א יוד איז [זיך] מתודה בכל כוחו, איז מען אליין נאך נאר א מודה במקצת,** נאר אז מ'איז א מודה במקצת העלפט דעם בוכ"ע, דעם איבעריגע האט מען סייעתא דשמיא, פתחו לי פתח כפתחו של מחט ואני אפתח לכם פתח כפתחו של אולם.

פון דעם קאן מען וויסן, ס'איז דא אן הבטחה אז מ'וועט האבן א פתחו לי כחודו של מחט, האט דער בוכ"ע צוגעזאגט כפתחו של אולם, פון דעם קאן מען פארשטיין אז מ'זעהט נישט דעם פתחו של עולם, האט מען נישט געמאכט קיין פתח כחודו של מחט.

עכ"פ דאס קאן זיין וואס דער טאטע זכרונו לברכה זאגט אין קדושת יו"ט זכותו יגן עלינו, על כל דבר פשע אשר יאמר כי הוא זה, אז מ'איז א מודה במקצת העלפט דער בורא עולם. דאס איז דער פשט "זה" יתנו אפילו נאר א כי הוא זה, אז מ'איז א מודה במקצת, איז אויך לכפר על נפשותיכם.

זה יתנו געווינטליך [בשנה פשוטה] ליינט מען פרשת שקלים נאר משפטים אבער תרומה, ס'קומט פרשת שקלים תיכף, אבער די ערשטע וואך נאך שובבי"ם, אבער **דער לעצטער טאג פון די ימי השובבי"ם, ליינט מען אייביג די פרשה זה יתנו, זה יתנו כל העובר על הפקודים, לכפר על נפשותיכם, ס'איז א כפרה, אזוי ווי ס'איז געווען די שקלים, אזוי איז געבליבן ווייטער, דאס איז די כפרה פון די ימי השובבי"ם.**

מרן רבינו הדברי יואל ז"ל – נדפס בליקוטי אורה מס"ג שקלים תש"ג

שקליהן לשקליו והיינו דתנן באחד באדר משמיעין על השקלים ועל הכלאים. ולכאורה קשה בשלמא בזמן שביהמ"ק היה קיים צריך להביא שקלים לקרבנות אבל היינו דתנן באחד באדר משמיעין על השקלים שהיה בזמן החורבן ואעפ"כ אמרו באחד באדר משמיעין על השקלים, למה יביאו שקלים.

ואפ"ל דהנה במדרש מנין לאמירה לעכו"ם שבות שנאמר את שבתתי תשמורו דהנה הקב"ה ברא את העולם בדיבור בעלמא כדכתיב בדבר ה' שמים נעשו, ומזה שבת וינח ביום השביעי, נשמע מזה **אשר הקב"ה מאהבתו את עמו ישראל נתן להם כח זה שדיבורם יחשב כמעשה שיש כח בידם לפעול פעולות יתירות והשפעות טובות וישועות מרובות אף באמירה בעלמא.**

ועפי"ז אפ"ל הטעם דתיקנו הבאת שקלים בתחילת אדר, משום דבאדר הם ימי הפורים פרשה זכור והימים האלה נזכרים ונעשים והוא זמן מסוגל למחיית עמלק ע"כ מקדימין השקלים כדי להציל את ישראל וז"פ לפיכך הקדים שקליהם לשקליו דבזמן המן שהי' בזמן החורבן לא הי' צריכין להתחיל בהבאת שקלים מאחד באדר, שהרי הכל הי' רק בדיבור רק כדי להקדים שקליהם לשקליו קודם פורים התחילו מאחד באדר, **וכן הוא בכל דור ודור חודש זה הוא זמן מחיית עמלק שיש בכל דור שורש עמלק והימים האלה נזכרים ונעשים בכל דור ודור להכרית כל שורשי המינות שבאים מעמלק והמן וכל המריעים לישראל,** והיינו דתנן באדר משמיעין על השקלים, וא"ת מה מועיל בזמן הזה כיון שאינו רק דיבור ע"ז אמר גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שהי' הבריאה רק באמירה ודיבור לחוד וכ"כ מהני בישראל הדיבור להיות נחשב כמעשה, שגם הדיבור אחר החורבן שא"א לקיים בפועל אעפ"כ הקדים הקב"ה שקליהם לשקליו והיינו דתנן **באחד באדר משמיעין על השקלים שאפילו עם הדיבור יש כח לישראל לנצח את כולם של עמלק והמן.**

(מרן רבינו בעל דברי יואל
ז"ל – ס"ג שקלים שנת תשט"ז)

◆◆◆

במדרש (פס"ר פט"ז) נתקשה משה במחצית השקל, עד שנטל הקב"ה מטבע של אש מתחת כסא הכבוד ואמר לו כזה יתנו. וצריך ביאור הרי מבואר ברמב"ן (פ' זו) שמשה רבינו היה מלך ישראל ועל ידו נקבעו המטבעות של כלל ישראל בדורו, ולמה נתקשה משה בזה.

וי"ל דהנה מחצית השקל בא לכפר על הנפש, כי כן שק"ל גימטריא נפ"ש כמ"ש בבעה"ט, והגוף ונשמה יחד הוא בבחינת שק"ל שלם, ויתכן שמטעם זה נצטוו ישראל לתת מחצית השקל דייקא ולא שקל שלם, להורות שזיכוך הגוף זה תלוי בעבודת כל אדם בעצמו, ולכן צריך כל אחד בעצמו להביא מחצית השקל, אבל זיכוך הנשמה מכל שמץ, זה היה על ידי משה רעיא מהימנא קדישא, וכנודע שמשה רבינו ע"ה היו כולל ס' רבוא נשמות שבישראל. וזהו נתקשה משה במחצית השקל, שלא הבין מה ענין מצוה זו, אם כדי לידע מספרם, הלא הקב"ה יודע מספר כולם, הראה לו הקב"ה מטבע של אש מתחת כסא הכבוד, ואמר לו כזה יתנו, כלומר שבעת שיקיימו ישראל מצות מחצית השקל, לזכך את גופם, יוסיף משה רבינו לעומתם מטבע של אש מתחת כסא הכבוד, רמז אל הנשמה שהיא מתחת כסא כבוד חוצבה, ובעת ההיא יזכך משה רבינו את נשמתם ויטהרם בקדושה של מעלה.

פרשת שקלים בא לחזק באמונה ובטחון שמהרה יבנה ביהמ"ק

שטייט זה יתנו כל העובר על הפקודים, זאגט די גמרא שנתקשה משה במטבע, ער האט נישט געוויסט וויאזוי איז דעם מחצית השקל, האט מען אים געוויזן כמין מטבע של אש "זה" יתנו.

נאר וואס'זשע דען, טאקע ווי כ'האב געזאגט אז די שקלים זענען אויף בטחון, מ'רופט אויס שקלים, מ'איז נאך אין דער האפענונג, מ'איז נאך מעגליך מ'זאל מיר נאך היי יאהר ברענגען די שקלים, מ'זאל מיר זוכה זיין, אלעס איז מעגליך ביי הקב"ה, מ'וועט דאך נאר זיין, מ'וויסט נישט די רגע דעם טאג, ס'איז נאך מעגליך.

איבערדעם האט דער בוכ"ע געוויזן, משה רבינו איז נתקשה געוואהרן, ס'קומט ערב ר"ח, מ'דערזעהט זיך אין ערב ר"ח אדר, און מ'שמועסט פון שקלים, און מ'האפט נאך מ'וועט נאך ברענגען היי יאהר שקלים, מ'וועט מקריב זיין קרבנות, ווי וועט זיין א ביהמ"ק אזוי שנעל, ס'זאל נאך זיין אויף היי יאהר, האט מען איהם געוויזן, אז אויבן איז אלעס דא א כח האש, אפילו די מטבע האט מען איהם געוויזן א מטבע של אש, ממילא אז די מטבע איז של אש, על אחת כמה וכמה דאס ביהמ"ק, וואס ס'איז געווען באש הצתה קען אוודאי זיין באש אתה עתיד לבנותה.

איבערדעם האט מען איהם געוויזן ס'איז גארנישט שווער, וואהרן אויבן איז אלעס של אש, אז ס'גיט דא א מטבע אויף דעם עולם, אויף יענעם עולם איז עס א מטבע של אש, וויסט מען גארנישט וואס מ'טוהט, יעדער דבר מצוה, יעדע תנועה וואס א יוד טוהט אויף דעם עולם, אז מ'טוהט פארן בורא כל עולמים'ס וועגן, מ'טוהט עס דא בגשמיות דאס האט התעוררות אויבן, דיא מטבע וואס מ'גיט דא אויף א דבר מצוה וואס מ'גיט דא אויף דבר מצוה, אזוי ביי יעדע דבר מצוה איז אזוי, דיא מטבע וואס מ'גיט דא האבן א גרויסן כוח, אויבן איז עס א מטבע של אש.

האט מען געוויזן משה רבינו'ן, דו מיינסט דאס איז אזוי פשוט, די מטבעות וואס יודען גיבן, האט מען איהם געוויזן פון דעם וועלט א מטבע של אש, האט מען איהם דאס געוויזן, דאס איז נישט פשוט דעס וואס יעדן גיבן, איבערדעם איז דאס נישט קיין שווערע זאך, מיט די פשוט'ע מטבעות איז שווער מ'זאל עפעס אויפטוהן, נאר וואס דען מ'דארף אבער וויסן, אז פון די מטבעות וועלט אויבן א מטבע של אש, מיט דעם קען זיך שוין אסאך טוהן, ס'קען זיך טוהן אזוינס, וואס מ'קען זיך גארנישט אויסמאהלן, איבערדעם האט מען איהם געוויזן א מטבע של אש, אזוי וועט זיין דאס ביהמ"ק באש אתה עתיד לבנותה, מיט א כח האש וועט מען אויפבויען דעם ביהמ"ק.

מרן רבינו הדברי יואל ז"ל – נדפס בליקוטי אורה משנת תשט"ז

וכן הוא בכל שנה ושנה אף בזמן הזה בעת קריאת פרשת שקלים, כדאיתא במדרש (תנחומא ס"ג) אמר משה לפני הקב"ה רבונו של עולם משאני מת אין אני נזכר, אמר לו הקב"ה חייך כשם שאתה עומד עכשיו ונותן להם פרשת שקלים ואתה זוקף את ראשן, כך בכל שנה ושנה שקוראין אותה לפני כאילו אתה שם באותה שעה וזוקף את ראשן, וזה קאי על הנשמה שהוא במוח האדם שהוא בראשו, **ובכל שנה ושנה עד ביאת הגואל בעת קריאת פרשת שקלים, אתה עומד וזוק"ף א"ת ראש"ן, פי' שמשה רבינו הוא מזכך נשמות ישראל ומעלה אותן אל שורשן העליון.**

(ברך משה, שקלים

◆◆◆

הנה כתב בנועם אלימלך (פ' עקב) לפרש הכתוב (תהלים קל ו) נפשי לה' משומרים לבוקר שומרים לבוקר. כי האנשים שאין להם שכל ובינה להשיג גדולת הבורא ועבודתו לעבדו באמת ובלבב שלם, רק הם מחברים עצמם אל אנשי צדק היודעים ומכירים גדולת הבורא ועובדים באמת, אזי נחשב להם כאילו גם הם עשו עבודתם שלימה כהצדיקים השלמים, וזהו נפשי לה' משומרים לבוקר, פי' **כשאני מדבק עצמי לה' מחמת אותם אנשים הצדיקים השומרים ומצפים אל הקדושה והדביקות הנקרא בוקר, שומרים לבוקר, פי' גם אנכי נחשב עם אותם השומרים לבוקר,** עכ"ד הקדושים.

ובזה ביאר אבא מארי זללה"ה בברך משה (פ' קדושים עמוד קלו) דברי רשי"ל (ר"פ קדושים) דבר אל כל עדת בני ישראל ואמרת אליהם קדושים תהיו, מלמד שנאמר פרשה זו בהקהל. והקשו המפרשים דהלא כל פרשיות התורה למד משה רבינו עם ישראל בהקהל כל העם כמבואר בגמרא (עירובין נד:), ולמה משמיענו ענין זה דייקא בפרשה זו. דהנה מצות קדושים תהיו היא מצוה גדולה ונשגבה עד מאד, ולאו כל אדם זוכה להגיע אליה בשלימות הנרצה, אכן כאשר האדם מדבק עצמו בתלמידי חכמים העובדים את הש"ת בקדושה ובטהרה, אזי נחשב לו כאילו נתעלה גם הוא במעלות הקדושה, וזה שדרש רש"י שנאמרה פרשה זו בהקהל, כדי כדי להגיע למדריגת קדושים תהיו, **מן ההכרח שיהיו כל ישראל בהקהל יחד עם הצדיקים והחסידים ועל ידי זה יהא נחשב להם כאילו נתעלו כולם במעלת הקדושה.** ועל זה איתא במדרש (ילקוט שם רמז תרד) קדושים תהיו, זה שאמר הכתוב (דברים ד ד) ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כולכם היום, כי על פסוק זה דרשו חז"ל (כתובות קיא:) וכי אפשר לדבוקי בשכינה, אלא כל המדבק לתלמידי חכמים מעלה עליו הכתוב כאילו מדבק בשכינה, וזהו

ע"י קריאת פרשת שקלים נחשב כאילו אמרם משה רבינו ע"ה

ס'קען נאר זאגן דעס ענין, [על המדרש שמא משאני מת אין אני נזכר וכו' אמר הקב"ה אתה עומד וזוקף את ראשן וכו'] שטייט אין ישמח משה (פ' אמור ד"ה בחודש השביעי) יום זה אם יקרה בשבת קודש זכרון תרועה מקרא קודש, דעס מוז זיין נאך א העכערע בחינה.

זאגט ער א משל אז מ'וועט זאט פון עסן עסט מען, אבער טאמער ווערט מען זאט פון א אנדערע זאך, מ'הערט שפילן אבער זינגען, מוז עס זיין נאך שטארקער אז ס'זאל טוהן די פעולה פון א אנדערע זאך, אז מ'טוהט נישט בפועל מ'איז נאר זוכר מוז עס נאר זיין מיט מער קדושה.

נו וועט קען צו דעם זוכה זיין, וועט קאן דאס זאגן אז מ'זאגט טאקע אמת'דיג מיט אזא גרויסע קדושה, אז ס'ברויך נאך צו זיין הערער ווי וועט מ'טוהט, איז דאך זייער שווער אז מ'זאל דאס זוכה זיין.

לכאורה אזוי ווי מ'זעהט אין פסוק העשיר לא ירבה והדל לא ימעיט אז יעדער מוז געבן בפועל, און וואס טוהט מען בזמן שאין ביהמ"ק קיים ס'האט נישט געוועט קיין זכרון, ממילא אז ער האט געזעהן פרשת שקלים העשיר לא ירבה הדל לא ימעיט, אז יעדער מוז האבן א חלק בפועל, נו וואס וועט זיין וועט ס'וועט נישט זיין ביהמ"ק קיים, זעהט אויס ס'נוצט נישט, האט ער גערעכנט, ער האט געוואלט מיט זיין כח מעלה זיין דעם גאנצן כלל ישראל, מ'זעהט דאך אז יעדער מוז טוהן, יעדער מוז האבן א חלק בפועל אין די קרבנות, ממילא וואס וועט זיין, האט ער גערעכנט אז ער קאן שוין נישט טוהן, מסתמא משאני מת אין אני נזכר, אצינדערט [ווי לאנג ער האט געלעבט] האט ער אריינגעברענגט אין יודען יעדער זאל טוהן, אבער אז ס'וועט זיך אויפהערן דער כח פון משה רבינו"ן, וועלן שוואך ווערן די מעשים של ישראל.

האט דער בוכ"ע געזאגט ניין, פון דער קריאה אין פרשת שקלים "אתה" עומד וזוקף, **כאטשיג די קריאה איז נישט בשלימות, ס'איז נישט מיט אזא קדושה,** ווי דער ישמח משה זאגט ס'ברויך נאך זיין גרעסער ווי וועך די פעולות, בעוה"ר אז ס'איז שוין ניטאמאל אזוי נאר ס'איז נאך בתכלית החולשה, **נאר אזוי ווי מ'איז מקיים די מצוה על פי פשוט מיט דער קריאה וואס חכמינו ז"ל האבן געזאגט אין די גמרא, פאר אדר ליינט מען די פרשה פון שקלים.. אז מ'זאגט נאר אפילו ווי שוואך די כוונה איז, ווי שוואך דער כח, ווי שוואך די קדושה איז, האט דער בוכ"ע געזאגט, אתה עומד וזוקף את ראשן.**

איבערדעם שטייט נישט דא, נאר ס'שטייט תשא, דער בוכ"ע האט מבטיח געווען פאר משה'ן, אז מיט דער קריאה פון דער פרשה על פי פשוט, מ'איז מקיים די מצוה, אפילו ווי אזוי ס'איז, ווי נידריג מ'איז, אז מ'איז נאר מקיים די קריאה על פי פשוט האט דער בוכ"ע מבטיח געווען אתה עומד וזוקף את ראשן, דער כח פון משה רבינו איז א נצחיות, ישא לא נאמר אלא תשא, וואס ס'שטייט דא, דער והי' לבני ישראל לזכרון ולא יהי' לבני ישראל נגף, דעס איז א נצחיות אויף אייביג.

מרן רבינו הדברי יואל ז"ל – נדפס בליקוטי אורה משנת תשכ"ב)

כוונת המדרש ללמדינו שעל ידי שיהיו דבקים בתלמידי חכמים יזכו כל ישראל להגיע למדריגת קדושים תהיו, עכ"ד.

ועל פי זה יתבאר הטעם שנצטוו ישראל לתת מחצית השקל, כי ידועים ד' האלשיך הק' (פ' תשא) בשם מהר"ש אלקבץ ז"ל, אשר מחצית השקל מורה שצריך כל אדם מישראל להתחבר עם חבירו, ורק אז הרי הוא שלם. ולדרכינו בא ללמד את בני ישראל אשר גם בזמן שאינם מבינים לעבוד את ה' באמת, יבקו עצמם לעבדי ה' הצדיקים אשר עובדים אותו בלבב שלם, ובכך יהיו נחשבים גם הם כצדיקים אמיתיים.

והנה למדה זו נצרכים בני ישראל לעת כזאת, אשר לאו כל מוחא סביל דא איך יוכל לעבוד את ה' כראוי, ועל כן צוה השי"ת לתת מחצית השקל להורות להם הדרך שיתחברו עצמם עם הצדיקים, אבל לעתיד לבא כאשר יהיה (ישעיה נד יג) וכל בניך לימודי ה', וכולם יבינו לעבוד את ה' בלבב שלם, שיכירו גדולת ה' באמת, אז יתנו שקל שלם. ולכוונה זו יסד הפייטן (ויצר לשבת שקלים) או"ר פני"ך עלינו אדון נשא, שיזכינו במהרה להתגלות אורו של משיח, ובעת ההוא נהיה כולנו מאירים במאור פניו של הקב"ה ונכיר גדולתו, וגם הפשוטי עם יבינו לעבדו כראוי בדביקות, ועל כן ושק"ל אשא בבית נכון ונשא, שיתנו שקל שלם ולא מחצית השקל, שלא יצטרכו לדביקות כולם יחד, כי כל אחד ישיג גדולת הבורא לעבדו באמת.

(כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א – ס"ג שקלים תש"ם)

גם הנשים נותנים מחצית השקל ע"י התנהגותם בדרכי הצניעות

ויתבאר על פי דברי א"ז זללה"ה בייטב לב (פ' תרומה) בשם המפרשים (עיין יערות דבש ח"א דרוש ז) על הא דנאמר ואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך, כי בכל נפשך פירושו שכל אחד מחויב למסור נפשו על קדושת שמו יתברך, וצריך כל אחד לגמור בדעתו שאם יבא לידו ענין שצריך למסור נפשו אז ימסור עצמו למיתה וישלך נפשו מנגד, וצריך לכוין זאת בכל עת ממעמקי הלב כי בוחן לבות ה' ויודע מחשבות בני אדם אם מקבל עליו באמת ובלב שלם. והנה האדם מלובש בלבוש גשמי, ולפעמים ידמה לו כי אכן הוא במדרגה כזו ועומד מוכן ומזומן להשחט על קדושת שמו יתב' ובאמת אפשר אם יבא מעשה לידו בפועל ירך לבבו ויסוג אחור, והבחינה לזה לידע האמת מדרגת נפשו בזה יכול לעשות בנסיון ממונו אם יבזבזנו על דבר כבוד שמו יתברך, כי הנה האדם עוסק בזה כל ימי חייו לאסוף חיל ולצבור הון יום וליל לא ינוח ופורש עצמו למקום סכנה לעבור ימים ומדבריות וכמעט נתעצם עם המעות, ואם עומד האדם בנסיון שמבזבז הונו וממונו בשביל כבוד שמו יתברך, מזה יש להוכיח כי גם גופו ממש ימסרנו אם יזדמן לפניו ולא יעכב, ולזה כתבה התורה ובכל מאדך אחר בכל נפשך כי זה מורה על זה, עכ"ד.

ועל פי זה יש ליתן טעם לשבח על מה דקי"ל (שקלים פ"א מ"ג) דנשים פטורות ממחצית השקל, וביאר הרע"ב שם, דילפינן ליה מקרא ונתנו איש כופר נפשו לה', איש ולא אשה. והדבר צריך תלמוד למה נשים פטורות בזה ולא הוצרכו לכפרת נפש. ויתכן לומר על פי מה ששמעתי מכ"ק מרן אאמו"ר זללה"ה שאמר בשם הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זללה"ה שאשה נשואה כאשר גוזזה שערותיה נחשבת כאילו הקריבה קרבן לה'. ומעתה י"ל **כי דוקא האנשים הוצרכו להוכחה שהן מוכנים למסור נפשם למען כבוד ה',** ועל כן נצטוו לתת מחצית השקל כדי לפרוע מממונם להורות שהם מוכנים למסור נפשם וגופם לה', ומנסיון הממון יוכיח שמוכן למסי"נ, **אבל נשים כשרות וצנועות אשר בהתנהגותם בצניעות מקריבין קרבן לה', אינם צריכים להוכחה שמוכנים למסור גופם לה', כי בכל תהלוכותיהם הרי הם מוסרים גופם לה', ובימות הקיץ כאשר השמש יוצא על הארץ במילואו, והפריצות וזוהמא ר"ל מתרבה בשווקי העיר כדי להרוויח הנשימה ביותר, ובת ישראל לובשת צניעות ובאנפלאות עבות ומוכנת לסבול חום וזיעה כדי לעשות נחת רוח ליוצרינו ב"ה, הרי בזה מגשת קרבן במה שסובלת מן החום, וקרבן כזו לא שייך באנשים שאין להם נסיונות כאלו אלא בנשים,** ולכן צותה תורה ונתנו אי"ש כופר נפשו לה', דוקא איש שלא שייך אצלו מסי"נ על כן צריך ליתן הוכחה שמוכן למסור נפשו לה', ולא אשה, דנשים פטורות ממחצית השקל, מאחר דעצם התנהגותה הוא מסי"נ למען כבוד שמו ית'.

ויש להמליץ בזה דברי התיקוני זוה"ק אית מאן דפרע בגופיה ואית מאן דפרע בממוניה, כלומר **דנשים הן פורעין בגופן להגישן לקרבן אשה לה', אבל אנשים שאינם זוכים למדריגה זו, על כן הם פורעים בממונם,** שיהיה עכ"פ הוכחה שמוכנים לזה.

ובדרך זה י"ל בטעם הדבר שציותה תורה לתת מחצית השקל ולא שקל שלם, דהנה העולם מחצית זכרים ומחצית נקיבות, והרי רק מחצית זכרים צריכים לאות ולמופת על מסירת נפשם לה', והנשים אינם צריכים לאות, ועל כן אנו נותנים רק מחצית השקל, כי רק מחצית העולם אלו הזכרים צריכים להביא הוכחה שהם מוכנים למסור נפשם למען כבר שמו ית'.

ובזה יש לפרש מה שיסד הפייטן אור פניך עלינו אדון נשא ושקל אשא **בבי"ת נכו"ן ונש"א, כי זה קאי על בית יהודי הבנויה על אדני הצניעות,** וכמ"ש (יומא ב.) ביתו זו אשתו, והנה שם ניתן שקל שלם, מאחר **שהאיש נותן מחצית השקל בממון, והאשה המתנהגות בצניעות נותנת גופה במקום מחצית השקל,** וביחד נעשה שקל שלם. וזה שאמר אור פניך עלינו אדון נשא ושק"ל אשא בבי"ת נכון ונשא, דהיינו בבית שהוא נכון ונשא, נשא בצניעות ובקדושה, בבית הזה שקל אשא.

(כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א שבת שקלים תשס"ה

כולל עצי חיים

צדקת

רבי מאיר בעל הנס

מיסודם של רבותה"ק זצוק"ל לבית

סיגוט • סאטמאר

אלקא דמאיר ענינו

החזקת אנ"ש עניי ארץ ישראל על טהרת הקודש

וְכֵן יָרִיקוּם יִרְאוּ וְיִשְׂמְחוּ וְיָשִׁירוּ עֲלֵיהוּ

באותות כבוד הערכה והוקרה, ומתוך לב מלא שמחה ושירה, נשגר ברכת מזלא טבא, אל מול פני מעלת כבוד האי גברא רבא, רב פעלים לתורה ולתעודה במסירות רבה, פאר מקדושים, מרבה צדקה וחסד לכל דורשים ומבקשים, משליך עצמו מנגד לבוא בעזרתינו, נושא בעול במשא הקודש יומם ולילה בהתמסרות רבה ועצומה למען הרמת והחזקת כוללינו, כבוד שמו תפארתו, על ישראל הדרתו, ה"ה

כ"ק הרב הגה"צ

רבי שלום אליעזר טייטלבוים שליט"א

רב קהל יעב לב ד'באטמאר 15 עוה"ר

נשיא כוללינו הק' צדקת רבי מאיר בעל הנס

בני הביכו ויקדו של מרן רביה"ק זי"ע טייסר כוללינו

לרגל שמחת נישואי נכדו

הבה"ח המו"מ בתוי"ש נ"ו בן חתנו

הרה"נ רבי **חנני' יו"ט ליפא טייטלבוים** שליט"א

מ'סאסוב בארא פארק

עב"ג הכלה החשובה שתחי'

למזל טוב בשעה טובה ומוצלחת

וזאת הברכה, שמשמחה זו יושפע לו רב ברכות ושובע של שמחה, וזכות מעשיו הכבידים למען הפרט והכלל, ילווה אותו על כל צעד ושעל, ואלקא דמאיר יענהו בכל משאלות לבו לטובה, בשכר פעולותיו הטובים לעניי ארה"ק, וזכות קיום רצון קדשו והמשכת דרכו של אביו מרן רביה"ק זי"ע יגן בעדו להתברך בכל מילי דמיטב

החותמים למען שמו בכבוד והערכה

הנהלת הכולל בארה"ק

הנהלת הכולל בארה"ב

רבני ולומדי הכולל

מזמור לדו"ד

ברגשי ידידות ובאותות הערכה, נשגר כוס של ברכה, אל מעלת כבוד ידידינו ומכובדינו
האי גברא יקירא, רודף צדקה וחסד חשיכה כאורה, תזמן נלהב למוסדותינו וקהילתינו
הק' תדירא, ראש וראשון לכל דבר שבקדושה, במידה מרובה וגדושה, מריחוק מקום
מצודתו תמיד פרוסה עלינו, לבו ער וחם לכל קדשי בית חיינו, עומד הכן תמיד לימינינו,
בעצה ובמעש למען גליונינו, בפי ישרים תהילתו, כשמו הטוב כן תהילתו, הלא הוא

הרבני הנגיד הנכבד רודצו"ח

מוה"ר יחזקאל דוד בערקאוויטש הי"ו

מראשי הנהלת מוסדותינו הק' בוויליאמסבורג

לרגל היכנס בנו ני"ו לעול תורה ומצוות

ולכבוד שמחת הכנסת ספר תורה

יה"ר שיזכה להמשיך במעשיו הטובים ופעליו הכבירים והברוכים לעלמי עלמיא,
מתוך הצלחה מרובה וסייעתא דשמיא, ובזכות הרבים יתברך בשפע ברכה והצלחה,
תענוג ונחת מכל המשפחה, מתוך הרחבה ובהרווחה, עד ביאת מלכא משיחא, בב"א

החותמים למען שמו בשיר וקו"ל תודה

מערכת "קול התלהבותינו"
בהוה"ק

מערכת "קול התלהבותינו"
בהוה"צ

פנימי תשפ"ד בלתי מוגה

משולחן מלכים

שיחות קודש שנשמעו מפי כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

ניחום אבלים אצל כ"ק האדמו"ר משינאווא זצ"ל

על פטירת בתו הרבנית ע"ה

א"ח הגה"צ ר' אברהם יעקב הורוויץ שליט"א

אדמו"ר מדזיקוב–מעליץ מאנסי

מוצש"ק פרשת קדושים תשע"ט לפ"ק

רבינו פנה להאדמו"ר מדזיקוב–מעליץ: אייער טאטע האט מיר פארציילט,[1] אז ער איז געווען פון די ילדי טעהראן, אין יענע יארן.[2]

אדמו"ר מדזיקוב–מעליץ: יא, ער איז געבליבן פון די איינציגסטע, פון די פיהר אידישע קינדער וואס זענען געבליבן אינגאנצן.

רבינו: איז זענט דזיקובער אייניקלעך אדער מעליצער אייניקלעך?

אדמו"ר מדזיקוב–מעליץ: פון ביידע, בן אחר בן זענען מיר פון מעליץ, ביז צום ראפשיצער רב.

רבינו: ווי אזוי זענט עטץ דזיקובער אייניקלעך?

אדמו"ר מדזיקוב–מעליץ: דורך רבי ישראל מעליצער,[3] ער איז געווען אן איידעם ביים אמרי נועם.

רבינו: די קומענדיגע וואך וועט זיין די יארצייט פונעם ראפשיצער רב, י"א אייר.

האדמו"ר משינאווא: היינט שבת קודש (ו' אייר) איז געווען די יארצייט פון רבי דוד לייבוש דעם קאלאשיצער רב'ס זוהן.[4] ער האט זיך געראטעוועט פון פוילן קיין גראסווארדיין, און ער איז איינגעשטאנען ביי ר' ליפא

---

1 ה"ה הגה"צ ר' אליעזר הורוויץ ז"ל מדזיקוב-מעליץ, בן הגה"צ רבי יהושע ז"ל הי"ד אדמו"ר ממעליץ בטאהרנא, בשנת תש"ג הגיע לארץ ישראל במסגרת הקבוצה הידוע בשם "ילדי טעהראן", והתגורר בבני ברק ושם נשא את בתו של הגאון ר' יוחם בערנשטיין ז"ל ראש מתיבתא ישיבת "חיי עולם", ואח"כ הי' דר בארה"ב כ יצ"ו עד יום פטירתו בשנת תשנ"ז לפ"ק, ומנו"כ בביה"ח העתיק בעיר טברי' בארה"ק ת"ו.

2 היינו פרשה העגומה של ילדי טעהראן שהתחוללה בשנת תש"ג, אחרי שנשארו במדינת פולין כ־אלף ילדים יתומים ועוללים רכים שהוריהם נעקדו עקד"ה, והעלו אותם לארה"ק דרך מדינות פרס-איראן וחנו לתקופה בעיר טעהראן, עד שהגיעו לארה"ק ונפלו לידי הציונים הארורים ע"י ה'סוכנות היהודית' אשר הכניסו אותם למחנות וקיבוצים בכדי להשכיח מהם תורת ה', וכל גדולי הדור זעקו והתריעו נגד הגזירה הנראה, ועשו פעולות שונות בכדי להציל אותם מידיהם הארורות, כגון הגרי"ז מבריסק ז"ל הקים מוסד 'סנהדריה' בשכונת קטמון ירושלים להשכין בתוכם את ילדי טעהראן, והבריחו במסירות נפש ילדים ומקצת קטן (כ'שלושים ילדים) נכנסו לישיבת פאניעוויזש ובעוד ישיבות ונתגדלו על ברכי התורה והיראה.

ועיי' בס' גדול בישראל (תולדות ר' ישראל גראסמאן ז"ל פרק 'ילדי טעהראן') שמאריך לגולל כל הפרשה המסעירה ואיך שהגרי"ז מבריסק ערך מכתב 'חרם' על הסוכנות, ושלח אותו להוציא בתחבולה חתימה מהאדמו"ר האמרי אמת מגור ז"ל.

כמו כן ערכו הפגנות גדולות בחוצות העיר למען שחרורם, וכפי שכ' בס' אורח דוד (עמ' שנ"ג) שהגאון רבי דוד בהר"ן ז"ל והגה"ק רבי מאטיל מסלאנים ז"ל נכנסו לישיבת חברון באמצע הלימוד, ודפקו על הבימה והכריזו שעת לעשות לה' ושכל אחד יצא להפגין נגד גזירת 'ילדי טעהראן', ואכן כך עשו.

ועיי' בס' פאר הדור שהחזון איש ז"ל הורה שמותר להיכנס בשבת קודש עם אויט"א בכדי להבריח אותם מהמחנות של הציונים.

3 בנו של הגה"ק רבי יהודא'לע מעליצער ז"ל, מ"מ אביו הגה"ק רבי יעקב ז"ל אבד"ק מעלין, בנו השני של הרה"ק מראפשיץ ז"ל.

4 הגה"ק אבד"ק קאלאשין ז"ל מח"ס דברי חנה, נולד בשנת תרמ"ד לפ"ק וזקינו הגה"ק בעל דברי יחזקאל משינאווא ז"ל צוה ליתן לו השם 'חָנה', ע"ש זו הרביעית הרבנית הצ' ע"ה.

לעפקאוויטש,[5] ער איז איינגעשטאנען ביי אים א שטיק צייט, און דער ר' ליפא יעדעם יאר ו' אייר וועלן ס'איז געווען די יארצייט, פלעגט ער זאגן, היינט איז די יארצייט פון רבי דוד לייבוש'ן, וואס זאל איך אייך זאגן, כ'האב געקענט אסאך בנן של קדושים – ער איז דאך געווען א באקאנטער מענטש דער ר' ליפא – אבער דאס האב איך נישט געזעהן, אזוי האט ער געזאגט.

סאיז אינטערעסאנט, דער קאלאשיצער רב האט אויף אים גענזאגט, 'מיין דוד לייבוש איז אזוי ווי איך....', א תלמיד חכם גדול, א חכם...

מיר האט געזאגט ר' איטשע לייכטאג, ער האט געוואוינט אין ווילנא, ער איז געווען א קאלאשיצער חסיד, האט ער געהערט פונעם אמרי חיים, ווייל ער איז געווען אין גראסווארדיין, דארט איז געווען דער אמרי חיים אויך.

רבינו: יא, ער האט דאך אויך געוואוינט דארט.

האדמו"ר משינאווא: יא, ער האט געוואוינט דארט, און ער האט אפשר געדאוונט דארט, און נאכדעם האט ער געהערט אז מ'האט אים געכאפט נעבעך דעם רבי דוד לייבוש'ן ביי די דייטשן, האט ער געזאגט – אזוי האב איך געהערט פון ר' איטשע לייכטאג – 'אונז זעמיר געשטאנען פאר אים כעבדא קמי' מרי', ער האט אונז מאיר געווען די עינים' אזוי האט געזאגט דער אמרי חיים, דער ר' איטשע לייכטאג איז געווען אן ערליכער איד, אזוי האט ער מיר פארציילט.

דאס איז געווען א הייליגער צאנזער אייניקל.

רבינו: דער רבי דוד לייבוש איז געווען פיהר מאל א צאנזער אייניקל. און פון פיהר קינדער פונעם דברי חיים.

זיין טאטע דער קאלאשיצער רב איז געווען אן איר איר אייניקל פון דברי חיים, פון רבי דוד'ל קשאנובער,[6] און פון זיין מאמען איז ער געווען אן איר אייניקל פון דברי חיים, זי איז דאך געווען דעם שינאווער רב'ס טאכטער.[7]

און זיין רביצין איז אויך געווען צוויי מאל אן אייניקל, דער קאלאשיצער רב איז דאך געווען אן איידעם ביי רבי משה'לע בארדיובער,[8] במילא איז זי געווען אן איר אייניקל דורך איר טאטן, ער איז דאך געווען דעם גארליצער רב'ס א זוהן. און זי איז אויך געווען אן איר אייניקל דורך די מאמע, ווייל זיין שוויגער איז דאך געווען א טאכטער פונעם קרייזער רב רבי אהרן.[9]

במילא קומט אוים אז דער רבי דוד לייבוש איז געווען פון אלע צדדים א צאנזער אייניקל, פון פיהר קינדער פונעם דברי חיים.

א' הנוכחים: רבי דוד לייבוש'ס רביצין איז אויך געווען א צאנזער אייניקל, ווייל ער איז געווען אן איידעם ביי זיין פעטער, ביים טאטנ'ס ברודער, רבי אביגדור, וואס איז געווען דעם שינאווער רב'ס אן אייניקל.[10]

האדמו"ר משינאווא: דער רבי דוד לייבוש איז געווען צוזאמען מיטן קאלאשיצער רב ערב שבת אין פריסטיק, ס'איז געווען נעבעך א ערב שבת וואס דער רשע האט אויסגע'הרג'ט די גאנצע שטאט, די פריסטיקער רביצין, דעם שינאווער רב'ס טאכטער, די מוטער פונעם קאלאשיצער רב, מיט אלע קינדער. דער קאלאשיצער רב איז געווען אין אן אנדערן שטוב, דעם ראבינער האבן זיי געזוכט, ער האט געוואוסט אז מ'דארף זיך באהאלטן, איז ער מיט רבי דוד לייבוש'ן זענען געווען באהאלטן אין א אנדערן שטוב, און ס'איז געווען אינדערפרי ווען ס'איז אנגעקומען די ידיעה, אז נעבעך ס'איז נישט געבליבן קיינער, עם גייט אדורך אפאר שעה, גייט אריין דער קאלאשיצער רב צו רבי דוד לייבוש, און זאגט אים, 'דוד לייבוש, מאך שבת...', ס'איז דאך געווען פרייטאג. האט ער אויסגעבראכן מיט א געוויין, טאטע, מ'האט צוגענומען די ווייבער מיט די קינדער, וואס זאל איך מאכן שבת? זאגט

---

5 מזקני וחשובי אנשי שלומינו בוויליאמסבורג יצ"ו, ושימש רבות בשנים כיו"ר המוסד הק' קרן הצלה.

6 אביו הגה"ק רבי מנחם מענדל הלברשטאם ז"ל אבד"ק פריסטיק, הי' בנו של הגה"ק רבי ארי' לייבוש ז"ל אבד"ק דוקלא, בנו של הגה"ק רבי דוד ז"ל אבד"ק קשאנוב, בנו של מרן הדברי חיים ז"ל.

7 אביו הגה"ק רבי מנחם מענדל הלברשטאם ז"ל אבד"ק פריסטיק, הי' חתן הגה"ק משינאווא ז"ל.

8 הגה"ק רבי משה הלברשטאם ז"ל אבד"ק בארדיוב, בנו של הגה"ק רבי ז"ל אבד"ק גארליץ, בנו של מרן הדברי חיים ז"ל.

9 הגה"ק רבי משה'לע בארדיובער ז"ל הי' חתן הגה"ק רבי אהרן ז"ל אבד"ק צאנז הנקרא קרייזער רב, בנו של מרן הדברי חיים ז"ל.

10 הגה"צ רבי אביגדור הלברשטאם ז"ל מפריסטיק אחיו של הגה"ק מקאלאשין ז"ל, הי' חתן הגה"צ רבי נפתלי רובין ז"ל מווישניצא, חתן הגה"ק משינאווא ז"ל.

דער קאלאשיצער רב, 'די מלאכים האבן אויך נישט קיין וויבער מיט קינדער, און זיי מאכן שבת...'.

דער רבי דוד לייבוש האט פארציילט, דאס איז געווען נאך איידער ער איז געקומען קיין אונגארין דארט, דערנאך האט ער זיך הערשט גערעטעוועט פון דארט, ווען ער איז אנטלאפן קיין אונגארין. אז דער פאטער האט דעמאלטס געררעדט מיט אים צוויי שעה, ביז ער האט אים אריין געברענגט צוריק אזוי.... 'מלאכים און שרפים האבן אויך נישט קיין וויבער מיט קינדער.....'

האט מיר פארציילט ר' שמעון'לע לאנדא, ער האט געוואוינט נאך די מלחמה אין וויליאמסבורג, א קאלאשיצער חסיד, א תכשיט פון א איד, אז נאך דעם איז דאך דער קאלאשיצער רב אנטלאפן פון פריסטיק, מ'האט אים דאך געזוכט, איז ער געלאפן אין די וועלדער, מ'האט נישט געקענט גיין אין די גאסן, די געסטאפא האבן זיך געדרייט איבעראל, ביז ער איז אנגעקומען קיין באכניע, דארט איז געווען דעמאלטס רבי ישעי'לע טשעחויבער,[11] און נאך, דער ווישניצער רב דער פעטער רבי חיים ברוך,[12] און נאך אידן זענען געווען דארט, און דער קאלאשיצער רב איז דארט נאך אפאר טאג אנגעקומען אהין קיין באכניע, דער ר' שמעון'לע לאנדא ער איז דארט געווען, ער איז געווען א חסיד, ס'איז געווען בסוד, אבער ער האט געהערט אז דער קאלאשיצער רב איז אנגעקומען, נו האט ער געזוכט, ביז ער האט אים געטראפן, ער קומט אריין און זעהט אז ער איז טאקע אנגעקומען, זאגט ער, אפשר ברענג איך דעם רב א קאווע, ער איז געווען אפגעמוטשעט געקומען פון א וואלד אפאר טעג, זאגט ער, שמעון'לע שמעון'לע, כ'האב נאך היינט גארנישט געלערנט, ברענג מיר א גמרא...!

דער ר' שמעון'לע האט זיך אזוי געוואונדערט, נאך אזא שווערער וועג מיט א וואלד אפילו נישט קיין טרונק, אבער אז דער רבי היימט איז ער געגאנגען און ער האט געטראפן א מסכת ביצה גמרא, האט ער געברענגט, האט ער מיר פארציילט ווי דער קאלאשיצער רב האט אנגעהויבן, 'זאגט די הייליגע גמרא, ביצה שנולדה ביום טוב', די זאפט איז אים גערינען פון די האר..., אזא שמחה, ווער דארף קאווע?, ווער דארף עפעס עסן אדער טרונקען?, דאס איז אביסל צו פארשטיין וואס ס'איז געווען דער קאלאשיצער רב.[13]

רבינו: דאס האב איך געהערט, אז מ'איז אים געקומען זאגן די בשורה וואס ס'האט פאסירט ר"ל מיט די משפחה, האט ער געזאגט, די מלאכים האבן אויך נישט קיין וויבער און קינדער, לאמיר דינען דעם אויבערשטן ווי מלאכים...

האדמו"ר משינאווא: די זאך איז אבער אזוי, וועלן מ'זאגט דאס ביי שמע ישראל, לכאורה דארט זאגט מען דאס אויך...

רבינו: ניין, ס'איז שווער צו זאגן ביי שמע ישראל אויך.... מ'דארף צו זיין א בעל מדריגה...

האדמו"ר משינאווא: יא, יא, דאס מיין איך דאך צו זאגן, ביי שמע ישראל איז יעדער לפי מדריגתו, אבער דאס צו זאגן דעמאלטס רח"ל בשעת מעשה, דאס איז א קונין.

דער קאלאשיצער רב איז דאך אמאל געווען מיטן רבי'ן ז"ל (מרן הדברי יואל) צוזאמען ביי די חתונה פונעם ציעשנובער רב, רבי יחזקאל'ע,[14] ער איז דאך געווען אן איידעם ביים זיידן דער עצי חיים. אבער ער איז שוין נישט געווען בחיים.

רבינו: דער זיידע (מרן העצי חיים ז"ל) האט נאך יא געלעבט ביי די חתונה, די חתונה איז געווען אין סיגוט תרע"ח, דער זיידע איז הערשט נסתלק געווארן תרפ"ו.

האדמו"ר משינאווא: יא, אבער דער פאטער פונעם חתן דער ציעשנובער רב איז שוין נישט געווען בחיים.[15] איז ער דאך געווען א יתום, איז זיך צוזאם געקומען גאנץ בית שינאווא, דער קאלאשיצער רב, און נאך, זיי זענען דאך אלע געווען ציעשנובער חסידים אויך, איז זיך אנגעקומען דארט אן עולם פון רבי'ם, א גרויסע חתונה געווען. און דער קאלאשיצער רב איז געווען דארט, און דער רבי (הדבר"י) ז"ל

---

11 בנו הצעיר של מרן הגה"ק הדברי חיים ז"ל.

12 ה"ה הרה"צ רבי חיים ברוך רובין ז"ל בן הרה"צ רבי נפתלי רובין ז"ל אב"ד ווישניצא, חתנו של הגה"ק משינאווא ז"ל.

13 ויש לציין שבקובץ פרי תמרים (קובץ ג' שבט תשמ"א) נעתק מכתב שכתב הגאון מראדמישלא ז"ל להגאב"ד אונסדארף ז"ל אודות הרה"ק מקאלאשין ז"ל, ובתו"ד כותב לו בזה"ל: ...וזה רבות בשנים אשר נודע לי מפי ת"ח וצדיק אשר שמע מפי כ"ק אמו"ר הקדוש משינאווא זצ"ל שאמר קודם לידתו (של הרה"ק מקאלאשין) שיודע בבירור שנולד איש צדיק... ועי"ש שמאריך להפליג בשבחו של הרה"ק באריכות גדולה.

14 ה"ה הגה"צ רבי יחזקאל שרגא האלבערשטאם ז"ל בן הגה"ק בעל דברי שמחה מציעשנוב ז"ל, נזכר לטובה כמ"פ בשו"ת עצי חיים בהלכות עמוקות, וגם נדפסה תשובה מאהבה אליו בשו"ת דברי יואל סי' ל"ד בהלכות ועניני שחיטה.

15 ה"ה כ"ק הגה"ק רבי רבי שמחה ישכר בער הלברשטאם ז"ל אבד"ק ציעשנוב בעל דברי שמחה, בנו של הגה"ק משינאווא ז"ל, שנלב"ע בשנת תרע"ד לפ"ק.

איז געווען דארט פארשטייט זיך, ער איז דאך געווען א פעטער. די שבת שבע ברכות איז געווען דארט ביי די כלה אין סיגוט, זענען די רבי׳ם יעדער געגאנגען צו א פירות טיש, רבי שלום אליעזר׳ל איז דאך געווען דער זיידע,[16] דער עצי חיים איז דאך געווען דער מחותן (אבי הכלה), דער באבובער רב איז געווען דארט,[17] יעדער איז אריין אין עקסטערע שטוב, און מ׳האט פארן קאלאשיצער רב אויך געמאכט א שטוב, און דער רבי ז״ל האט אויך געהאט א שטוב, און ער איז אזוי אריין געגאנגען צו זיין שטוב, און דער קאלאשיצער רב אזוי ווי יעדער רבי איז זיך אריין אין זיין שטובל, איז ער נאכגעגאנגען וואו דער רבי ז״ל איז געגאנגען, ער איז ארײנגעגאנגן צום רבין, און ער האט איבערגעלאזט זיין טיש. הכלל, האט מען זיך געשטופט שטארק דארט, אזוי אז די ליכט איז אראפ געפאלן און ס׳האט זיך אויסגעלאשן, דער עולם האט געוואלט רופן א גוי זאל עס אנצינדן, און דעם קאלאשיצער רב האט עס נישט געשמעקט, מ׳דארף נישט... מ׳דארף נישט... ער האט געזאגט ׳ביי א לעכטיגן איד איז עס לעכטיג...׳ ער האט געהאט הייליגע אויגן... ער האט געזעהן.....

רבינו: דא איז געווען א איד ר׳ ישראל אלימלך ווערטהיימער,[18] (והראה על מוה״ר חיים שלמה פישער הי״ו משב״ק, ואמר:) זיין זיידע, זיי זענען געווען שניאוואר חסידים. האט ער אמאל פארציילט, אז זיין פאטער (הרה״ח ר׳ מענדל ז״ל) איז אמאל געפארן צום קאלאשיצער רב אויף שבת, דער קאלאשיצער רב איז דעמאלטס געווען אינטערוועגנס און געפראוועט א שבת אין אייניע פון די שטעטלך, און ווען ער איז אהיים געקומען האט ער געזאגט פאר זייע קינדער, פאר עם מיט א ברודער, ׳בחורים קומענדיגן שבת פארן מיר קיין סאטמאר צום סאטמארער רב׳.

די קינדער האבן זיך געוואונדערט ער איז קוים אהיים געקומען פון רבי׳ן, פונעם קאלאשיצער רב, און זיי זענען למעשה געווען גאליציאנער חסידים, ער איז געווען ארגינעל פון מעליץ, און וואם עפעם פארט מען יעצט קיין סאטמאר. האט ער זיי געזאגט, איך בין געווען יעצט ביים קאלאשיצער רב, און כ׳האב געהערט פונעם קאלאשיצער רב, ער האט געזאגט אז ׳דאם וואם ס׳שטייט אז אין יעדן דור נעמט מען פון די צדיקי הדור זיי זאלן זיין אינעם בית דין של מעלה, בין איך מאמין באמונה שלימה אז אין דעם דור איז דער סאטמארער רב פון די צדיקי הדור!׳, במילא וויל ער פארן צום סאטמארער רב אויף שבת.[19]

האדמו״ר משינאווא: דער קאלאשיצער רב האט בכלל געהערדט זייער גרויס פון רבי׳ן ז״ל.[20]

וחזרו לדבר בענין הנ״ל

רבינו: דער זיידע (מרן העצי חיים) ז״ל האט געשריבן א חתונה בריוול ווען ער האט חתונה געמאכט די קינדער, דארף מען דאך שרייבן א נאמען פונעם מחותן, ביי יעדן מחותן האט ער געשריבן אן אנדערן טיטל, ביי אים שרייבט ער ׳הרב הקדוש׳, אזוי האט ער געשריבן אויפן ציעשנובער רב. ביי קיינעם שרייבט ער נישט אזוי.[21]

דער זיידע (מרן העצי חיים ז״ל) איז געווען ביים ציעשנובער רב. ער איז געווען קודם אין בעלזא ביים בעלזער רב רבי ישכר בער, נאכדעם איז ער געווען אין ציעשנוב, האט ער געזאגט אז ער איז מער נתפעל געווארן פונעם ציעשנובער רב ווי פונעם בעלזער רב, ער האט געזאגט אויף זיך, ׳איך בין נישט קיין רבי, אבער כ׳בין א מבין אויף א רבי׳ן, האט ער געזאגט, ׳דער ציעשנובער רב יעדעם ווארט וואם ער האט מיר געזאגט האט מיך עלעקטריזירט פון קאפ ביז פום׳... דער זיידע האט דאך געהערדט ווייניג, האט ער אזוי געווייזן (על ראשו) ׳פון דא ביז דא׳, ער איז זייער נתפעל געווארן פונעם ציעשנובער רב.

---

16 חותנו של מרן העצי חיים ז״ל אבי הכלה.

17 האדמו״ר בעל קדושת ציון ז״ל שהי׳ ג״כ חתנו של הרה״ק רבי שלום אליעזר׳ל מראצפערט ז״ל.

18 מזקני וחשובי אנשי שלומינו בוויליאמסבורג יצ״ו, והי׳ אדוק בכל נימי נפשו ברבותיה״ק מרן הדברי יואל ומרן הברך משה ז״ל.

19 ומן הראוי להעתיק כאן לשו״ק של רבינו בעל דברי יואל ז״ל, במכתבו למען הדפסת ספרי דברי חנה, שהפליג בגדולת המחבר הגה״ק מקאלאשין ז״ל (נדפס בספר אגרות מהרי״ט אות קנה), וז״ל: המפו׳ אין צריך ראי׳ כי נודע לכל רוב צדקתו וחסידותו ופרישותו ועבודתו להשי״ת במס״נ כל ימי חייו, וכו׳ עי״ש.

20 אגב, עיי׳ בס׳ דברי חנה (ח״ב עמ׳ שכ״א) שהגה״צ רבי דוד לייבוש הנ״ל בנו של הרה״ק מקאלאשין ז״ל, נסע פע״א לרביה״ק ז״ל לימים נוראים בעיר סאטמאר, כיון ששמע מידידו רבי איציק׳ל מפשעווארסק ז״ל גודל התפעלותו מהימים הנוראים בצל רבינו כשהסתופף אצלו בהוראתו של רבו הק׳ מקאלאשין, עיי״ש.

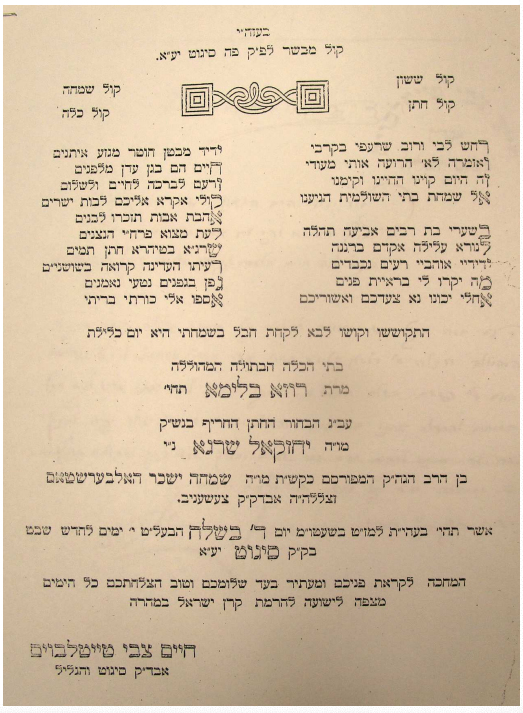
21 להלן תצלום מההזמנה קארטל:

האדמו"ר משינאווא: דער ציעשנובער רב האט אמאל געזאגט, כ'בין גארנישט מקנא מיין שוואגער (הגה"ק מהרי"ד מבעלזא ז"ל), נאר מיט איין זאך, אז ער קען נישט די אַ בָּ אָ... (הנקרא כאן עי בי סי), מיט דעם איז ער אים מקנא... ס'איז אינטערסאנט, ער אליינם האט יא געקענט...

דער שינאווער רב האט אויסגערעכנט אמאל די מעלות פון די קינדער, זאגט ער, 'מיין משה'לע (הגה"ק רבי משה'לע שיניאווער ז"ל) איז אן עובד ה' במסירות נפש וואהר אן קונצן'. 'מיין סטראפקובער רב (הגה"ק רבי אברהם שלום בעל דברי שלום ז"ל) איז אן חייליגע נשמה ער קען א איד א טובה טוהן' – עס איז דא א מעשה פון רבי יאנקעלע (האדמו"ר מפשעווארסק ז"ל) אויף דעם – אזוי האט ער געזאגט 'ער קען א איד א טובה טוהן'. 'מיין רבי לייבוש טורנער (הגה"ק רבי ארי' ליבוש מק"ק טורנא ז"ל) איז א תלמיד חכם, א גרויסער בקי, אפילו תנא דבי אליהו קען ער אויכעט'. 'מיין ציעשנובער רב (הגה"ק בעל דברי שמחה ז"ל) איז אן עובד ה' במסירות נפש א בעל מח'. דארט ער געגעבן א זאג צו א 'בעל מח'.

עכ"פ, אזוי איז דער זיידע עלעקטרעזירט געווארן פון יעדעם ווארט וואס ער האט געזאגט... אזוי האט ער געזאגט?

רבינו: יא, אזוי האט דער זיידע געזאגט, 'יעדעם ווארט האט מיך עלעקטרעזירט פון קאפ ביז פוס!'[22]

בעזהי"ת

קול מבשר לפיק פה סיגוט יע"א.

קול ששון
קול חתן

קול שמחה
קול כלה

דחט לבי ורוב שרעפי בקרבי
דאומרה לאו הרועה אותי מעודי
זה היום קיוינו וקימנו
עלן שמחת בתי השולמית הגיענו

דשעערי בת רבים אביעה תהלה
דעוזרא עלילה אקדם ברננה
דידידי אוהבי רעים ונבבים
כלה יקרו לי בראיית פנים
דאחלי יכונו נא צעדכם ואשוריכם

דיוד מכמן חושר מנוע איתנים
דחיים הם בנן עדן מלפנים
דרעים לברכה לחיים ולשלום
כלולי אקרא עליכם לבנות ישרים
דאהבת אבות תזכרו לבנים
דעת מצוא פרחי הנצנים
דעריגא בשחרה חתן תמים
דיעתי העדינה קרואה בשושנים
דבן בנפנים נטעי נאמנים
דאספי אלי כורתי בריתי

התקדשו וקדשו לבא לקחת הבל בשמחתי היא יום כלילת

בתי הכלה הבתולה המהוללה
מרת רחמא בלימא תחי'

עבינ הבחור החתן החריף בנשיק
מויה יחזקאל שרגא נ"י

בן הרב הגה"ק המפורסם בקשית מויה שמחה ישכר האלבערשטאם
נצללה"ה אבדרק צעשעניב.

אשר תחי' בעדית למזיג בשעטיס יום ד' בשלח הבעלט י' ימים לחדש שבט
בקיק סיגוט יע"א

המחכה לקראת פניכם ומעתיר בעד שלומכם וטוב הצלחתכם כל הימים
מעפה לישועה להרמת קרן ישראל במהרה

חיים צבי טייטלבוים
אבדיק סיגוט והגליל

דער ציעשנובער רב איז אפשר געווען עלטער מיט עטליכע יאר (שנולד בשנת תרכ"ט לפ"ק) פונעם זיידן (מרן העצי חיים ז"ל נולד בשנת תמ"ר לפ"ק), און ער (הגה"ק מציעשענוב ז"ל) איז אינגאנצן אלט געווען פיר און פערציג יאר (שנסתלק בשנת תרע"ד).

האדמו"ר משינאווא: רבי איציק'ל (מפשעווארסק) ז"ל איז דאך געווען זייער אדוק אינעם ציעשנובער רב.

דער רבי ז"ל איז אויך געווען ביים ציעשנובער רב?

רבינו: כ'ווייס נישט, מ'זאגט אזוי, אבער איך האב עס נישט געהערט פון קיין מקור.

האדמו"ר משינאווא: דער עצי חיים איז אסאך געפארן, אין שינאווא איז ער דאך געווען, און צום בעלזער רב איז ער אויך געפארן?

רבינו: יא, דעמאלטם איז ער געווען, ווען ער איז געווען ביים ציעשנובער רב, דעמאלטם איז ער געפארן קיין בעלזא. ס'איז געווען אויף איינמאל, אין איין נסיעה איז דאס געווען.

דאס איז געווען דארט אין בעלזא. שפעטער איז ער אויך געווען ביים בעלזער רב ווען ער איז געווען אין ראצפערט. דער טאטע ז"ל איז דאך געבוירן געווארן אין ראצפערט, דער בעלזער רב איז געווען דעם טאטן'ס סנדק.

האדמו"ר משינאווא: אזוי?! דער בעלזער רב רבי ישכר דוב איז געווען דעם טאטן'ס סנדק. דאס איז געווען אין ראצפערט ביי די ערשטע קריג?

רבינו: יא, דער בעלזער רב האט געפליכטעט קיין ראצפערט, דעמאלטם.

האדמו"ר משינאווא: קיין טשארטקוב איז דער עצי חיים אויך געפארן.

רבינו: יא, דאס איז געווען אזוי אונטערווועגנס ווען ער איז געפארן.[23] ער איז געפארן קיין בעלזא.[24]

---

22 כן הי' מרגלא בפומי' של רביה"ק בעל ברך משה ז"ל לספר בהתרגשות רב.

23 עי' בס' אבני אור, שסיפר הגה"צ מבעטלאן ז"ל שג"כ היה שם באותו שבת בטשארטקוב, כי כאשר נכנס מרן הגה"ק העצי חיים ז"ל לקבל שלו' מהרה"ק מטשארטקוב ז"ל צוה הרה"ק למשמשו שישמש את העצי חיים. ומסופר שאחר שבת ביקש הרה"ק ממנו שישאר על עוד שבת ולא איסתייע מילתא ואמר אז הרה"ק מטשארטקוב איך האב איהם געוואלט א טובה טוהן, ע"כ.

האדמו"ר משינאווא: אפילו ער איז געפארן דירעקט קיין טשארטקוב איז מיר אויך נישט קיין חידוש...

דער שינאווער רב איז אויך געווען אין טשארטקוב. און וועז ער איז אהיים געקומען האט ער געזאגט 'א קדוש עליון'.[25]

א' הנוכחים: דער מונקאטשער רב איז אויך געווען אין טשארטקוב.[26]

רבינו: ס'איז אמאל געווען, דער זיידע ז"ל דער קדושת יו"ט האט גערעדט עפעם קעגן טשארטקוב...

האדמו"ר משינאווא: נו, ער איז דאך געווען א צאנזער יושב...

---

24 עי' בס' אלה מסעי (פרק ז) מה שסיפר מרן רבינו ז"ל שבעת שהי' הגה"ק מהרי"ד מבעלזא ז"ל בראצפערט הלך מרן הגה"ק העצי חיים ז"ל לשולחנו הטהור של הגה"ק מבעלזא ז"ל בליל שב"ק, ואמר שרוצה להגיע להרה"ק עוד לפני אמירת שלו' עליכם, והגיע לבית הרה"ק מבעלזא עוד לפני שנכנס להשלחן. וכשנכנס הרה"ק מבעלזא שאל את אאמו"ר ז"ל מי הוא המשב"ק אצלו, הראה לו אאמו"ר על הרה"ח ר' אשר גבאי ע"ה, וצוה הרה"ק מבעלזא למשב"ק שלו הרה"ח ר' אהרן יהושע ע"ה שבשב"ק זו אצל השלחן יעמיד 'משקה' ר' אשר גבאי, והשיב את כ"ק אאמו"ר ז"ל לידו אצל שלחנו הטהור ברוחב אחד (ולא מן הצד לאורך השלחן כמו שאר הרבנים), וכיבד את אאמו"ר לאכול עמו ביחד מקערה אחת, ואחר כל מאכל עירבב מהרי"ד את השיריים שלו עם השיריים של העצ"ח וחילקם כך להחסידים.

ומספרים החסידים כי בעת ההוא היה מרן העצי חיים בתוך שנת האבילות אחר אמו הרבנית שנסתלקה ביום ז' ניסן תרע"ד, וביום שב"ק שאל מהרי"ד את העצי חיים אם בביתו הוא הבעל קורא אף בתוך י"כ חדשי האבילות, העצ"ח השיב שהוא קורא בתורא בכל שב"ק, ונענה המהרי"ד ואמר, א"כ תקראו בתורה גם אצלינו כי ליכא דעדיף מיניה.

25 וכס' י"ג אורות (ח"א) מסופר שהרה"ק משינאווא ז"ל נסע אליו לשב"ק בעיר פאטיק. אמנם יש לציין שבס' מכתבי קודש (פשעווארסק) מכתב ע"א מעיר שהרה"ק משינאווא ז"ל היה הרבה שנים קודם המחלוקת הידועה, ואינו יודע אם נפגש עמו גם לאחר מכן, עי"ש.

26 עיי' בס' קדוש וברוך (תולדות הגה"צ מקראסנא ז"ל) שהגה"צ רבי ברוך בענדיט מקראסנא ז"ל נסע בצינעא להרה"ק מטשארטקוב ז"ל ושם מצא את עמיתו הגה"צ רבי יהודא ליכטנשטיין מבעטלאן ז"ל, ואת הגה"ק בעל המנחת אלעזר ממונקאטש ז"ל ואת הגה"ק הכנסת יחזקאל מדעעש ז"ל, שכולם באו בצינעא מחמת המחלוקת, ושם נפגשו וששו ושמחו א' לרעהו, וע"ש שמביא כמה ענינים שראו אז בטשארטקוב.

ועיין בס' דברי תורה-מונקאטש (ח"ה אות י) וז"ל: ...חלמא טבא חזאי אור ליום ועש"ק פר' לך תרפ"ה, וראיתי צדיק וקדוש א' שהייתי אצלו בחיים חיותו משובתי שבת והיה פנים מאירות בבהירות גדול... ועיין בהקדמת הס' דרכי חיים ושלום (עמ' ד) שהרה"ק אמר שכוונתו על הרה"ק מהרד"מ מטשארטקוב ז"ל ששבת אצלו.

רבינו: יא, אבער נאכדעם ווען ער איז אריין געקומען אין שטוב אריין האט ער געזאגט, 'וויים איך דען נישט אז דער טשארטקובער רבי איז א צדיק?', האט ער געזאגט, 'אונגארישע אידן האבן קליינע מוחות, אז זיי וועלן פארן קיין טשארטקוב וועלן זיי זעהן וואס מ'דארף נישט...', אזוי האט דער קדושת יו"ט געזאגט.

האדמו"ר משינאווא: פון וואו האט דער רבי געהערט די מעשה?

רבינו: פון טאטן ז"ל האב איך עס געהערט.

האדמו"ר משינאווא: אזוי האט ער געזאגט?! 'זיי וועלן זעהן וואס מ'דארף נישט'...

רבינו: דער זיידע דער עצי חיים איז נאך געווען אלין יונגל אין שינאווא, אלין יונגל האט אים דער קדושת יו"ט געשיקט קיין שינאווא, ער האט אים געשיקט מיט ר' דוד יצחק ווערצבערגער דער טעטשער שוחט,[27] זיי זענען שיניאווער חסידים געווען, האט ער אים געשיקט קיין שינאווא מיט אים, און ער האט אים געזאגט, דו זאלסט בעטן דעם שינאווער רב ער זאל דיך בענטשן.

האדמו"ר משינאווא: ווי אלט איז דער שינאווער רב געווען דעמאלטס?

רבינו: ער איז שוין געווען א זקן, מ'דארף מאכן א חשבון, דער זיידע האט חתונה געהאט תרנ"ו, איז ער אלט געווען דעמאלטס זעכצן יאר, און דאס איז געווען בערך אכט יאר פריער.

עכ"פ, האט אים דער קדושת יו"ט געזאגט אז ער זאל זאגן פארן שינאווער רב ער זאל אים בענטשן, דער זיידע איז שוין געווען א חתן דעמאלטס אלין קינד ביי רבי משה'לע בארדיובער,[28] און די כלה איז שפעטער נפטר געווארן.[29]

---

27 הרב החסיד רבי דוד יצחק ווערצבערגער ז"ל שהי' שו"ב בטעטש ומופלג בתורה וחסידות, מחסידי הגה"ק משינאווא ז"ל ומתלמידי מרן הייטב לב ז"ל ואח"כ גם נסע עוד לאורשיווא והיה מהסמוכים על שולחנו של רביה"ק ז"ל.

28 עי' בקו' זכרון יחזקאל (אות נ"ה) שמרן העצי חיים ז"ל היה פעם אחת אצל מרן הגה"ק בעל דברי יחזקאל משינאווא ז"ל במרחץ קרעניץ על שבת קודש, בעת שהיה בן י"ד שנה, והיה אז חתן עם בת אחיו הרה"ק ר' שלו' אליעזר ז"ל הי"ד, ואמר שם הדברי יחזקאל לאחיו שהביא לביתו את הכרוך טעם. ומרן הגה"ק משינאווא ז"ל דיבר עמו אז בד"ת והפליג בשבחו מאד.

איז ער געווען ביים שינאווער רב, און ער האט געזאגט פאר"ן שינאווער רב, דער טאטע האט מיר געזאגט אז איך זאל בעטן דעם רבי'ן, דער רבי זאל מיך בענטשן, האט דער שינאווער רב געזאגט, איך זאל דיך בענטשן? ער האט אזוי אריין געטראכט, ווייסטו וואס? 'איך וועל דיך בענטשן אויף די התונה...', אזוי האט אים דער שינאווער רב געזאגט, און רבי דוד יצחק האט אים געגעבן א שלעפ, 'מוטשע נישט מער!', ער איז דאך נאך געווען א יונגל...

ווען ער איז ארוים געגאנגען זאגט ער פאר ר' דוד יצחק 'כ'האב אליינס פארשטאנען...' ער האט געזאגט 'כ'האב אויך פארשטאנען אז דער רב זאגט אז ער וועט מיך בענטשן ביי די התונה'.

שפעטער איז די כלה נפטר געווארן, איז ער געווארן א חתן ביי רבי שלום אליעזר'ל, און דער שינאווער רב איז דאך געווען א פעטער,[30] איז ער געקומען אויף די התונה, די התונה איז געווען אין טורנא, אין יאר תרנ"ו. און דער שינאווער רב האט אים געבענטשט ביי די חופה.

נאך די התונה איז געווען נאר דריי יאר וואס דער שינאווער רב האט נאך געלעבט (שנלב"ע ביום ו' טבת תרנ"ט) – איז ער געפארן אלץ אינגערמאן פון סיגוט קיין שינאוא, און אידן האבן אים מיטגענעבן קוויטלעך פארן שינאווער רב, דאכט'זיך מיר אויף שבועות איז ער געפארן, ווען ער האט איבערגענעבן פאר"ן שינאווער רב די קוויטלעך, דער שינאווער רב איז שוין געווען לעת זקנתו, זאגט אים דער שינאווער רב, 'איך האב נישט קיין כח, איך וועל מיך אראפ לייגן', ער האט געהאט אין שטוב א דיוואן – ווי מ'רופט עם היינט א קאוטש – 'גיב מיר אהער די פדיונות, און דו ליין מיר פאר די קוויטלעך', אזוי האט דער שינאווער רב געזאגט 'גענ מיר קודם אהער די פדיונות', און דער שינאווער רב האט זיך אראפ געלייגט, און געזאגט, 'דו ליינ מיר פאר די קוויטלעך', די חסידים האבן געזאגט אז דאס איז געווען א ענין סמיכה, דאס וואס ער האט אים געהייסן פארליינען די קוויטלעך.

ס'איז אויך געווען איינמאל ווען ער איז געווען אין שינאווא, אפשר טאקע דעמאלטס, אדער א צווייט מאל ווען ער איז געווען, און דער גארליצער רב איז אויך געווען דארטן, דעמאלטס איז געווען אין די צאנזער משפחה א מעשה, א וויכוח, איבער א היתר מאה רבנים, און ס'האט געהייסן אז דער שינאווער רב געט אן הסכמה, און דער גארליצער רב איז געווען אקעגן, דער גארליצער רב האט דאך קיינעם נישט פארשוינט, און ער האט זייער סיקירט דעם ברודער פארוואס ער לאזט עם צו, און דער זיידע – איז געווען א יונגערמאן – איז דעמאלטס אנגעקומען בשעת דעם שמועס, ביידע ברודער'ס זענען געווען אין שטוב, און ער איז געקומען שלום נעמען. האט דער שינאווער רב געזאגט פארן גארליצער רב אויפן זיידן 'כ'וויים נישט וואס דו ווילסט פון מיר, טאמער מיינט מען אמת'דיג האט מען אזעלכע קינדער', (אשר כידוע שגם מרן הקדושת יו"ט ז"ל נשא בזיווו"ש עפ"י היתר ק' רבנים).

האדמו"ר משינאווא: מוראדיג...! און דאס האט שוין געדארפט זיין געזוג פארן גארליצער רב....

רבינו: די באבע (הרבנית הצ' ברכה סימא ע"ה) האט אויך געהאט א אינטערסאנטע מעשה מיטן שינאווער רב. די מעשה איז געווען אזוי, דער זיידע דער עצי חיים איז א חתן געווארן ביים בארדיובער רב, און די כלה איז אוועק (כנזכר למעלה). און מ'האט גערעדט א שידוך מיטן זיידן רבי שלום אליעזר'ל, האט דער קדושת יו"ט געזאגט אז ער איז מסכים אבער ער וויל א שידוך און באלד חתונה מאכן, ער וויל נישט צעגערן מיט די צייט, זי איז אבער נאך געווען יונג – זי איז אלט געווען פופצן יאר ביי די חתונה – האט רבי שלום אליעזר געהאט א ספק אינעם גאנצן שידוך, האט ער

29

להלן תמונת המציבה של הכלה בת הרה"ק מבארדיוב.

30

כי הי' דודו של הכלה הצ' ברכה סימא ע"ה, שהיתה בתה של אחיו הרה"ק רבי שלום אליעזר מראצפערט ז"ל, וגם היה דו"ז של הכלה שהיתה נכדת גיסו הגה"ק רבי מאטעלע מהארנאסטייפל ז"ל.

אנגעפרעגט זיין שוועד רבי מאטעלע הארנאסטייפלער וואס ער זאל טוהן, 'מ'טראגט מיר אן דעם שידוך, און מ'וויל גלייך חתונה מאכן, אבער די טאכטער איז נאך יונג...', האט רבי מאטעלע הארנאסטייפעלער משיב געווען, 'וואס איז דער פראבלעם? זי איז נאך יונג? וועט זי נישט האבן קיין קינדער די ערשטע פאר יאר...', אזוי האט ער געזאגט, און אזוי איז טאקע געווען, זי האט נישט געהאט קיין קינדער די ערשטע פאר יאר, זי האט געהאט עפעס א מיחוש, בקיצור ס'איז געווען פראבלעמען.

ס'איז שוין געווען אריבער א צייט פון די חתונה, און זי האט נאכנישט געהאט קיין קינדער, האט מען געזאגט אז די באד אין קרעניץ איז א רפואה פאר דעם, איז זי געפארן קיין קרעניץ.

דער שינאווער רב איז דעמאלטס אויך געווען אין קרעניץ, איז די באבע אריין צום שינאווער רב – ער איז דאך געווען א פעטער – און זי האט זיך באקלאגט אויף איר מיחוש. דעם שינאווער רב'ס גארטל איז געליגן אויפן טיש, האט ער איר געזאגט 'נא דיר דעם גארטל', האט זי געגומען דעם גארטל, נאכדעם האט ער איר געזאגט, 'יעצט טוה עס אהן', האט זי עס אנגעטוהן, און נאכדעם האט ער איר געזאגט 'יעצט קענסט עס שוין צוריק גיבן', האט ער געזאגט גוט, קענסט גיין. און זי איז געהאלפן געווארן.

דער טאטע ז"ל האט די מעשה אליינס געהערט פון זיין מאמע'ן.

זי האט געזאגט אזוי, 'מענטשן זאגן אז די באד איז קרעניץ נוצט, אוודאי, ווען דער שינאווער רב איז דארט... דעמאלטס נוצט עס'.

א' הנוכחים: ס'איז דא די מעשה פון ר' משה פאשקעס וואס די מאמע זיינע איז געהאלפן געווארן, א מופת פונעם בארדיובער רב.

רבינו: דאס איז אן אנדערע זאך, דאס האב איך געהערט פון ר' בערל האלבערשטאם פון אנטווערפן,[31] ער האט דערציילט די מעשה, ער האט עס נאכגעזאגט פון זיין טאטן (הרה"ח בנש"ק ר' ברוך אברהם האלבערשטאם מבארדיוב ז"ל). האט ער פארציילט אז אין וויען האט געווואוינט נאך די מלחמה א איד ר' משה פאשקעס, איך האב אים נאך געקענט, ער האט געהייסן נאך רבי משה'לע בארדיובער, האט ער פארציילט פארוואס ער הייסט 'משה', ווייל זיין מאמע האט צוגעהאלפן אין שטוב ביים בארדיובער רב, ביי רבי משה'לע בארדיובער. און ביי אירע חדשים האט זי זיך נישט גוט געשפירט, איז ער געקומען אין חלום און געפרעגט וואס זי דארף, ער וויל איר מכיר טובה זיין וואס זי האט ארויסגעהאלפן דארט אין שטוב, האט זי געזאגט אז זי דארף א ישועה, האט ער איר אנגעוואונטשן אז ס'וועט אלעס זיין גוט, און זי זאל א נאמען געבן 'משה', און דאס איז געווען דער ר' משה פאשקעס.

האדמו"ר משינאווא: דער עלטער שוועד דער שאצער רב,[32] ער איז געווען אין שינאווא, האט ער פארציילט צי ער האט געשריבן, איך דענק שוין נישט גענוי, אז דער שינאווער רב האט געדאוונט פארן עמוד, האט ער געקלאפט אזוי ביים עמוד, ער האט געזעצט אזוי, און ס'איז געריגען בלוט, האט ער געזאגט, איך האב געוואלט זעהן (על ידו הק') וואו קלאפט ער, צי דא קלאפט ער דא טוט נישט אזוי וויי... דא טוט וויי מער, אבער ער האט געזאגט דער שינאווער רב האט נישט געקוקט, ער האט געזעצט סיי וויי און ס'האט גערינען בלוט...[33]

---

31 ה"ה הרה"ח חוב"ט רבי בערל האלברשטאם ז"ל מבארדיוב-אנטווערפן יצ"ו מח"ס מבית אבותי ורבותי, שהיה בנו של הרה"ח שלשלת היוחסין ר' ברוך אברהם האלברשטאם ז"ל מבארדיוב ואח"כ בניו יארק יצ"ו.

32 האדמו"ר משינאווא ז"ל הי' חתן כ"ק האון הצדיק רבי ישכר דוב בער הלוי ראטענבערג ז"ל אבד"ק וואודיסלוב שהי' חתן כ"ק האדמו"ר רבי שלום משאץ ז"ל.

33 אגב, עיין בספר י"ג אורות שמביא בשם הרה"ק מקאלאשיץ ז"ל שפעם חבט מרן הק' משינאווא ז"ל את ראשו בהארון קודש באמצע התפילה עד שהיה שותת דם, והוצרכו לחבוש את ראשו.

ועיין בס' נפלאים מעשיך (ח"א) שסיפר הגה"צ מפאיע הי"ד שפעם היה אביו הגה"צ מבאגאד ז"ל בספ' יתרו אצל הרה"ק משינאווא ז"ל, והרה"ק היה הבעל קורא מדי שבת בשבתו כידוע, וכשהגיע להפסוק אנכי ה' אלוקיך צעק בקול רעש גדול, וחיכך את ראשו בכח גדול מרוב התלהבות ונקלף לו כל העור שעל קדקדו ושתת ממנו דם רב, והיה מחזה נורא ומבהיל, וראו אצלו ממש התפשטות הגשמיות [וז"ל: ער האט זיך א שטארקע רייב געגעבן אין קאפ, און די נאענער הויט איז מיטגעקומען, און עס האט זיך געגאסען בלוט].

וכן סיפר הגה"צ מפאיע הי"ד שאביו הגה"צ מבאגאד ז"ל סיפר שאף שכל עבודתו של הרה"ק משינאווא ז"ל היה בהתלהבות ורשפי אש באופן מבהיל ונורא, אעפ"כ בשעת קריאת התורה ראו אצלו דברים נוראים כשעמד וקרא בקולות וברקים באימה וביראה ברתת בזיע

רבינו: מיין טאטע ז"ל האט דערציילט אז ביים זיידן רבי שלום אליעזר"ל אין ראצפערט איז געווען א שאפע וואס ער האט נאך מיטגעברענגט פון טורנא. ער האט קודם געווואוינט אין טורנא (גאליציע) און נאכדעם אין ראצפערט (אונגארן). די שאפע האט געהאט א דעקל וואס איז געווען דיק אפשר א טפח האלץ, אזוי ווי די אלטע שווערע מעבל וואס ס'איז געווען אמאל, און ס'האט געהאט א שפאלט אינדערמיט.

האט ער פארציילט אז זיין ברודער דער שינאווער רב איז אמאל געווען אין טורנא און ער איז איינגעשטאנען ביי איהם, און אינדערפרי ווען ער האט געזאגט 'ברכות התורה' איז ער געשטאנען ביי דעם שאפע און ער האט געקלאפט מיט די האנט אויף די שאפע בשעת ברכות התורה, און פון דעם איז געווארן די שפאלט...!

מיין טאטע ז"ל האט נאך געזעהן דעם שפאלט אויף די שאפע אין ראצפערט.[34]

האדמו"ר משינאווא: דא איז געווען ר' ישראל נייטמאן, זי, זיין רביצין, איז געווען א שינאווער אייניקל,[35] האט ער געהאט א קעסטל וואס דער שינאווער האט געזאגט 'אשר יצר', ביים שינאווער רב איז די ברכת 'אשר יצר' אויך געווען א גרויסע עבודה, האט ער געגעבן א זעץ און דאס צוקלאפט.

רבינו: כ'האב פריער געזאגט אז דער קדושת יום טוב האט געשיקט דעם זיידן (מרן העצי חיים ז"ל) אלין קינד קיין שינאווא. דאס האב איך געהערט פונעם טאטן אז ער האט איהם געשיקט, אבער פון אנדערע האב איך געהערט אז דער קדושת יו"ט האט איהם גזאגט: 'אי שיק דיך ווייל איך ווייל דו זאלסט זעהן וויאזוי מ'זאגט אן 'אשר יצר'!'[36]

ביים דברי חיים איז דאס אויך געווען, אין צאנז איז אויך געווען די ברכת אשר יצר א גרויס עסק.[37]

וקם רבינו ואמר: המקום ינחם אתכם בתוך אבלי ציון וירושלים, מ'זאל נישט מער וויסן פון קיין צער, נאר טאקע תמיד מיט שמחה, לאורך ימים.

שהחריד את כל העם אשר במחנה, וסיפר שפע"א כשהסתופף בצל קדשו ראו באמצע קריאת התורה איך שמפיו של הרה"ק ניתז דם מרוב התאמצות ולהב אש [וז"ל: עס האט געשפריצט בלוט פון זיין הייליג מויל].

ויש לציין מש"כ בספר הדרת קודש (להגרי"מ היבנר אבד"ק ניזניאב ז"ל שהסתופף הרבה בשינאווא) בהספידו על הרה"ק משינאווא מענין העבודה בקריאת התורה, וז"ל: מי יוכל לשער כל הגדולות אשר עשה בשעת התפילה וכו' ובשעת קריה"ת היה לפידין מפיו יתהלכו מעין סיני וכו'.

34 בס' אלה מסעי (עמ' פ"ז) הביא מה שסיפר מרן רבינו בעל ברך משה ז"ל, כי הרה"ק משינאווא היה לו עבודה גדולה בעת אמירת ברכת התורה בכל יום, וסיפר רבינו שהכיר יהודי אחד אשר זכה לראות פ"א את הרה"ק משינאווא בעת אמירתו ברכת התורה בבוקר בלהט אש קודש, והיהודי הלזה נחמץ במשך השנים, אמנם בכל פעם אשר סיפר מעבודתו והתלהבותו של הרה"ק משינאווא בעת ברכת התורה זלגו עיניו נחלי דמעות, ועי"ש שמביא גם הסיפור הנ"ל מהארון שנסדק ע"י הברכת התורה הנלהבה של הרה"ק משינאווא ז"ל.

35 הרב החסיד ר' ישראל יודא נייטמאן ז"ל מנכבדי וזקני אנשי שלומינו בווילימסבורג יצ"ו, הי' חתן הגה"צ ר' אשר שטיינמעץ ז"ל, נכד הגה"צ ר' נפתלי רובין ז"ל אבד"ק ווישניצא, חתנו של הגה"ק משינאווא ז"ל. ור' אשר הי' חתנו של הגה"ק רבי ישראל פריינד ז"ל אבד"ק הוניאד יצ"ו.

36 עי' בס' רבינו הקדוש משינאווא (ח"ב עמ' תשפ"ט): "הקדושת יום טוב הירבה לשלוח את בנו העצי חיים בימי צעירותו לשינאווא, ובכל אימת שנסעו קבוצת חסידים מסיגעט לשינאווא צירפו עמהם. ומסופר שלפני הבר מצוה בטרם מלאו לו י"ג שנה שלחו אביו לשינאווא וכה אמר לבנו: "ברצוני שתלמד שם איך לומר 'לשם יחוד' קודם הנחת תפילין, ואיך מברכים 'אשר יצר'!" כידוע מגודל עבודת רביה"ק בברכת אשר יצר".

37 עי' בס' שיח זקנים (ח"ב עמ' ר"ס) שפע"א הגיע איזה איש מדייטשלאנד להתברך מהרה"ק מצאנז, אמנם היו שם הרבה אנשים גדולים ולא נתנו לו להכנס שם, ע"כ החליט שיעמוד מאחורי הדלת אולי ישמע את קולו עכ"פ, ושמע את הרה"ק אומר אשר יצר, ותיכף אחר שגמר פתח הרה"ק הדלת ופנה להאיש הנ"ל עס לוינט זיך צו קומען פון דייטשלאנד צו זעהן אז ברכת אשר יצר איז אויך א ברכה.

ועיין בס' נפלאים מעשיך בשם הגה"צ מפאיע הי"ד, שהגה"ק מצאנז ז"ל היה יכול להתלהב בברכת אשר יצר שעות ארוכות ברוב דביקות.

וכן ידוע שבצאנז שמו דגש חזק על ברכת אשר יצר לברכו בכוונה מרובה, אשר ברכה זו היא מן הדברים העומדים ברומו של עולם ובני אדם מזלזלין בה, וידוע רבות מגודל ההתלהבות שראו אצל מרן הק' מצאנז בברכה זו.

וסיפר, שכמה חסידים מבני היכלא של הרה"ק רבי יצחק אייזיק מוידיטשוב ז"ל הלכו אחר הסתלקות רבם לתור אחר מקום שיוכלו ליקח ללמוד משם לעבוד את ה', והגיעו לחצר הקודש בצאנז, ואחר שנסעו לביתם שאלו להם חבריהם מה נתחדש להם בצאנז, ענו ואמרו, בצאנז נודע ונתחדש לנו שברכת אשר יצר "איז אויך א ברכה".

וע"ע בס' שיח זקנים (עמ' רס"ה) שפע"א הגיע איש א' לצאנז עם בעל עגלה איש פשוט מאוד, וכשהגיע קרוב לאכסניית הרה"ק פתאום שמע צעקות אוי געוואלד!, וכששאל את הבעל עגלה לפשר הצעקה, השיב לו בפשטות מסתמא האט אונזער רב געמאכט א שהכל אדער א אשר יצר.

ויתן לך את ברכת אברה"ם

יהוד"ה אתה יוד"ך אחיך

ארשת שפתינו יערב, ברכת מזל טוב, מריחוק מקום וקירוב לבבינו, בברכה מרובה עד בלי ד'
בזאת השורה, נשגר קדם מעלת כבוד ידידינו האי גברא יקירא, רודף צדקה וחסד חשיכה כאור**ה**
ראש וראשון לכל דבר שבקדושה, במידה מרובה וגדושה, מוזיל זהב מכיסו לטובת מוסדותינ**ו**
הוא הגבר אשר זכה להיות ראשון למקראי קודש למען הרחבת גבולי הקדושה לתפארה, וזכותו תיחקק לע**ד**
מה נכבד היום בתת ה' שמחה בביתו בהוד והדרה, נביע איחולינו בכבוד ובהוקרה, בשפה ברור**ה**

הרבני הנגיד הנעלה והנכבד, עושה ומעשה צדקה וחסד

מוה"ר

אברהם דוב יהודה מאנדל

הי"ו

מגדולי בעלי צדקה בעיואב"י וויליאמסבורג יע"א

מוזיל זהב מכיסו למען חרחבת גבולי הקדושה במוסדותינו הק' בארה"ק

לרגל שמחת אירוסי בנו למזל טוב בשעה טובה ומוצלחת

הבחור החשוב מו"מ בתורה וביראה, נודע לעוז ולתפארה

החתן כמר **אהרן ישעי'** הי"ו

עב"ג הכלה החשובה והמהוללה שתחי'

ושגורה ברכותינו, ותערב לפני ה' עתירתינו, שיזכה לראות ולרוות מכל יוצ"ח רב תענוג ונחת, תורה וגדולה במקום אחת, וימשיך בפעליו הברוכים בהרחבת גבולי הקדושה, מתוך אושר ועושר והרחבת הדעת עם כל ברכאן דנפישא

כ"ד ידידיו מוקיריו השמחים בשמחתם,
ומברכים ברגשי הודאה והערכה לעומתו

קרן הבנין דקיט"ל בעיה"ק ירושלים ת"ו
קרן הבנין ביהמ"ד הגדול דקיט"ל בני ברק יצ"ו
קרן הבנין בית חנוך לבנות בני ברק יצ"ו

וְהָיָה יְחִזְקֵאֵ"ל לָכֶם לְמוֹפֵת

וַיְהִי דָוִ"ד לְכָל דְּרָכָיו מַשְׂכִּיל וַה' עִמּוֹ

יעלה ויבוא ויגיע בזאת ברכותינו ואיחולינו ברכת מזל טוב חמה ולבבית ורב ברכות והודאות עד בלי די
חן וחסד יתן ה' אל מעלת כבוד ידידינו וידיד כל בית ישראל האי גברא רבא ויקירא חשוב מרומם ומשובח
זמין כל עבידתיה יומם ולילה לא ישבות להרבות במעשי צדקה וחסד לכלל ולפרט במידותיו המסולאים בפז
קרוב לכל קוראיו בכל עת ובמיוחד משליך עצמו מנגד בהתמסרות עצומה את קרן מוסדותינו לרומם ולחזק
אדוק ומקושר בעבותות של אהבה ומסור בכל חפץ לבבו ונפשו לעשות רצון צדיק כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א
לו יאתה התודה והתהלה על פעולותיו להרחבת גבולי קדשינו בקרב המוסדות והקהלה רב פעלים ואיש חי

הורני הניד הנעלה והנכבד, עושה ומעשה צדקה וחסד

מוה"ר

יחזקאל דוד בערקאוויטש

הי"ו

תראשי הנהלת מוסדותינו הק' בוויליאמסבורג יע"א

תגדלי העושים והמעשים למען חרחבת גבולי הקדושה דקהילותינו הק' בארה"ק

לרגל שמחתו בהיכנס בנו לעול התורה

הב' היקר כמר שמעון ני"ו

ולרגל חגיגת הכנסת ספר תורה

אשר זוכה להכניס ברוב שמחה ואורה

זברי ברכותינו ערוכה ושגורה, שיזכה לראות רב תענוג ונחת תדירא, מתוך אושר ועושר והרחבה בכל עת תמי
ימשיך בפעליו הברוכים לטובת מוסדותינו הקדושה, ובשכר זאת יזכה לראות בנים ובני בנים נאמנים לה' ולתורת
זורות ישרים ומבורכים, כציצים ופרחים, אורך ימים ושנות חיים בטוב ובנעימים, וירדפוהו כל הימים אך טוב וחס

החותמים למטן שמו ברגשי ששון ושמחה, אסירי התודה וההערכה

קרן הבנין דקיט"ל בעיה"ק ירושלים ת"ו
קרן הבנין ביהמ"ד הגדול דקיט"ל בני ברק יצ"ו
קרן הבנין בית חינוך לבנות בני ברק יצ"ו